

Jules Verne

Kamp Ole rorsjegye

Mercator
Stúdió

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 978-963-607-545-3

Mercator Stúdió, 2009

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: peteryk@t-online.hu

VERNE GYULA

KAMP OLE SORSJEGYE

**Fordította:
KÖVÉR ILMA**

Tartalom

I.	5
II.	11
III.	13
IV.	17
V.	23
VI.	29
VII.	35
VIII.	39
IX.	47
X.	50
XI.	58
XII.	68
XIII.	75
XIV.	82
XV.	90
XVI.	96
XVII.	102
XVIII.	106
XIX.	112

I.

– Hány óra? – kérdezte Hansen asszony, kiverve a hamut a pipájából, melynek utolsó füstkarikája a padmaly sötét gerendáin foszlott szét.

– Nyolc felé jár, anyám – felelt Hulda.

– Nem valószínű, hogy az éj folyamán utasok érkeznek; az idő nagyon rossz.

– Én sem hiszem, hogy jöjjön valaki. A szobáink minden eshetőségre rendben vannak és én okvetlenül meghallom, ha valaki szólít kívülről.

– A bátyád még nem jött vissza?

– Még nem.

– Nem jelezte, hogy ma még visszatér?

– Nem, anyám. Joél a Tinn-tóra vitt egy utast és amennyiben meglehetősen későn kelt utra, nem hinném, hogy holnap előtt visszakerül Dalba.

– Így hát Moelben tölti az éjt?

– Valószínűleg, hacsak Bamleba nem megy, hogy, meglátogassa Helmboe bérlőt.

– És a leányát?...

– Na, igen, Sigridet is, az én legjobb barátnőmet, akit testvérként szeretek! – felelt mosolyogva a fiatal leány.

– Ugy hát zárd be az ajtót, Hulda. Menjünk aludni.

– Csak nincs bajod, anyuskám?

– Dehogy; sőt holnap reggel nagyon korán szándékozom fölkelni. Egyszer már ugyanis Moelbe kell mennem.

– Moelbe? Miért?

– Ejnye, hát nem gondoskodunk róla, hogy a közeledő évadra megteljen az éléstárunk?

– Hát Moelbe érkezett már a christianiai rakomány élelmiszerrel és itallal telített szekere?

– Igen, Hulda; ma délután – erősítgette Hansen asszony. – Lengling, a fűrészmalom művezetője találkozott velem erre jártában említette ezt nekem. A sonka és füstöltzacc-készletünk már fogytán van és nem szeretnék zavarba jönni emiatt. Naponta, kivált ha az időjárás kedvezőre fordul, betoppanhatnak a turisták. Házunknak minden tekintetben el kell látva lenni befogadásukra. Tudod-e Hulda, hogy már április 15-ikénél tartunk?

– Oh igen, április 15-ike – mormolta a fiatal leány.

– Holnap tehát – folytatta Hansen asszony – minden szükségletéről gondoskodom. Két óra alatt elkészülünk a bevásárlásokkal, az árut ide szállítatom és én Joéllal szekéren jövök vissza.

– Ha utközben találkozol a postással, édes anyus, ne felejtsd el megkérdezni, hogy nincs-e levele számunkra...

– Kiváltképp a te számodra! És ez lehetséges is, mert Ole utolsó levele már egy hónapja érkezett.

– Igen, egy hónapja... egy hosszú hónapja.

– Ne busulj emiatt, Hulda; eféle késlekedésen nincs mit csodálkozni. És ha a postás nem is hozott volna levelet Moelből, ami Christiania felől nem érkezik, jöhet Bergenen át.

– Kétségkívül, édes anyám és ezért nem is busulok. Csak az esik oly nehezemre, hogy az ujhollandi halastavak oly messzire vannak innen. Egész világtengert kell onnan idáig átvitorlázni és hozzá még rossz időben. Hisz már egy egész éve, hogy távol van az én szegény Olem és ki tudja: egyáltalában viszontlátjuk-e Dalban?

– Ha még itt leszünk visszatértek! – mormolt Hansen asszony, de oly halkán, hogy a leány nem érthette.

Hulda betette a vendéglő ajtaját, amely a nyugati fjordalra vezetett, de nem vette magának a fáradságot, hogy egyszer is megfordítsa a kulcsot a zárban. A vendégszerető norvégeknél nem szokásosak az eféle elővigyázati szabályok. Itt magától értetődőnek tartják, hogy minden utas, akár éjjel, akár nappal épugy beléphet az udvarra, mint a házba, anélkül, hogy valaki ajtót nyisson neki. Itt nem félnek a csavargóktól vagy gonosztevőktől, akik a tulajdonos vagyon– vagy életbiztonságát fenyegetik.

Az anya és leánya a szálló előrészenek első emeletén két szobácskát laktak két hűvös, tiszta szobácskát, melyek természetesen csak szerényen voltak berendezve, de a gondos, szorgos kéz meglátzott mindenben. Efölött volt Joél szobácskája. Innen hatalmas hegyek fogták körül a látóhatárt egész a keskeny völgyig, melyet a Maon (részben hegyipatak, részben egy kis folyó) mormolva folyt körül. Erős korlattal ellátott, tükörsíma falépcsőzet vitt föl a földszinti téres szobából a felső emeletre. Valami lakályosabbat alig lehetett képzelni, mint ez a ház, amelyben olyan kényelmet talált az utas, hogy alig akadt párja Norvégia kis falusi vendéglőjei közt.

Hulda és anyja tehát az első emeletet lakták, ahova, ha magukban voltak, korán visszahúzódtak. Hansen asszony már a kezében tartotta a tarka üvegyertyatartót, már a lépcsőkön haladt fölfelé, mikor hirtelen megállt.

Odakünn kopogtak az ajtón és egy hang kiáltotta:

– Hé, Hansen asszony! Hansen asszony!

A szólított ismét lement.

– Ki jöhet ilyen későn? – mondta az asszony.

– Csak nem történt valami baleset Joéllel! – kiáltotta ijedten Hulda.
Az ajtóhoz sietett.

Egy fiatal fickó állt ott, aféle suhanc, akik mint skydskerek (nyargoncok) szolgálnak, akik a szekér hátulján ülnek és a lejtős utakon használt lovakat visszaviszik az állomásra. Az említett gyalog jött és szoroson a küszöbön állt.

– Nos, mit akarsz még ebben az órában? – kérdezte Hulda.

– Mindenekelőtt jó estét kívánni önnek – felelt a gyerkőc.

– Csak ennyi?

– Nem, bizonyára nem, de nem kell-e mindenekelőtt udvariasnak lenni?

– Igazad van, de hát ki küld téged?

– Fivérem, Joél küld.

– Joél?... És miért? – hangzott Hansenné szava.

Eközben ama hosszú, kimért lépésekkel közeledett az ajtóhoz, mely a norvégek sajátja. Ha a földjük ereiben kis higany rejlik is, a lakósok ereiben bizonyára nem folyik ez.

Ama felelet azonban valószínűleg nyugtalanította az anyát, mert hirtelen ezt tette kérdéséhez:

– Csak nem történt valami a fiammal?

– De biz'! A christiani postával egy levél érkezett Drammából.

– Egy levél Drammából? – kérdezte hirtelen Hansen asszony nyomott hangon.

– Azt nem állithatom – felelt a fiu. – Csak annyit tudok, hogy Joél holnap nem jöhet haza és hogy ideküldött ezzel a levéllel.

– Hát annyira sürgős ez a levél?

– Ugy látszik.

– Add ide – szólt Hansen asszony olyan hangon, mely élénk nyugtalanságot árult el.

– Itt van egész tisztán és nincs összegyűrve; de a levél egyáltalán nem önnek szól.

Hansen asszony megkönnyebbülten lélegzett föl.

– Hát kinek? – kérdezte.

– A leánykának.

– Nekem? – kiáltott Hulda. – Ez bizonyára Ole levele, mely Christianián át érkezik. A fivérem nem akarta, hogy sokáig várjak rá.

Hulda átvette az irást és miután előrehuzta az asztalon levő gyertyát, jobban megnézte a címet.

– Igen, ez tőle jött! Tényleg tőle jött. Uh, bár azt hozná hírül, hogy hazatérőben van.

– Hát be sem jössz? – szólt eközben Hansen asszony a fiuhoz.

– Nem bánom, egy percre. Ma este még otthon kell lennem, mert holnap el kell mennem egy szekerrel.

– Mondd meg tehát Joélnak, hogy holnap magam megyek hozzá; várjon rám.

– Holnap este?

– Nem. Délelőtt folyamán. Semmi esetre se hagyja el Moelt, mielőtt nem találkozott velem. Aztán együtt jövünk vissza Dalba.

– Rendben van, Hansen asszony.

– Na, nem akarnál pár korty pálinkát?

– Szívesen.

A fiatal suhanc az asztalhoz közeledett és Hansen asszony eléje tett egy kis, náluk szokásos sziverősítőt. A fiu egy csöppig kiürítette a kis csésze tartalmát.

– God aften! – mondta.

– God aften, fiam.

Igy hangzik a norvég jó éjt, melyet egyszerűn, egy fejmozdulat nélkül ejtettek itt ki. És a fiu egykedvűen kelt a hosszú utra, amelyet visszafelé kellett megtennie. És csakhamar eltűnt szem elől a mormoló folyót körülvevő fák között.

Hulda eközben folyton Ole levelét nézte és éppen nem sietett azt fölnyitni. Még csak meggondolni is! Ez a törekeny papírhüvely az egész Oceánt megjárta, hogy hozzá eljusson; az egész világtengert, melyben Norvégia nyugati partjai elvesznek. Szemügyre vette a különböző postabélyegeket. Március 15-én adták föl és a levél csak április 15-én ért Dalba. Ole hát egy hónap előtt irt neki. Mi minden történhetett egy hónap alatt! Akkor még tél volt ott, az éjnapi egyenlőség veszedelmes időszaka! És azok a halastavak a világ legveszélyesebb helyeihez tartoznak a rettentő szélviharok miatt, melyek oly gyakoriak. Oh, fárasztó és veszedelmes ez a halászélet, melyet Ole folytat. És a dus nyereséget még nem is magának vagy jegyesének hozza, akit visszatértekor feleségül vesz. Szegény Ole! Mit is ír ebben a levélben? Bizonyára azt, hogy Huldát még mindig szereti, amint Hulda örökké szeretni fogja; hogy gondolataik a távolság dacára is találkoznak és hogy epedve várja Dalba való visszatértének napját.

Igen, ezt mondja; efelől bizonyos volt Hulda. Tán még azt is írja, hogy hazatérése már küszöbön áll és hogy fölhagy ezzel a halászélettel, amely oly messzire elviszi hazájától. Tán arról értesíti Ole, hogy a bárka már meg van rakodva és fölszedik a horgonyt és hogy április végén egyesülnek a nyugoti fjord boldog házacskájában? Tán már a napot is kitzüzi, amikor áthívják a moeli lelkészt, hogy összedja őket a kis fából épült kápolnában.

És hogy mindezt megtudhassa, elegendő lett volna föltörni Ole levelének pecsétjét, kihuzni a boritékból a levelet és fájdalom– vagy örömkönyvek közt átolvasni azt. És a délvidék türelmetlen gyermeke bizonyára rég meggyőződést szerzett volna arról, ami a fiatal norvég nő előtt még mindig titok volt.

– Tényleg Ole levele, amelyet fivéred küldött neked? – kérdezte végre Hansen asszony.

– Igen; ráismerek az irására.

– És tán holnapig akarsz várni az olvasással?

Hulda utoljára nézegette a boritékot, aztán minden különösebb sietség nélkül feltörte a pecsétet, kivette a kiváló gonddal irt levelet és a következőket olvasta:

Saint Pierre Migrelon,
1862 március 17.

Édes szeretett Huldám!

Bizonyára örömmel veszed hirül, hogy szerencsés halászatunk volt és pár nap alatt végezőnk. Igen, végre-valahára elkészülünk. Milyen boldog is leszek, hogy egy esztendei távollét után ismét visszatérhetek Dalba és viszontláthatom az egyetlen családot, amely megmaradt számomra a földön s amely a tied. A rám eső osztalék igen tekintélyes és az első szükségleteink fedezésére bőségesen elegendő lesz. Help és fiai, a mi bergeni hajótulajdonosaink már értesültek, hogy a bárka előreláthatólag május 15-20-ik körül visszatér. Számíthatsz tehát rá, hogy erre az időre, azaz pár hét múlva viszontlátsz.

Drága Huldám, remélem, hogy úgy téged, mint az anyádat ép oly jó egészségben találalak, mint ahogy elhagytalak. És friss kedélyben az én derék pajtásomat, sógoromat Joél bátyádat, aki szintén melegen óhajtja a sógorságot.

E sorok vételével üdvözöld szívélyesen nevemben Hansen asszonyt, akit itt a távolban is magam előtt látok, amint a kályha mellett ül az ő nagy karosszékében. Biztosítsd őt kétszeres szeretetemről, egyfelől mert a te anyád és másrésztől, mint nagynénémet.

Semmiestre se fáradj felém Bergenig. Lehetséges, hogy a bárka még előbb megérkezik, mint eleve számítom. De bármiként legyen is, drága Huldára, arról bizonyos lehetsz, hogy kikötésünk után huszonnégy órával Dalban találsz, de ne ijedj meg, ha esetleg korábban is érkezem.

Az e téli kemény szelek jól megtépásztak bennünket; olyan időjárás volt az idei, amilyenre még alig emlékeznek tengerészeink. Szerencsére azonban dus rakományyal dicsekedhetünk. Ötszáz mázsát hoz hajónk, amit Bergenbe szállítunk, hogy a cég elárusítsa.

Egyszóval, ami mindkettőnket leginkább érdekel, jó fogást csináltunk és számomra, aki most egész részt kapok belőle, szépecskén jut. Ha nem is hozok éppen kincseket haza, de mégis nagy gazdagság vár rám otthon. Igen, gazdagság... Honnan? Hogyan?... Ez az én titkom, édes Huldám és meg fogsz nekem bocsátani, ha e titkot magamnak tartom. Hisz ez az egyetlen titkom előtted és ezt is majd nyilvánvalóvá teszem. Miért?... Nos, mihelyt elérkezik egybekelésünk ideje, mikor érkezésem után egy héttel az én aranyos kis feleségem lesz; amit egész lelkemből óhajtok.

Öllelek, édes Huldám és öleld meg helyettem Hansen asszonyt, valamint sógoromat Joélt. Gondolatban csókot lehelek homlokodra. Még egyszer Isten veled, drága Huldám; Isten veled.

Örökre a te

Kamp Oled.

II.

1862-ben, mikor történetünk játszik, még nem volt Norvégiának vasútja, amely ma Stockholmból Christiánián át Dronheimba visz. Ma már óriási sinhálózatot raktak a két Skandináv-tartomány összekötése céljából, amelyek oly kevés hajlandóságot mutatnak arra, hogy társas életet folytassanak. A vasuti vagonba bezárkózva az utas persze vajmi keveset lát a gyors elsiklás közben az egykori országok szépségeiből.

Abban az időben tehát a vasut még csak tervben volt. Husz esztendőnek kellett eltelnie, míg negyvennyolc óra alatt a Skandináv birodalom egyik partjáról a másikra juthat az ember. Dal tehát, amely csak pár házból áll, abban az időben – és remélhetőleg még sokáig – a tulajdonképeni központot képezte, amely az idegeneket vagy a belföldi turistákat oda csábította; ez utóbbiak jobbra christiániai tanulókból állottak. Innen könnyű szerrel elszéledhettek egész Telemarkban és Hordanejesen, hogy levándorolván a Mjös és Tinn-tó között levő nyugati fjordokon a Rjuken csodás vizesését elérjék. Útközben csak egy szálló akadt, de ez annyira vonzó, oly csinos és kényelmes, melyet csak kívánni lehet. Emellett eléggé téres, amennyiben négy szobát foglal magában idegenek befogadására. Szóval ez Hansen asszony háza.

És ami előnye van Dalnak, az, hogy itt nem utaznak a vendég tárcájára, mely guineákkal, font sterlingekkel könnyebbül meg, csak pár sous-ról van szó, s a nagy bankókat alig ismerik. Továbbá – és ez által nagy előnye van e vendégfogadónak – az étel és ital kitűnő itt, amit a környékbeli fogadókról nem igen lehet mondani. Telemarkra fölötte találó a gunynév: «Aludttej országa.» És beljebb, mint például Tinessben, Listhunsban, Tinoseben és más helyeken, jóformán éppen nem kapható kenyér, vagy ha igen, nagyon rossz, úgy, hogy jobb egészen lemondani róla; a kenyér nem egyéb, mint zabliszt cipó; száraz, fekete valami, olyan seizü keverék. Tojás csak elvétve akad, kivéve, amit a tyukok nyolc nap előtt tojtak; bőviben van azonban az igen közepes fajta sör, édes és aludt tej és helylyel-közzel egy kis kávé; de az oly sűrű, hogy inkább bablének illenek be.

Hansen asszonynál ellenben a konyha és pince igen megállja helyét, úgy hogy a legkényesebb izlésű turistáknak sincs okuk panaszkodni ellene. Itt kapható főtt, besózott és füstölt lazac; Telemark folyóbéli halak és sem nagyon kemény, sem nagyon sovány szárnyasok; tojás van bőviben,

rozs- és árpaliszt, gyümölcs és főképp eper, ritka jóízű fekete kenyér. Sör és üvegekbe fejtett Saint Julien bor.

Egész Észak-Európában legjobb hire is van e kis szállónak.

Erről könnyen meggyőződhetik az, aki átlapozza az idegenek könyvének már elsárgult lapjait, melyben az utasok neveik mellé dicsmondatokat róttak be Hansen asszonyra. Legnagyobb számban svédek és norvégek fordulnak benne elő, akik Skandinávia minden részéről kerültek ide.

Sok angol is akad köztük és egyikük, aki sokáig várakozott itt, míg a köd eloszlott a Guszta csucsáról, mint Albion igazi fia, ezt írta egyik oldalra: «*Patentia omnia vincit.*»

III.

Anélkül, hogy túlságos jártassággal birjon valaki az ethnográfiában, arra a következtetésre kell jutnia több tudós állítása szerint, hogy az angol magasabb arisztokrácia és a Skandináv birodalom régi családjai közt bizonyos rokonság létezik. Hathatós bizonyítékul szolgálnak erre a régi nevek, amelyek mindkét országban előfordulnak. Norvégiában azonban nincs tulajdonképeni arisztokrácia; de ha itt a demokrácia uralkodik is, éppen nem gátolja abban, hogy a legnagyobb mértékben arisztokratikusak legyenek. Itt mindenki, hogy úgy mondjuk, nagyra tartja magát. Még a legszegényebb gunyhóban is akadnak olyanok, akik nagyrabecsült családfából származnak, akik, dacára annak, hogy plebeisztikus földben vertek gyökeret, teljességgel nem váltak hitványabbakká.

Szakasztott ez az esete a dali Hanseneknek, akik ha távolról is, de mindenesetre rokonságban állnak a hasonló angol pairekkel. Ha nem is foglalják el azt a rangot és nem örvendenek hasonló gazdagságnak, de legalább megőrizték a régi büszkeségüket; vagy jobban mondva, egy bizonyos méltóságot, amely minden társadalmi álláson helyén való.

De magasrangu ősei dacára, Hansen Harald mégis vendéglős lett Dalban. A ház már atyjáról, nagyatyjáról szállt rá. Halála után pedig özvegye folytatta az üzletet oly módon, amely általános tiszteletet szerzet neki.

Ha vajjon már Harald is gyűjött-e vagyont üzletével, azt senki sem tudta; gyermekeit: fiát Joélt és leányát Huldát úgy nevelte föl, hogy azok nem ismerték az élet nehézségeit. Kivülök gondjaiba vette Kamp Olet is anyja halála után, aki felesége egyik nővérének fia volt és egészen úgy nevelte, mint tulajdon gyermekét. Harald szivessége nélkül az árva fiu kétségkívül egyike lett volna ama szegény istenteremtéseknek, akik csak azért jönnek a világra, hogy mielőbb el is hagyják azt. Kamp Ole ezzel szemben valódi gyermeki hálával viseltetett nevelő szülei iránt és semmi sem szakithatta volna el a köteléket, amely a Hansen-családhoz fűzte. Sőt ellenkezőleg, a Huldával való házasság csak szorosabbá tette azt, egész életre megszilárdítván.

Harald ezelőtt nyolc hónappal halt meg. A dali vendéglőn kívül egy hegyen levő kis saeter hagyott özvegyére. A saeter egy neme a farmnak, mely átlag nagyon csekély, gyakran éppen semmi hasznót se hajt. Épp az utóbbi hónapok oly kedvezőtlenek voltak. Az egész kultúra megsínylette ezt, még a puszta rétek is, azokból a bizonyos «jeges éjszakákból» kifolyólag, amint a norvég paraszt nevezi, dermesztő északi szeles éjszakák,

amelyek a mezőt és rétet egész mélységéig kiszáritják és sok telemarki és hardangeri parasztot tettek vele tönkre.

Hansen asszony hüvös, hallgatag jellem volt, természetesen nem igen közlékeny, ami Joélre és Huldára elég fájdalmasan hatott. Az északi vidékeken velük született tiszteletnél fogva a családfővel szemben, mindig a legnagyobb tartózkodást tanusítottak ez irányban, ha még oly nehezükre esett is időnkint. Hansen asszony nem is fogadott szívesen tanácsot vagy segítséget, amennyiben – mint igazi norvég nő – megingathatatlanul bizott saját ítélőképességében.

Hansen asszony ötven éves volt. És ha a kor meg is deresítette haját, ép oly kevéssé hajolt meg alatta magas alakja, amennyire képtelen volt megtörni kék szemének ragyogó fényét, amelynek mása tükröződött visza a leánya tekintetében. Csak a bőre váltott pergament-szint és pár ránc gyűrődött a tiszta homlokra.

A Madame, mint az alantas állású asszonyokat nevezik egész Skandináviában, szélesen berakott fekete szoknyát viselt, mintegy a gyász jeléül, melyet férje, Harald halála óta még soha se tett le. A derék kivágása által előtérbe jöttek a fehérítetlen vászon ujjak. Három sarkos sötét kendő volt átkötve a mellén, amelyet széles kötény eleje fedett, hátul széles kereszt-szalaggal megerősítve. Fejét állandóan selyem sipka takarta, amolyan gyermekfőkötő-féle, a melyet egyébként ritkán látni. Egyenesen ülve fakarosszékében a dali komoly külsejű vendéglősnő csak akkor vette le kezét a rokka kerekéről, ha a kis nyirfapipáját szivta, melynek füstje könnyű köd-felhővel vette körül.

A két gyermek nélkül a ház igazán sötét benyomást tett volna.

Hansen Joél helyre fickó volt. Huszonöt éves, jónövésű magas alak, mint Norvégia lakosainak legnagyobb részénél, bizonyos büszke kifejezése volt, melybe nem vegyült semmi a visszautasító szeleverdiségből. Hátározott tartása arra vallott, hogy nem ismer félelmet. Sötét szőke, jóformán gesztenyeszinű hajához jól illettek a mélységes kék, csaknem fekete szemek. Széles mellkas, melyben nyugodtan működött a hegymászásra alkalmas tüdő, erős karok és lábszárak, amelyek szinte arra látszottak alkotva lenni, hogy megmászszák Telemark hegysegeit. Öltözete a bretagneihez hasonlított s az első tekintetre igazi gavallérnak tarthatta az ember. Inggallérjának gömbölyű kivágása volt. A sárga nadrág térden alól csattos szalaggal volt összeszorítva. Széles peremjű kalapot viselt, amelyet fekete zsinór körített és pirossal volt beszegve. Lábikráját durva szövetcamásli takarta, vagy alacsony sarkú, vastagtalpu csizma, amelyben a lábcsukló jóformán egészen eltűnt.

Joél hivatásszerűleg voltaképpen hegyi vezető volt a telemarki kerületben egész a hardangeri hegycsucsokig. Mindig utrakészen és sohase fá-

radt, aki rászolgált, hogy összehasonlítsák a norvég mondák Rollojával. Időnkint angol sportsmanokat vezetett. A tél beálltával a farkasvadászat csalta ide az idegeneket, nyár-szakán pedig a medvékre való vadászat, amikor ezek kölykeikkel friss fűvet jöttek legelni s amelyekért ezer, ezerkétszáz láb magasságu fensíkon kellett lesbe állaniok. Nem egyszer csak is rendkívüli erős testalkatának köszönhető Joél az életét, amely ellen birt állni a hatalmas állat ölelésének, valamint annak a megrendíthetetlen hidegvérének, amelylyel kibontakozott az ordas karjai közül.

Ha azonban nem akadt kékjutazó, akit a nyugati fjordon átvezessen, sem pedig vadász, Joél akkor a kissé távolabb eső hegyek közt foglalatostkodott. Itt lakott egy, a Hansen asszony zsoldjában levő fiatal juhász, akinek mintegy féltucat tehén és harminc darab juh volt gondjaira bízva.

Joél természetből előzékeny szolgálatkész volt s ennél fogva egész Telemarkban kedvelték. De három lény iránt főleg határtalan odaadással viselkedett: az anyja, nővére Hulda és Ole iránt.

Mikor Ole elhagyta Dalt, hogy utoljára szálljon hajóra, nagyon szomorította Joélt, hogy testvérét nem stafirozhatta ki azonnal és eljegyzését meg nem tarthatta. Ha a tengeri élethez szokva lett volna, bizonyára egy percig se habozik, hogy ő menjen el sógora helyett a halászatra. Arra, hogy a fiatal pár családot alapítson, pénz kellett. Amennyiben Hansen asszony e tekintetben nem vállalt kötelezettséget, ebből látta Joél, hogy anyja nem hajlandó a családi birtokból valamelyest átengedni. Olenak hát át kellett kelnie az Atlanti-tenger tulsó partjára és Joél elkísérte őt a bergeni uton hazájának végső határáig. Miután itt sokáig tartotta átölelve, jó utat kívánt neki és szerencsés visszatérést; aztán hazafelé vette utját, hogy nővérét vigasztalja, akit nemcsak testvéri, de atyai szeretettel vett körül.

Hulda akkor tizennyolc esztendő volt. A leány nem a «pigu» szerepét (amint Norvégiában a főlszolgálónőt nevezik a vendégfogadóknak) töltötte be, de inkább a «frökent», az angolok missét a német kisasszonyét, amint az anyja a ház Madameje volt. Micsoda szőke, jóformán aranyba játszó haj kerítette a lányos arcot, mely a kis könnyű vászon főkötőcske alól mosolygott ki! Micsoda csinos termetet takart a zölddel szegett, szorosan testhez simuló kis piros derék, mely elől kissé nyitva volt és tarka csipke diszítette, míg alóla kikandikált a hófehér ing, amelynek ujjait a kézcsuklónál szalagok fogtak össze! És vegyük még ehhez az ezüstcsattos vörös övet, mely a zöldes aljat a derékhoz szoritotta, amelyet széles tarka kötényt takart félig el. A szoknya alól fehér harisnya villogott elő és a csinos rojtos lábbeli, amilyen Telemarkban divik.

Igen, Ole jegyese bájos volt; az ő kissé mélabús, de egyben mosolygó ábrázatával hü képe az észak leányának. Őt látva, ösztönszerűleg arra a

«szőke Huldára» gondolt az ember, akinek nevét viselte és akit a Skandináv hitrege a boldogságosztó tündérnek állít be a házitűzhelyhez.

Az ő leányos, szerény, okos magatartásának és emellett szeretetreméltó ügyeskedésének, amelylyel a dali fogadó vendégeit kezelte, alig akadt mása és erről az oldalról ismerte őt az egész turistavilág. Nem csekély vonzerő volt Huldával egy shake Handot (szívélyes kézzsoritást) válthatni, amelylyel itt minden jövevényt üdvözölnek.

Aztán így szóltak hozzá:

– Köszönet a vendéglátásért, Tack for mod!...

És ő édesen csengő hangján szívélyesen viszonzta:

– Egészségére, Wel bekomme!

IV.

Kamp Ole egy éve, hogy elutazott. Azt írta, hogy a halászat, a téli halászat az ujhollandi parton nagyon terhes. Ha az ember itt szerencsés, úgy szép összegecskéhez jut, de itt oly hirtelen szélviharok támadnak, melyek pár óra alatt az egész halászfloillát tönkre teszik. De hát az ujhollandi vizekben hemzseg a hal és ha a szerencse kedvez a legénységnek, bőséges kárpótlást talál a veszélyért és fáradozásért.

Másfelől pedig a norvégek kitűnő tengerészek, akik nem zugolódnak a nehéz munka miatt. A Christianiától az északi fokig nyúló partvidéki fjordokon. Finnmark sziklái között mindig ott leselkedik rájuk a veszély, melylyel a tenger szeszélye fenyegeti. Ha az északatlanti Oceánon vitorláznak, hogy nagyobb társaságban vonuljanak az ujjvilág halas tavaihoz, ezzel már nem csekély bizonyosságát adják bátorságuknak.

A norvégnek igaz jussa van valamelyes büszkeséghez. Elődeik rettenthetetlen tengerészek voltak abban az időben, mikor a hanzák uralták az egész kereskedelmet Északeurópában. A szürke multban tán a tengeri rablók egy fajtát képeztek. De azóta a kereskedelem erkölcsi tekintetben kétségtelen sokat emelkedett, habár ma sem mentek attól a gyanutól, hogy nem egészen igaz uton járnak.

Bármint legyen is, a norvégek kezdettől bátor tengerészek voltak, azok ma és azok lesznek továbbra is. Kamp Ole bizonyára nem volt az az ember, aki származását meghazudtolja. A nehéz, fárasztó munkában való kiképzését egy bergeni vén hajósnak köszönhette és egész gyermekkorát ebben a kikötőben töltötte, amely a legélénkebb az egész Skandináv birodalomban. Mielőtt a nagy utra kelt, alá s föl vitorlázott a fjordokon, cselet vetett a vizimadarakra, társul szegődött a halászatokhoz. Mikor aztán hajóslegény lett, először is a Keleti-tengeren vitorlázott át, majd az Északi-tengerre ment egész a Jeges-tenger határáig. Így aztán több nagy utat tett nagy halász járműveken és már kormányossá lépett elő alig husz éves korában. Most huszonharmadik életévét taposta.

Utazásai között eső időben soha se mulasztotta el fölkeresni az egyetlen családot, akit szeretett; ez egyetlen a földön, aki számára megmaradt.

És ha Dalban volt, Joél nem kívánhatott jobb pajtást. Ole elkísérte őt hegyi utain Telemark legmagasabb fensíkjáig. Csak olyankor maradt vissza, ha arról volt szó, hogy Huldát kellett mulattatnia.

Ole és Joél közt hovahamarább szoros barátság fejlődött ki és ami a dolog természetéből folyt, ez az érzés egész más alakot öltött a fiatal

leánynyal szemben, annyival inkább, mert Joél még serkentette erre. Hol is található volna a nővére az egész környéken jobb fiut, ilyen megnyerő külsejűt és tiszta jelleműt és hozzá foghatóan mélyen érző szívet. Hulda szerencséje biztosítva van, Ole lesz a férje. Így történt aztán, az anya és fivér megegyezésével, hogy a fiatal leány viszonya semmi akadályba nem ütközött.

Röviden, mikor egy napon mind a négyen ott ültek a nagy földszinti szobában, minden hosszabb bevezetés nélkül így szólt Ole:

- Egy ötletem támadt, Hulda.
- És miféle? – kérdezte a fiatal leány.
- Én azt tartom: nekünk össze kellene házasodnunk.
- Tulajdonképen én is úgy vélem.
- Igen, ez már beszéd – tette hozzá Hansen asszony, mintha valami rég elhatározott dologról volna szó.
- És így én, Ole – jegyezte meg Joél – természetesen sógorod lennék.
- Bizonyára – mondta Ole. – Annyi azonban tény, Joélem, hogy akkor még jobban foglak szeretni.
- Ha ez lehetséges.
- Majd meglátod.
- Engem ugyse, én már ennyi szeretettel is meg vagyok elégedve – biztosította Joél, szívélyesen szorítva meg Ole kezét.
- Ez tehát el volna intézve, Hulda? – kérdezte Hansen asszony.
- Igen, kedves anyus – felelt a fiatal leány.
- Azt elhiszed, Hulda – folytatta Ole –, hogy én tulajdonképen már rég szeretlek, anélkül, hogy neked egy szót is szóltam volna erről.
- Én is téged, Ole.
- Hogy hogyan történt, azt igazán nem tudnám megmondani.
- Valamint én sem.
- Ez bizonyára onnan eredt, Hulda, hogy én téged mindennap szebbé és szebbé és mindig jobbá láttalak fejlődni.
- Te tulsasz, édes Ole.
- Semmi esetre sem, és én ezt megmondhatom neked, anélkül, hogy pirulnod kellene emiatt, mert ez a tiszta igazság. Nem vette ön észre, Hansen asszony, hogy én Huldát annyira szeretem?
- Gyanítottam.
- És te, Joél?
- Én... ej, de még mennyire!
- Az igazat megvallva – szólt Ole mosolyogva –, ezt már előbb is megmondhattátok volna nekem.
- De a tengeri utaid, Ole – elegyedett ismét közbe Hansen asszony –, nem lesznek megnehezítve ez által, ha már házas léssz?

– Oh, mennyire nehezemre fognak esni, hogy többé éppen nem utazom esküvőnk után.

– Nem akarsz többé utra kelni?

– Nem, Hulda. Hát el birnám én azt viselni, hogy egész hónapokig távol legyek tőled?

– Igy hát most még utoljára a tengerre?

– Igen; de ha a szerencse kedvez, ez az ut jó csomó pénzt hoz nekem, mert a Help fivérek teljes nyeresémrészét biztosítottak számomra szerződésileg.

– Mégis csak derék emberek – szolt Joél.

– Semmi dicséret se sok rájuk – felelt Ole. – Minden bergeni tengerész ismeri és nagybecsüli őket.

– De édes Ole – jegyezte meg Hulda – ha már nem utazol, mihez szándékszol kezdeni azután?

– Nos, társul szegődöm Joélhez. Hisz jó lábaim vannak. Egyebekben még egy más üzletre gondoltam, mely nem lesz éppen rossz. Mért ne rendezhetnénk mi be egy gyalogpostát Telemarkból Drammen, Kongsberg és Gaard közt? A mostani összeköttetés ép oly kényelmetlen, mint rendetlen és emellett még pénzt hozna. Szóval, megvannak terveim; eltekintve attól...

– Mitől?

– Semmitől. Ez majd elválík visszatértemkor. Azt előre mondom nektek, hogy én szilárdan el vagyok tökéelve: mindent elkövetni arra nézve, hogy Huldát a vidék legirigyeltebb asszonyává tegyem. Igen, ez szilárd eltökélésem.

– Ha tudnád, Ole, mily könnyü feladat lesz ez! – felelt Hulda, feléje nyújtva kezét. – Hát nem telt ez már be félig-meddig és van valahol oly boldog ház Dalban, mint a mienk?

Hansen asszony egy percre elfordította fejét.

– Igy tehát – felelt vidám hangon Ole – a dolog el van intézve.

– Természetesen – hagyta helyben Joél.

– És nem szükséges tovább beszélni róla?

– Soha!

– De nem fogod megbánni Hulda?

– Bizonyára nem.

– Ami egybekeléstek napját illeti, ugy tartom, halasszuk azt akkorra, ha visszatérsz – tette hozzá Joél.

– Rendben van; és csak valami balsors jöhetne közbe, ha egy év leforgása alatt vissza nem térnék, hogy Huldát a maeli templomba kísérem, ahol Andresen lelkész nem tagadja meg tőlünk áldását.

Ily módon tehát el volt határozva Hansen Hulda házassága Kamp Oleva.

Nyolc nap múlva kellett beérkezni Bergenbe a fiatal tengerész hajójának. Mielőtt azonban elváltak, a skandináv nép szokása szerint ünnepélyesen el kellett jegyezkednie a fiatal párnak.

Az egyszerű, tiszteletreméltó Norvégiában általános szokás, hogy nyilvánosan tartják az eljegyzést, mielőtt egybekelnek. Néha csak két, három év múlva tartják meg az esküvőt. De az eljegyzés alatt nem az egyszerű kölcsönös elröppent szót értik, mely csak az illetők hűségétől van függővé téve. Nem, a fogadalmat itt komolyan veszik és ha nem is szentesíti a törvény, úgy tekintik, mintha ennek fedezete alatt állna.

Most tehát arról volt szó, hogy Hulda és Kamp Ole részére szertartást rendeljenek, melyet Andresen lelkész szolgáltatott. Magának Dalnak nem volt papja, ép oly kevéssé, mint a közeli szomszéd helységnek. Vannak azonban Norvégiában helyek, amelyeket «vasárnapi város»-nak neveznek, ahol u. n. papi udvar van. Itt gyülik össze istentiszteletre a parochia egész tömege.

Itt még szállást is kapnak, hogy huszonnégy óráig, illetve arra az időre, amíg a vallási gyakorlatok megkivánják, tartózkodhatnak. Aztán mint valami zárándok menet, valamennyi hazatér. Dalban van ugyan egy kis kápolna, de oda csak különös alkalommal megy a pap, ha valaki óhajtja, vagy valami magán, hivatalos ügy elintézése végett.

Mael különben nincs nagyon távol innen; legfeljebb háromnegyed mért-földnyire, azaz tíz kilométernyire Daltól. De Andresen lelkész szolgálatra kész férfi volt és jó gyalogló.

Megkérték tehát Andresen lelkészt, hogy a kézfogón kettős minőségben: mint isten szolgája és a Hansen-család barátja asszisztáljon. Már régi ismerősök voltak; a lelkész látta felnőni Huldát és Joélt és ép úgy szerette őket, mint a fiatal «tengeri medvét», Kamp Olet. Semmi se szerezhett volna neki nagyobb örömet, mint ez a házasság. Ez az esküvő igazán ünnepség lesz az egész környék számára.

A dolog természetéből kifolyólag Andresen lelkész egy szép reggel felvette Mózes-táblácskáit, karjára vette a kreppátvetőt az imakönyvvel és utra kelt a különben meglehetősen esős időben. Joél kíséretében lépett be, aki eléje ment. Elképzelteti az olvasó, hogy milyen szives fogadtatásban részesült Hansen asszony házában s hogy a földszint legszebb szobáját készítették el számára, amelyet kápolnaszerűleg ékítették friss, illatos fenyőágakkal.

Következő nap és pedig meglehetősen korán, fölnyilt a dali kis templom. Itt esküdött meg Ole a pap előtt, néhány barát és szomszéd jelenlétében, hogy Huldát feleségül veszi és Hulda is esküt tett rá, hogy Ole felesége

lesz, ha utolsó utjáról, melyet a fiatal tengerész most fog megtenni, visszatér. Egy esztendei várakozás hosszú ugyan, de mégis csak elmulik.

Ettől fogva Ole csak nyomós okból hagyhatta el ismét azt, aki eljegyzett arája lett és Hulda nem törhette meg a hűséget, amelyet Olenak esküdött, sőt ha Ole pár nap múlva nem utazott volna el, úgy élhetett volna ama jogával, amit a szertartás adott számára: akkor látogathatta volna meg a fiatal leányt, amikor neki éppen tetszett: annyiszor irhatott neki, ahányszor akart, a séták alkalmával karöltve kísérelhetett volna, még családjá távollétében is és minden mulatságon, ünnepségen azt az előnyt élvezhette volna, hogy kizárólag vele táncoljon.

De hát Olenak vissza kellett térnie Bergenbe. Nyolc nappal később a «Viken» (halászhajó) Ujhollandba vitorlázott és Hulda csak a leveleire várhatott, amelyet jegyese neki minden kínálkozó postaalkalmatossággal ígért küldeni Európába.

A folyton epedve várt levelek nem is maradtak el. A boldogságnak mindig újabb sugarát árasztva az elutazása óta némileg bánatba borult házra.

Maga az út eléggé kedvező körülmények közt folyt le. A halászat kiadós volt és tekintélyes jövedelmet hajtott. Minden levelének végén azonban Ole valami titokról, kincsekről beszélt, amelyet ez a titok rejt. Hulda úgy szerette volna tudni: mi ez a titok és rajta kívül Hansen asszony is, olyan okból, amelyet nehezen talál ki az olvasó.

Hansen asszony ugyanis egyre komolyabb lett, nyugtalanabb, zárkózottabb és egy olyan körülmény, amelyet még gyermekei előtt sem említett, fájdalom, csak növelhette gondjait.

Három nappal Ole levele után, április 19-én, Hansen asszony egyedül tért vissza a fűrészmalomból, ahol Lengtingnél, az üzletvezetőnél egy zsák forgácsot rendelt meg és éppen hazafelé vette útját. Nem messze a háza ajtajától egy férfi lépett hozzá, aki nyilván nem erről a vidékről való.

– Ön Hansen asszony? – kérdezte az idegen.

– Igen; de én nem ismerem önt.

– Oh, ez nem tesz semmit – felelt a férfi. – Én ma érkeztem Drammenből és oda is térek vissza.

– Drammenből? – kiáltott föl élénken Hansen asszony.

– Ismer ön bizonyos Sandgoist nevű urat, aki ott lakik?

– Sandgoist urat! – ismételte Hansen asszony, aki elsápadt e név hallatán. – Igen... ismerem.

– Helyes. Mikor tehát Sandgoist hallotta, hogy Dalba jövök, megbizott, hogy üdvözlését adjam át önnek.

– És... semmi több?...

– Semmi, mint hogy mondjam meg önnek, hogy a jövő hónapban valószínűleg fölkeresi önt. Minden jót és jó éjt kívánok önnek, Hansen asszony.

V.

Hulda valósággal megütközött a szívósságon, melylyel Ole minden levélben folyton arról a szerencséről beszélt, amely visszatértekor várakozik rá. Mire építette a fiatal ember e reményt? Hulda nem bírta megfejteti és anynyira szerette volna tudni. Már meg kell bocsátani e kíváncsiságot, amelyet tulajdonkép a szerelmes türelmetlenségének lehet nevezni. A derék, egyszerű gyermek éppen nem volt nagyralátó s a jövőről való álmai korántsem voltak oly merészek, hogy gazdagságra gondoljon. Hisz Ole szerelme elég volt most neki és elegendő lesz mindig. Ha egyszer gazdagok lennének, hát nagyon örvendene rajta; ha nem, ugy bizonyára nem buslakodik miatta.

Igy gondolkodtak Hulda és Joél azon a napon, mikor Ole utolsó levele érkezett; e tekintetben mind a ketten egy nézetben voltak, mint egyáltalában minden más dologban.

Joél azonban mégis azt jegyezte meg:

– Nem, az lehetetlen, testvércém; neked okvetlen titkolnod kell valamit előttem.

– Titkolnom előtted?

– Igen; hogy Ole elutazott volna anélkül, hogy legalább is valamit eláruljon előtted e titokból, az teljes lehetetlen.

– Említett neked felőle egy szót is, Joél? – felelt Hulda.

– Nem; de én nem vagyok te.

– De igen, te a bátyám vagy.

– Én nem vagyok Ole mátkája.

– Majdnem; – mondta a fiatal leány, – mert ha valami szerencsétlenség érné őt, ha nem térne vissza erről az utról, ép úgy érintene téged, mint engem és könnyeid ép úgy hullanának, mint az enyéme.

– De nem, nem, testvércém, – felelt Joél; – nem szabad helyt adnod az ilyen gondolatoknak. Ole ne térne vissza erről az utjáról! Igazán komolyan beszélsz, Hulda?

– Nem, bizonyára nem, Joél! És mégis... Én nem tudom... bizonyos előérzetek gyötörnek... Gonosz álmok...

– Álmok, édes Hulda; nem egyebek, mint álmok.

– Természetes, de hát honnan kerülnek?

– Magunkból és nem onnan felülről. Aggályaid vannak és az aggályok kineznek álmaidban is. Hisz ez majd mindig így van, ha az ember nagyon

élénken kíván valamit és közeledik az idő, mikor e kívánságnak be kell teljesülnie.

– Tudom, Joél.

– Én igazán erősebbnek tartottalak, kedves testvér; igen, szilárdabbnak! Hát gondold meg, hogy csak most kaptál levelet Oletól, melyben tudatja, hogy a hajó egy hónap előtt megérkezik és ilyen bogarakat veszel a fejedbe.

– Nem a fejembe, a szivemben vannak, Joél.

– Nos, ma már április 19-ike van, – folytatta Joél; – Olenak május 15-20-ika közt kell hazatérnie és nem tartom korainak, ha megkezded előkészületeidet esküvőtkre.

– Már arra gondolsz, Joél?

– Ha arra gondolok-e Hulda! Sőt azt tartom: kissé meg is késtünk veled. Gondold csak meg: esküvőről van szó, amely nemcsak Dalt, de a szomszéd gaardekat¹ izgalomba hozza. Én azt hiszem, hogy esküvőtök nagyon szép lesz és én is közre akarok benne működni.

Az eféle ünnepség Norvégiában általában, de Telemarkban meg kiváltképpen nem csekélység; nem, ez nem folyhat le simán, zaj nélkül.

Még ugyanazon napon tehát Joél megbeszélte a dolgot anyjával, habár nagyon rövidesen, mert Hansen asszonyt fölötte kinosan lepte meg azon férfival való találkozás, aki Sandgoistnak Drammenből való közeli látogatását jelezte. A nagyszobában levő kényelmes karosszékben ült és gondolataiba mélyedve gépiesen forgatta a rokka kerekét.

Joél azonnal észrevette, hogy anyja szokatlanul nyomott hangulatban van. De miután minden kérdésére, melyet lehangoltsága okairól tett, «semmi» felelettel tért ki, azt hitte fia, hogy szóba hozhatja Hulda esküvőjét.

– Tudod, anyám, – kezdte Joél, – hogy Ole utolsó levelében Telemarkba való mielőbbi visszatértét jelzi, ahova már pár hét alatt érkezik.

– Ez igazán kívánatos volna, – felelt Hansen asszony; – és vajha minden akadály elhárulna utjából.

– Kifogásod volna ellene, ha május 28-ára tűznénk ki az esküvőt?

– Ha Hulda beleegyezik, éppen semmi.

– Annyi, mintha már is beleegyezett volna. Még azt akarom kérdezni, anyám, nem azt tartod-e te is, hogy ezt a napot istenigazában megünnepeljük?

¹ Nagyobb parasztbirtokok.

– Mit értesz az istenigazában való megünneplés alatt? – kérdezte Hansen asszony anélkül, hogy szemét felemelné a rokkáról.

– Nos, azt értem alatta, természetesen a te beleegyezéssel, hogy a szertartás állásunkhoz méltón tartassék. Minden ismerősünket meg kell hívni és ha házuk nem is elég téres a vendégek befogadására, a szomszédok ez egyszer szívesen adnak nekik szállást.

– Kiket értesz a vendégek alatt?

– Oh, én azt tartom, hogy minden barátunkat meg kell hívunk Maelből, Tinessből és Bambleből, ez majd az én gondom lesz. Ugy vélem, hogy a Help fivérek is jelen lehetnének, a bergeni révész, akiket – ismétlem, beleegyezéssel – meghívnék Dalba. Ezek derék emberek, akik igazán szeretik Olet és én bizonyos vagyok felőle, hogy elfogadják a meghívást.

– De hát szükséges az, hogy ilyen nagy, fényes esküvőt tartsunk?

– Azt hiszem, anyám, már fogadónk érdekében is, amely amennyire én tudom, atyám halála óta sem értékéből, sem tekintélyéből nem vesztett.

– Nem... Joél... Nem!

– Nem kötelességünk-e, hogy legalább is ugyanolyan állapotban tart-suk fön, ahogyan ránk maradt? Azért szükségesnek látom, hogy testvérem esküvőjének egy kis külső fényt adjunk.

– Nos igen, igazad van, Joél.

– És nem ideje-e már, hogy Hulda az előkészületekre gondoljon, hogy az ő részéről semmi akadály se legyen. Mit vélsz erről, édes anyám?

– Te és Hulda gondoskodjatok mindenről, amit szükségesnek vélték; – felelt Hansen asszony.

A főntebbiek úgy tüntetik fel a dolgot, mintha Joél tán nagyon is siettetné, pedig hát helyesebb lett volna, ha bevárják Ole hazaérkezését az egybekelés napjának meghatározása végett és csak a szükséges előkészületeket tegyék meg. De hát Joél úgy gondolkozott, hogy aminek meg kell történni, az történjék meg; aztán Hulda részére szórakozás, ha ezzel az ezer aprólékossággal foglalkozik, amit az eféle ténykedés rendszeren maga után von. A fiatal ember előnyösnek látta, hogy nővére ne foglalkozzék azokkal a rossz előérzetekkel, amelyeknek eddig éppen semmi alapja sem volt.

Első teendő volt a nyoszolyóleány megválasztása, ami nem ütközött nehézségekbe. E tisztséget egy kedves bamblei leány látja el, Hulda legbizalmasabb barátnője. Az atya, Helmboe bérő a legnagyobb gaardot birta az egész vidéken. Ez a derék ember nem volt egész vagyontalan. Már hosszabb idő óta ismerte Joél tiszteletreméltó jellemét és – mondjuk ki bátran – a leány nem kevésbé becsülte a fiatalembert és amint a viszonyok alakultak, valószínűnek látszott, hogy miután Sigrid töltötte be Huldánál a nyoszolyóleány szerepét, rövidesen viszonzhatja neki a ked-

ves szolgálatot. Ez ugyanis nem ritka eset Norvégiában. Ez tehát bizonyos előny volt Joél javára hogy Helmbøe Sigrid e megtisztelő szolgálatot tette Hansen Huldának.

Fontos kérdés volt úgy a menyasszonyra, mint a nyoszolyóleányra nézve a toilette, amelyet az esküvő napján viselnek.

Sigrid, a tizennyolcéves bájos szőke leány ez alkalomból a legelőnyösebb benyomást akarta tenni. Barátnője, Hulda bizalmas utasítása szerint, amit Joél személyesen vitt meg neki, pillanatnyi pihenőt se tartva, serényen dolgozott.

Egy derékra volt ugyanis szüksége, melynek himzése szabályosan kieszelt mintájával, ragyogó zománcként fogta körül Sigrid termetét. Továbbá egy szoknya kellett hozzá, amely egész sereg alsószoknyát takart el. Ami az ékszert illeti, ez is fogós kérdés volt. A nyaklánc filigrán ezüsből és gyöngyökből legyen, a derék csatja aranyozott ezüst vagy réz, a függő szivalaku szabadon lógó karikába foglalva; kettős gombok, amelyek arra szolgálnak, hogy az inget agraftszerűen foglalják össze a nyakon. Vörös szövet vagy selyem öv, amelyről négy soros lánc lóg meg apró makkos gyűrűk, amelyek összhangzón illeszkednek egymáshoz; a karkötők áttört ezüsből; szóval egészen az a viselet az ékszerekben is, mely e vidéken divik s amelyben az arany csak igen csekély mennyiségű, amelynél a cinezés pótolja az ezüstöt s a gyöngyök csak hólyagüvegből vannak és a gyémántot olcsó kristály helyettesíti. Az összbenyomásnak azonban kielégítőleg kellett hatni a szemre. Ha a szükség úgy hozta volna magával, Sigrid nem idegenkedett volna attól, hogy ellátogasson Benett dús raktárába Christiániába, hogy ott csinálja bevásárlásait. Az atyja bizonyára nem tett volna ellenvetést, ellenkezőleg. A derék ember készséggel teljesítette leánya óhaját. Másfelől Sigrid elég okos leány volt, hogy ne vegye túlon túl igénybe atyja tárcáját. Hisz a főkérdés csak az volt nála, hogy ama bizonyos nagy napon a legjobb világításban álljon Joél előtt.

Huldára nézve sem volt kevésbé komoly ez a kérdés. A divat végre is kérlelhetlen zsarnok és sok gondot okoz a toilette megválasztása a menyasszonynak.

A fiatal leánynak első sorban össze kellett fogni a szalagdiszt, mely egyébkor szabadon lógott le kis sipkájáról és le kellett tennie a széles, csattos övet, mely egyszersmind a kötényt szoritotta a haragosvörös szoknyához. Azontúl már nem kellett viselnie a háromsarkos jegykendőt, amelyet elutazása előtt ajándékozott neki Ole; sem a zsinórt, melyen az apró himzett bőrzacskó függött a rövidnyelű ezüst kanállal, késsel és villával és varróeszközzel, mert ezek olyan tárgyak, melyekre az asszonynak minden percben szüksége van a háztartásban.

Ezenkívül a menyegző utáni napon Hulda hajának szabadon kellett vál-
lára omolnia s amennyiben haja elegendő dús volt, fölösleges
lenszálakból készült hamis haját vegyíteni közéje, amint ezt gyakran cse-
lekszik Norvégiában a természettől mostohábban ellátott asszonyok. Ami
a voltaképeni ruházatot és ékszert illeti, Huldának csak az anyja ládájába
kellett nyulnia. A menyasszonyi öltözet egyes darabjai ugyanis generáció-
ról-generációra szállottak egy és ugyanazon családban. Így mindig ugyan-
az az aranynyal himzett derék szerepel, ugyanaz a bársonyöv, egyszínű
vagy tarka selyemszoknya, a harisnya, az arany nyaklánc és a meny-
asszonyi korona, ama híres skandináv korona, amelyet gondosan őriznek
a legjobb ládában. Ez egy remek aranyozott skatulya-munka, meglehető-
sen magas, mely csillagokkal és levéldiszzsel van ékítve, amely Európa egyéb
országaiiban szokványos myrtus– vagy egyéb szimbolikus koszorút helyet-
tesít. Ez a ragyogó sugár az összhangzó fülbevalókkal és színes üveg-
gyöngyökkel előnyös keretül szolgált Hulda csinos arcocskájához. A meg-
koronázott menyasszony, ahogy ott nevezik, becsületére vált a fiatal férj-
nek. De viszont neki is hozzá méltón kellett megjelennie, fényes esküvői
pompában; rövid kabátkában sűrűn varrt ezüstgombokkal, kemény inggal-
lérral, ezüst himzéssel szegélyezett mellénynyel, szűk térdnadrág, finom
harisnyák, sárgás cipellők és az övben a bőrhüvelybe rejtett skandinaviai
kés, a dolknif, amelylyel mindig föl van fegyverkezve az igazi norvég.

Efféle elfoglaltságok közt multak április utolsó és május első hetei. A
meghívásokat Joél vállalta magára, amennyiben vezetői foglalkozása most
még megengedte. Különbön Bambleben lehetett sok barátja és ismerőse,
mert oda sűrűn járt. És mert nem ment el maga Bergenbe, hogy meghívja
a Help fivérekét, irt nekik. Amint előre megmondta, ez urak postafordultá-
val adták kedvező válaszukat, hogy szívesen jelen lesznek Kamp Ole, a
fiatal kormányos esküvőjén.

Eközben érkezett május 15-ike. Napról-napra lehetett tehát várni,
hogy Ole szekere begördül, kinyilik az ajtó és így kiált be:

– Én vagyok!... Itt vagyok!

Csak egy kis türelemről volt tehát szó. Máskülönb minden készen
volt. Sigrid csak egy intésre várt, hogy ünnepi diszben megjelenjék.

Elnult 16-17-ike, anélkül, hogy az ügyállás változott volna és az
ujhollandi postahajó se hozott több levelet.

– Efölött nincs mit csodálkoznod, testvércém; – ismételte Joél. – Egy
vitorlánhajó könnyen megkésik. Saint Pierre Miquelontól Bergenig megle-
hetősen ut. Oh, hogy nem gőzös a «Viken»-jök és nem állhatok én a gépnél!
Én erővel is elhoztam volna szél és hullámok dacára, még ha szétrobbant
volna is a kazán, mire kikötőt érnénk.

Efféle beszédekkel csititgatta Joél Huldát, akinek nyugtalansága napról-napra növekedett.

Egyebekben épp most nagyon rossz idők jártak Telemarkban. Zord szelek dühöngtek és ezek a nyugati szelek Amerika felől jöttek.

– De ennek tulajdonképpen siettetni kellene a hajó utját, – ismételtette a fiatal leány.

– Kétségkívül, – felelt Joél; – de ha tulságos erős a szél, hátráltatja is és a szél ellen üzi. A tengeren nem teheti az ember mindig azt, amit akar.

– Te hát nem vagy nyugtalan, Joél?

– Nem, Hulda; éppen nem! Az eféle késések nagyon sajnálatosak ugyan, de épp oly természetesek Nem én nem vagyok nyugtalan emiatt és nincs is semmi ok rá, hogy azok legyünk.

19-én egy utas lépett a vendégfogadóba, aki vezetőt óhajtott, hogy a hegyeken át Hardanger határáig kíséresse. Habár igen kellemetlen volt rá nézve, hogy magára hagyja Huldát, Joél még se tagadhatta meg az idegen kívánságát. Ugy számított, hogy legfeljebb huszonnégy óráig lesz oda és azt remélte, hogy visszatértekor találkozik Oleval. Mert igazság szerint a fiatal ember már kezdett komolyan nyugtalankodni. Ezen a reggelen tehát nagyon nehéz szívvvel ment el.

Következő nap, ugy délután egy óra felé valaki kopogott a fogadó ajtaján.

– Talán Ole jön? – kiáltott Hulda.

Fölugrott, hogy ajtót nyisson.

A házajtóban még szekéren ülve egy utazóköpenybe burkolt férfit pillantott meg, akinek arca teljesen ismeretlen volt előtte.

VI.

- Ez a Hansen asszony fogadója?
- Igen; – felelt Hulda.
- Itthon van Hansen asszony?
- Nincs; de nemsokára hazajön.
- Nemsokára?
- Ebben a percben, ha önnek tán beszélni valója van vele...
- Egyáltalában nem nincs neki semmi mondani valóm.
- Szobát óhajt ön?
- Igen; a legjobb szobát ami csak van.
- Készítsek önnek ebédet?
- Amilyen gyorsan csak lehet és legyen gondja rá, hogy ami jó csak a konyhában és pincében van, fölszolgálják nekem.

Ez a beszélgetés folyt Hulda és az utas között, még mielőtt az utóbbi leszállt a kocsiról, amelyet az őserdőkön és Közép-Norvégia völgyein át használt egész Telemark közepéig.

Ismeretesek a sok szállítási apparátusok, amelyet a skandináviák kiváltképp kedvelnek: a hosszú villásrud, amely közt a ló párjával fut, amely ló többnyire sárgaszínű és kemény sörénye van. Ezt a lovat istrángnál fogva vezetik, amely nem szájához, de orrához van erősítve. Két nagy kerék, amelyen alig két személyre való ülés van valami ládaféléből; tetőről vagy felhágóról persze szó sincs és hátul az ülés mögött egy deszka, amelyen a «skydskarl» ül. Az egész valami óriási pókhoz hasonlít, amelynek kettős hálóját a kerekek képezik. És a kocsigyártás ez ősi alkotmányán minden nagyobb teher nélkül 15-20 kilométert lehet tenni.

Az utas intésére a fiu hirtelen megállította a lovat. Aztán fölemelkedett az illető személyiség, megrázkódott, nyujtózkodott és nem minden erőfeszítés nélkül szállt le, ami kellemetlen mormolásából tűnt ki.

- Remélem, beállhat a lovam?
- Mindenesetre; – biztosította Hulda.
- És kaphat enni a lovam?
- Majd elvezetem az istállóba.
- Csakhogy jól ellássák.
- Ne aggódjék e miatt. Szabad kérdezniem, hogy több napig szándékozik ön Dalban időzni?
- Azt még nem tudom.

A lovat elvezették egy nyitott félszerbe, amely a hegy lábánál volt egy fa koronájának védelme alatt. Ez volt az egyetlen félszer és istálló egyszerre, amely azonban mindig elég jónak bizonyult az itt időző vendégek részére.

A vendéget, amint óhajtotta, csakhamar elvezették a ház legjobb szobájába. Miután levetette a bő felöltőt, melegedni kezdett a vigan lobogó tűznél, amit ő gyújtott. Hogy némileg otthoniasan érezze magát, Hulda rendelést adott a pigának, hogy a lehető legjobb ebédet készítse. Ez a piga egy környékbeli erőteljes leányzó volt, aki nyáron a konyhában volt és a durvább munkánál segített ki.

Az új jövevény, dacára annak, hogy már túlhaladta a hatvanat, jó erőben levő férfi volt. Sovány, kissé hajlott alak, középnagyságu; szögletes fej, sima arc, hegyes orr és a nagy pápaszem mögül apró, átható nézésű szemek csillogtak elő. A homloka sűrűn barázdált és ajkai oly keskenyek, hogy alig ejthetnek ki egy barátságos szót is és végre hosszú, jóformán állatias kezek adták meg nála az uzsorás jellegzetét.

Huldának olyan előérzete volt, hogy ez az ember nem hozhat szerencsét a Hansen-házra. Hogy születésére norvég, azt elárulta komoly tekintete, de egész megjelenése arra vallott, hogy csak alacsony oldalaival bír a skandináviainak. Utazó öltözete egy széles peremű kalap, fehéres posztóból készült kabát, a mellen keresztveződő mellény, a lábszárán bőrharisnya szorította le a nadrágszárat és mindezek hegyébe barnás bunda, amely juhbőrrel volt bélelve, tekintettel Telemark magas fensíkjaira és mély völgyeire, amelyek este és éjszakán ugyancsak hűvösek.

A nevét még nem kérdezte Hulda. Hisz ezt nemsokára megtudja, ha beírja a vendégkönyvbe.

E percben tért vissza Hansen asszony. A leánya értesítette, hogy utas érkezett, aki a legjobb szobát és a legkitünőbb ebédet rendelte. Ha vajjon hosszabb ideig marad-e Dalban, azt nem mondhatta meg, mert az utas nem nyilatkozott ez irányban.

– Nevét se mondta meg? – kérdezte Hansen asszony.

– Nem, anyám.

– Azt se mondta, hogy honnan jött?

– Nem.

– Kétségkívül kényes lesz és csak azt sajnálom, hogy Joél nincs itthon, aki szolgálatára állhatna. Mit csinálunk, ha vezetőt óhajt?

– Én nem nézem kényesnek; – mondta Hulda. – Már koros ember.

– De ha nem kényes, mit keres Dalban? – jegyezte meg Hansen asszony, inkább magához, mint leányához intézve szavait, olyan hangon, amely némi nyugtalanságot árul el.

Az utóbbi kérdésre nem felelhetett Hulda, amennyiben az utas nem kö-zölte vele szándékát.

Megérkezése után egy órával a szobájával szomszédos nagy szobába lépett a kérdéses férfi. Megpillantva Hansen asszonyt, pár percig megállt a küszöbön.

Eddig kétségkívül ép oly kevéssé ismerte személyesen a fogadósnőt, mint ez őt. Aztán pár lépést tett feléje, miután élesen szemügyre vette pá-paszeme mögül és meg sem érintve kalapját, amely a fején volt, így kezd-te:

– Hansen asszony, ha nem tévedek?...

– Én vagyok, uram; – felelt a fogadósnő.

Ez ember láttára, mint a leánya, ő is bizonyos szorongást érzett, ami nem kerülte el amannak tekintetét.

– Tehát ön a dali Hansen asszony?

– Természetesen. Talán valami különös közlendője van önnek?

– Semmi esetre; csak közelebről óhajtottam önt ismerni. Hisz a ven-dége vagyok. Lenne szives gondoskodni, hogy lehetőleg gyorsan kapjak enni.

– Az ön ebédje készen van; – jelentette Hulda. – Lenne szives az ebéd-lőbe fáradni.

– Helyes.

És az utas ama ajtó felé tartott, amelyet a fiatal leány jelölt ki. Egy pillan-at mulva már az ablak mellett lévő, ragyogó tisztaságu asztalnál ült.

Az ebéd kifogástalan jó volt.

Még a legkényesebb kényeztető se találhatott volna kifogásolni valót. De ez a személyiség, ha szóval nem is, jelekkel elégedetlenséget fejezett ki; jelekkel, amennyiben igen szófukarnak látszott. Csak az a kérdés: rossz gyomra vagy kelletlen természete okolható-e a tulkövetelésért. A cseresz-nye és ribiszke leves, dacára, hogy kitűnően volt készítve, nem ízlett neki. Hozzá sem nyult sem a lazacszeletekhez, sem a besózott heringhez, a nyers sonka, az izletes csirke és egyéb remekül készített főzelékek, ép oly kevéssé nyerték meg tetszését. Még a fél üveg Saint-Julien-nel és pezsgő-vel is elégedetlen volt, habár ezek Franciaország legjobb pincéiből kerül-tek.

Ennek aztán az a természetes következménye lett, hogy az utas, mikor az asztaltól fölkelt, elmaradt a «take for made» a vendéglősnével szem-ben.

Ebéd után pipára gyujtott dörmögve s elhagyva a szobát, a Maon part-jára ment sétálni.

A folyóhoz érve, visszafordult; tekintete szünösszüntelen a fogadón függött. Mintha a szó szoros értelmében tervezet után tanulmányozta vol-

na a fogadó nagyságát, magasságát, mintha lehetőleg pontosan akarná megállapítani az értékét. Megszámlálta a ház ajtajait, ablakait és mikor a vízszintesen rakott gerendázathoz ért, dolknifja hegyével háromszor belemetszett, hogy a fa minőségét értékelje és hogy milyen karban van. Vajjon tényleg arról akart meggyőződni: mit érhet Hansen asszony fogadója? Meg szándékozta tán venni, de hisz nem eladó. Viselkedése legalább is feltűnőnek látszott. A ház után a hozzátartozó kis földecs két mustrálgatta, amelynek fáit, bokrait számlálta. Végül egyforma lépésekkel mérte ki és aztán a jegyzőkönyvébe irkált.

Emellett azonban folyton a fejét csóválta és szemöldökeit összeráncolta, mintegy rosszalólag mormolt.

Alá s föl jártát a nagyszoba ablakából figyelte Hansen asszony és leánya, csodálva, hogy miféle különös alakkal van dolguk és mi célja lehet e féleszü utjának. Igazán sajnálatos, hogy mindez Joél távollétében történik, ami miatt az utasnak legalább is egy éjet a fogadóban kell töltenie.

– Hátha valami eszelős! – jegyezte meg Hulda.

– Örült?... Nem; – felelt Hansen asszony; – de egy igen különös ember.

– Mindig nagyon boszantó, ha nem tudja az ember, hogy kit fogad be házába; – mondta a fiatal leány.

– Hulda, – szól az anya, – legyen gondod rá, hogy mielőtt az utas visszatér, az idegenek könyve ott legyen szobájában.

– Igen, mindenesetre, anyám.

– Akkor tán rászánja magát, hogy beírja a nevét.

Nyolc óra felé, mikor alkonyodott, apró sűrű cseppekben kezdett esni az eső, mely a völgyet nedves párázattal töltötte meg. Ez az idő éppen nem volt alkalmas sétára.

Hansen asszony új vendége is visszakerült, miután jó messzire ellépdelt a keskeny gyaloguton. Egy pohárka pálinkát rendelt. Anélkül, hogy egy szót is szólt volna többet vagy valakinek legalább jóéjt kívánt volna, kezébe vett egy fagyertyatartót égő gyertyával, visszavonult szobájába és bezárta ennek ajtaját. Egész este és éjjel nesztét se hallották többé.

A kocsisa (a skydskarl) a félszer alatt huzódott meg. Itt aludt az ő sárga lova mellett, nem törődve a künn tomboló viharral.

A következő nap Hansen asszony és leánya már hajnalhasadtával fölkeltek. Az utas szobájából semmi nesz sem hallszott. Csak valamivel 9 óra után lépett a nagy vendégszobába, még a tegnapinál is mogorvább ábrázattal. Az ágy ellen tett kifogást, amely nagyon kemény, a zaj miatt, amely fölébresztette, de megelőzőleg senkit se méltatott köszöntésre. Aztán kinyitotta az ajtót s az időt nézte.

Nem a legjobbal kecsegtetett. Éles szél fűtyült a Guszta orma felől, amelyet ködpárázat takart.

Az utas habozni látszott, hogy kilépjen-e, de nem vesztegelt tétlenül. Sűrűn eregetve a füstöt pipájából, körüljárta a fogadót, a belső berendezést vette szemügyre; megnézte a szobákat, a butorokat mustrálgatta, kinyitotta a falit, a fiókos szekrényt s egyáltalában úgy viselkedett, mintha a saját házában lenne. Valami hatósági egyénnek is tarthatta az ember, aki leltárt vesz fel.

Majd a vendégszobában levő nagy karosszékbe ült és nyugodt hangon rövid, szaggatott kérdéseket intézett Hansen asszonyhoz. Mikor épült a fogadó; vajjon férje alapította-e vagy már örökbe kapta; volt-e már javítva; milyen a térfogata a háznak és a hozzátartozó kertnek; vannak-e jó állandó vendégei; hány vendég fordul meg úgy átlag egy évben és egy vagy több napig tartózkodnak itt; és így tovább.

Ugy látszott, hogy az utas nem szerzett betekintést a szobájába betett vendégkönyvből, mert ez az utolsó kérdést illetőleg legalább tájékoztatta volna.

A könyv még tényleg azon a helyen volt, ahova Hulda letette és az utas neve még nem volt benne.

– Voltaképen nem értem, uram, – szólt végre Hansen asszony, – hogy miféle érdekek birhatnak önre nézve ezek a dolgok. De ha tudni akarja, hogyan megy az üzletünk, ennél mi sem egyszerűbb. Csak át kell lapoznia a vendégkönyvet. És kérem is önt, amint ez már szokás, írja bele a nevét.

– A nevemet?... Mindenesetre beírom a nevemet, Hansen asszony... Beírom, mikor bucsut veszek öntől.

– Fönntartsuk még az ön számára a szobát?

– Fölösleges; – felelt az utas fölemelkedve. – Reggeli után már elutazom, hogy ma estére ismét Drammenben lehessenek.

– Drammenben?... – mondta Hansen asszony.

– Igen; gondoskodják hát róla, hogy szolgáljanak ki mielőbb.

– Ön tehát Drammenben lakik?

– Igen; valami rendkívüli van abban, hogy én Drammenben lakom?

Amint Dalba jött vagy jobban mondva a fogadóba, úgy fordult tehát vissza az utas, anélkül, hogy valamennyire is körülnézett volna a vidéken. Legkevésbé se törődött Gusztával, Rjukanfos-szal vagy a nyugati fjordok csodáival. Nem szórakozás, de valami üzlet miatt hagyta el Dramment, ahol lakott és mintha egyedüli célja az lett volna, hogy Hansen asszony házáat a legtűzetesebben szemügyre vegye.

Hulda észrevette, hogy az anyja fölötte aggódásteli. Hansen asszony ismét beült a nagy karosszékbe, eltolta a rokkát és szóltalanul, mozdulatlanul ült helyén.

Az utas eközben az ebédlőbe ment és asztalhoz ült.

Mint a tegnapi gonddal készített ebéd, épp oly kevésbé felelt meg neki a reggeli, de ennek dacára jól befalatozott és ivott emberül; főfigyelme azonban az ezüst evőeszköz értékelésére fordult; ez olyan fényüzési cikk a norvégeknél, amire sokat tartanak; egyes kanalak és villák apáról fiura szállnak és a családi kincsek közt őrzik.

Ezalatt skydskarl megtette az utra való előkészítést. Tizenegy órára a fogadó elé állt a kocsi és ló.

Az idő még mindig nem volt kedvező, az ég szürke és viharterhes. Az eső időnkint jég gyanánt kopogtatta az ablaküvegeket. Az ő nagy bundájába burkolódzva, az utas édes keveset törődött vele.

Reggeli végeztével még egy pohár pálinkát ivott; pipára gyujtott és magára öltötte bundáját, azután visszajött a vendégszobába és elkérte a számláját.

– Azonnal összeállítom; – szólt Hulda, leülve a kis íróasztal mellé.

– Siessen; – sürgette az utas. – De most jut eszembe: adja ide a vendégkönyvet, hogy beírd a nevemet.

Hansen asszony fölállt, hogy elhozza a szóban forgó könyvet és letette a nagy asztalra.

Az utas tollat vett kezébe és utoljára élesen nézett pápaszeme mögül Hansen asszonyra, aztán feltűnő nagy betűkkel írta nevét a könyvbe, aztán becsapta.

Hulda aztán elhozta a számlát.

Az utas átvette, felülvizsgálta az egyes tételeket és mormolva adta újra össze.

– Hm, – mondta, – ez sok pénz. Hét és fél márka egy éj és két étkezésért?

– Bele van számítva a skydskarl és a ló ellátása is.

– Mindegy, én mégis soknak találom. Így aztán nem csodálkozom, ha jó üzletet csinál a fogadójában.

– Ön semmivel sem tartozik; – hangzott egyszerre Hansen asszony elfojtott, alig hallható szava.

E pillanatban csapta föl a könyvet s a beléje írt nevet olvasta. Hirtelen a számla után nyult és összetépte, ezt ismételve:

– Ön semmivel sem tartozik nekünk.

– Ezt gondolnám én is! – felelt az utas.

És bucsut sem véve, amint jövet még jónapot se kívánt, beleült a szerkebe, mialatt a fickó mögötte foglalt helyet. A következő pillanatban az ut egy kanyarulójánál eltűnt szem elől.

Mikor Hulda felnyitotta a könyvet, csak ezt a nevet olvasta:

– «Sandgoist. Drammenből.»

VII.

Joélnak másnap délután kellett volna visszakerülnie, miután a turistát, akit vezetett, a hardangeri utra kísérte.

Hulda, aki tudta, hogy fivérének a Guszta mentén a Maon partjának tuloldalán kell visszatérnie, eléje ment arra a helyre. Leült a kis hid mellé, mely a kikötéshez tartozott és sötét gondolataiba mélyedt. Az élénk nyugtalansághoz, melyet a Viken késése keltett benne, még egy más félelem is szegődött. Ez a félelem ama Sandgoist látogatásából származott s anyja különös intézkedése miatt az idegennel szemben. Mért tépte el oly hirtelen a számlát, mikor az idegen nevét megtudta és mért vonakodott eltagadni, ami jogosan megillette? Itt titok lappang és bizonyára valami nagyon komoly.

Joél megérkezése fölírta Huldát tünődéséből. Már akkor pillantotta meg fivérét, mikor az lefelé jött a hegyről.

– Megérkezett Ole? – e kérdéssel lépett hozzá fivére.

Olera gondolt Joél is. Kérdésére nem jött felelet.

– Nincs levél tőle?

– Nincs!

Huldának könnyek szöktek szemébe.

– Na ne, ne sirj, édes testvérem! Te fájdalmat okozol nekem. Nem nézhetem könnyeidet!... Lásd, azt mondtam: nem érkezett levél! Beismerem, hogy ez nyugtalanító, de arra semmi ok, hogy kétségbeessünk. Ha akarod, rögtön Bergenbe megyek és tudakozódni fogok. Fölkeresem a Help testvéreket. Talán kaptak hirt Ujhollandból. Nem vesztegelhet a hajó valami sérülés miatt egy kikötőben vagy a rossz idő miatt menekült valahova? Annyi tény, hogy egy hét óta nagy viharok vannak. Már többször megesett, hogy az ujhollandi hajónak Islandnál vagy a Fareern közt kellett vesztegelnie. Olevál is megesett már ez, mikor két év előtt a Strennán utazott. Nem kínálkozik ám minden nap alkalom, hogy levelet küldjön az ember. Egészen úgy beszélek, amint gondolom, testvérkém. Végy erőt magadon! Légy nyugodt! Ha engem is megrikatsz, mi lesz akkor velünk?

– Oh, a bánat tulhaladja erőmet.

– Hulda... Hulda... Ne veszítsd el bátorságodat!... Biztosítlak, hogy én még sokáig nem esem kétségbe.

– Hihetek neked, Joél.

– Ha hihetsz-e? De ha megnyugtatósodra jónak véled, hogy Bergenbe menjek... holnap reggel... vagy ma este?

– Nem akarom, hogy magamra hagyj!... Nem!... ezt nem akarom! – felelt Hulda, aki bátyjába kapaszkodott, mintha rajta kívül senkije se lenne a világon.

Mind a ketten a fogadó felé vették az utjukat. Ismét esni kezdett és a szél is oly hevesen fujt, hogy pár száz lépésnyire a Maon partjától egy révész kunyhójába kellett menekülniök.

Akarva, nem akarva itt kellett várakozniok, míg az idő valamelyest jobbra fordult. Joél úgy érezte, hogy bármit, de beszélnie kell. A hallgatást rosszabbnak találta, mintha bármit is beszél.

– És az anyánk? – kezdte.

– Ő egyre levertőbb, szomorubb lesz; – felelt Hulda.

– Jött valaki távollétem alatt?

– Igen, egy utas, aki azonban már el is ment.

– Most hát nincs idegen a házban és vezetőt se keresett senki?

– Nem, Joél.

– Annál jobb, mert nem szeretnék elhagyni téged. Egyebekben, ha az idő továbbra is így rossz lesz, attól tartok, hogy a kékjutazók ez évben nem látogatnak el Telemarkba.

– Még nagyon kora tavasz van, Joél.

– Az igaz, de nekem olyan előérzetem van, hogy ez nem lesz jó esztendő ránk nézve. Különben ez még elválik. De, mondd csak, tegnap hagyta el ismét Dalt amaz utas?

– Igen, még délelőtt.

– És ki volt?

– Egy idősebb ember, aki Drammenből jött, ahol úgy látszik állandóan tartózkodik s akit Sandgoistnak hívnak.

– Sandgoist?

– Tán ismered?

– Nem; – felelt Joél.

Huldában már felvetődött a kérdés: vajjon elmondjon-e mindent Joélnek, ami távolléte alatt történt. Ha fivére megtudja: milyen fesztelenül viselkedett amaz ember, milyen nyíltan értékelt a fogadót és berendezést és hogyan viselkedett anyjukkal szemben, mint fog erről vélekedni? Nem kell-e azt gondolnia, hogy anyjuknak fölötte fontos oka lehetett, hogy így cselekedett? De hát végre is mi dolga lehet ezzel a Sandgoisttal? Ez alatt bizvást az egész családot fenyegető veszedelem lappang... De hát Hansen asszony, aki annyira zárkózott, nem igen hajlandó arra, hogy valakit belső ügyeibe engedjen pillantani, épp úgy hallgatott, mint eddig cselekedte. A sajnálatos viszony, mely közte s gyermekei közt volt, még kinosabbá vál-nék ezáltal.

De hát hallgathatott-e a fiatal leány Joél előtt? Ez olybá tünnek fel, mintha meglazult volna a baráti kapocs, amely a testvérpárt összekötötte! Nem, ennek soha sem szabad megtörténnie. Hulda eltökélte, hogy beszélni fog.

– Soha se hallottál erről a Sandgoistról, ha Drammenbe mentél? – kérdezte ismét Hulda.

– Soha.

– Nos, tudd hát meg, hogy anyánk névszerint legalább ismerte őt.

– Ismerte Sandgoist?

– Igen, bátyám.

– De hát soha se hallottam tőle ezt a nevet említeni.

– Pedig ismerte, habár tegnapi látogatása előtt sohase látta azt az embert.

Hulda elmondott neki minden föltűnő körülményt, ami az utas itt időzése alatt előadta magát. Majd ezt tette hozzá:

– Én azt tartom, Joél, jobb ha nem kérdezősködünk eziránt anyánktól. Ismered őt. Ez csak szerencsétlenné tenné. A jövő majd megfejt mindent, ami eddig rejtély előttünk. Az Ég adná, hogy Ole mielőbb visszatérjen és ha valami veszély fenyegeti családunkat, legalább hárman lennénk osztályosai.

Joél néma figyelemmel hallgatta nővérét. Igen, anyja és ama Sandgoist közt van valami titok, amely miatt az utóbbi uralkodik az előbbin. A történetek után kétséget nem szenved, hogy az az ember csak azért jött, hogy feltárt vegyen fel a dali fogadóról. És a számla összetépeése, mit jelenthetett?

– Igazad van, Hulda: egyelőre semmit sem emlitek anyánknak. Tán megbánja valaha, hogy nem volt közlékeny velünk szemben. Csak ne legyen későn! Oh, bizonyára sokat szenved a szegény asszony! Mért olyan zárkózott? Hogy nem érti meg, hogy a gyermeki sziv arra van teremtve, hogy kiöntse előtte az övét.

– Majd be fogja ezt még látni, Joél.

– Igen, várjuk hát ezt meg. De ezalatt nem ártana megtudni: ki és mi az az individuum. Tán Helmbøe ur ismeri őt? Mindjárt megkérdezem, mielőtt Bamlebe megyek és ha kell, én magam megyek el Drammenbe. Ott nem lesz nehéz végére járni, ki ez az ember, miféle üzletet folytat és hogyan vélekednek felőle az emberek.

– Jól bizonyára nem, erről bizonyos vagyok; – felelt Hulda. – Megjelenése visszataszító és gonosz tekintete van. Nagyon csodálkoznám, ha nemes lélek lakoznék e durva külső alatt.

– Ej no, – mondta Joél, – nem kell az embereket külsejük után megítélni. Fogadok, mindjárt más szemmel néznéd azt a Sandgoist, ha visszatérne és Oledat hozná karján.

– Oh, szegény Olem! – sóhajtott a fiatal leány.

– Majd visszatér, visszatér; már uton van, – szólt Joél. – Csak légy bizalommal, Hulda! Ole már nincs messzire tőlünk és majd adunk neki, hogy ily sokáig késett.

Az eső megállt. A testvérpár elhagyta a kunyhót és a fogadóhoz vezető gyalogösvény felé vették útjukat.

– Most jut eszembe, – mondta Joél, – hogy holnap ismét el kell mennem.

– Ujra el akarsz menni?

– Igen, már korán reggel.

– Oly jókor, bátyám?

– Meg kell lenni, Hulda. Mikor Hardangerből visszaindultam, egy pajtásom jelezte, hogy egy északról érkező utas, aki Rjukanfos felől jön, holnap itt lesz.

– Ki az az utas?

– Szavamra, még a nevét se tudom. De föltétlenül korán ott kell lennem, hogy Dalba vezethessem.

– Nos hát menj, ha másképp nem tehetsz; – felelt Hulda nehéz sóhajjal.

– Holnap hajnalban utra kelek. Szomorít ez téged, Hulda?

– Igen, Joél. Nyugtalan vagyok, ha elhagysz... még ha pár órára is.

– Tudd meg hát, hogy ez alkalommal nem megyek egyedül.

– És ki megy veled?

– Te, testvérkém, te magad. Szórakozás kell neked s azért viszlek magammal.

– Oh, köszönöm, kedves Joél!

VIII.

Másnap reggel hajnalhasadtával keltek utra mind a ketten. Daltól a híres vizesésig tizenöt kilométer az ut és ugyanannyi visszafelé. Joélnak ez csak egy séta lenne, de tekintettel kellett lennie Huldára. Joél hát megszerzte Lengting munkavezető szekerét, de mivel ennek a kocsinak csak egy hátsó ülése volt s a jó ember hatalmas térfogata elfoglalta az első ülést, Hulda és Joél ketten szorongtak a hátsó ülésen s ha esetleg a bemondott utas tényleg ott lesz Rjukanfosnál, Joél átadja helyét és gyalog tér vissza.

Ha vannak is némi akadályok. Daltól csodaszép ut visz a vizesésig, persze inkább gyalogösvény, mint országut. Girbe-gurba tuskók vannak lerakva a Maon mellékágánál, amelyek pár lépésnyire egymástól kis hidakat képeznek. De a norvég ló már hozzászokott, hogy biztos lábakkal gázol át ezeken és ha a szekérnek nincs is ruganya, a ló ügyes járása zsongítja valamelyest az erős rázkódást.

Az idő szép volt. Joél és Hulda csendes lépésben haladtak a zöld réten, amelynek baloldalát a Maon áttetsző vize mossa. Pár öreg nyirfa adott itt-ott kellemes árnyékot a naptól beterített uton. Az éj párázata ragyogó csöppekben függött a fűszálakon. A hegyi folyótól jobbra, mintegy két méternyi magasságban a Guszta jégmezői ragyogtak a távolból.

Egy óra alatt meglehetősen előre haladtak, mert az ut észrevétlenül emelkedett; de aztán szűkebb lett a völgy. Imitt-amott zuhogó patakká váltak a vizesések. Így hát időnkint nehézségekkel kellett küzdeniük, hogy halad hassanak, habár Joél is ügyesen tudott hajtani. Az ő oldalán Hulda nem ismert félelmet. Ha valami tulságos meredek helyre értek, erősen belecsimpaszkodott fivére karjába. Az üde levegő pirosra szivta egy idő óta meglehetősen sápadt arcocskáját.

Két órai ut után, egy ezeröttszáz lábnyi magas vizesés szélén föltűnt a kétkerekű vizimalom.

Ideérve Joél és Hulda leszálltak.

– Egy félórai ut nem fáraszt el tulságosan, testvérkém, ugy-e? – kérdezte Joél.

– Nem, bátyám, éppenséggel nem vagyok fáradt; sőt egy kis gyalogséta javamra válik.

– Egy kicsi... no elég nagy és hozzá folyvást hegynek föl.

– Akkor a karodra támaszkodom, Joél.

Itt föltétlenül vissza kellett hagyniok a kocsit, mely a meredek uton képtelen lett volna előre jutni, az egész szűk átjárókon a sziklás szakadékokon.

Sűrű ködszerű valami emelkedett a kékes távolságban. A Rjukan szét-szóródó vizei felhőszerűen emelkedtek a magasba.

Hulda és Joél a vezetők által használt gyalogutra csaptak át, amely a völgy legszűkebb részéhez vezet le és ahova fák és bokrok közt kellett áttörtetniök. Kis idő múlva már mindketten egy sárgás mohával benőtt sziklán ültek, csaknem szemközt a vizeséssel, amelyet csupán innen lehet megközelíteni.

Itt aligha megértették volna egymást, ha társalogni kezdenek. Itt azonban csak a gondolat beszélt, mely szívtől szívhez szólt.

A Rjukan vízmennyisége mérhetetlen, a magassága hatalmas és mennydörgésszerű zugása rettenetes. Kilencszáz lábnyiról esik itt vissza ágyába a Maon. Kilencszáz láb magas, azaz hatszor oly magas, mint a Niagara, amelynek szélessége az amerikaitól a canadai partig 300 angol mérföld.

Innen a Rjukanfos olyan remek látványt nyújt, amelyet leírni alig lehet, még a szemléltető festőművészet is képtelen lenne igaz mivoltában visszaadni. Vannak a természetnek olyan csodái, amelyeket látni kell, hogy szépségüket meg bírjuk érteni, ezekhez tartozik e vizesés, mely a legnevezetesebb az összes európai szárazföldek között.

E tüneményeszerű látványba elmerülve ült e percben egy kékutazó is a Maon baloldali sziklafalán, ahonnan a Rjukanfost egészen közelről és legmagasabb pontjáról szemlélhette.

Sem Joél, sem Hulda nem vették őt észre e percig, habár arról a helyről, ahol ültek, egészen jól láthatták.

E pillanatban az utas fölemelkedett és egész bátran kilépett egy kiálló sziklacsucsra, mely kupolaszerűen függött a Maon fölött.

Valószínűleg a Rjukanfos üregeit akarta jobbról és balról szemügyre venni.

A turista egyre előbbre haladt ez uton, ahol se fű, se fagyökér nem mutatkozott.

Az elővigyázatlan kétségkívül nem ismerte a mesét, a mely híressé tette e helyet. Egy szép napon e veszélyes uton akarta Eystein meglátogatni a nyugotjordali szép Marit. A hegyszakadék tulsó feléről menyasszonya nyújtotta feléje karját. A férfi egyszerre elvesztette az egyensúlyt, leesik és anélkül, hogy a tükörsima sziklában megkapaszkodhatnék, zuhan le, ahol a mélységben eltűnik, anélkül, hogy a Maon rohanó árja valaha is kivetette volna holttestét.

Ami a szerencsétlen Eysteinnal megesett, ugyanez történjék azzal a meggondolatlanul, aki mindelőbbre haladt a vészes úton?

Félő volt, hogy igen. A meggondolatlan ember végre maga is észrevette a veszélyt, de sajna, már későn. A lába egyszerre elvesztette a támpontot. Egy kiáltást hallatott és mintegy husz lépésnyire gurult lefelé, csak annyi időt nyerve, hogy egy kiálló sziklába megkapaszkodjék, mely a mélység szélén szögelt ki.

Joél és Hulda még most se vették észre az utast, de meghallották kiáltását.

- Mi volt ez? – kiáltott Joél fölemelkedve.
- Egy kiáltás; – felelt Hulda.
- Melyik oldalról?
- Hallga!

Mindketten a vizesés jobb, majd baloldalára tekintettek: semmit sem láttak. De tisztán hallották e szavakat: «segítség! segítség!», mikor a Rjukan esése közben, mint rendszeren, egy-egy pillanatnyi szünetet tartott.

A segélykiáltás ismétlődött.

– Joél, – szólt Hulda, – egy utas foroghat veszélyben, aki segítségért kiált. Hozzá kell mennünk.

– Föltétlenül, Hulda; nem is lehet messze tőlünk. De melyik oldalon? Hol van?... Én semmit se látok.

Hulda a szikla mögé lépett, ahol ültek s amely a Maon jobbpartja fölé borult.

- Joél! – kiáltott végre.
- Látod őt?
- Igen; ott... ott!...

Hulda az elővigyázatlan utas felé mutatott, aki jóformán az örvény fölött lebegett. Ha lába alól kisiklik a kis sziklacsucs, hacsak egy gondolatnyit lejjebb gurul, vagy megszédül, úgy menthetetlen elveszett.

– Meg kell őt mentenünk! – sürgette Hulda.

– Az természetes! – felelt minden gondolkozás nélkül Joél. – Elővigyázattal s a szükséges hidegvérrel hozzájuthatunk.

Joél hosszú kiáltást hallatott. Az utas meghallotta, mert fejét arrafelé fordította. Joél aztán pár pillanatig tűnődött, hogy szabadítsa meg amaz embert leggyorsabban és legbiztosabban veszélyes helyzetéből?

- Hulda, – szólt; – csak nem félsz?
- Nem, bátyám.
- Jól ismered a Maristient.
- Már többször átmentem.

– Nos, menj akkor a hegyhátra és igyekezz, amennyire lehet az idegenhez közel férközni. Akkor csuszszál le hozzá és fogd meg a kezét. De

meg ne próbáljon fölállni, mert akkor megszédül, leránt téged is és mindketten elvesztetek.

– És te, Joél?

– Nos, mig te felülről ideérsz, én a Maon mentén a sziklára kuszok. Én már ott leszek, mire te odaérsz és ha ő meg is csuszik, én tán mindkettőtököt föltartóztathatlak.

Aztán a Rjukanfos egy újabb pauzája alatt messzire elhallszó hangon kiáltott Joél:

– Meg ne mozduljon, uram!... Várákózzék!... Megkísérjük, hogy önhöz juthassunk.

Hulda már eltűnt a lejtő magas bokrai közt, hogy a másik oldalról jusson a hegyháthoz.

A fák közt ismét látta Joél a bátor leányt föltűnni.

Ő maga lassan kezdett lecsuszni a Rjukanfos szélén kiálló sziklacsucson. Micsoda hidegvér, micsoda biztonság a lábakban és a kezek milyen ügyesen kapaszkodnak a szakadékba, melynek falai a rája hulló vizeséstől folyton nedvesek voltak.

Vele egy vonalban, de pár száz lépéssel magasabban törtetett előre Hulda, hogy arra a helyre jusson, ahol az idegen mozdulatlanul feküdt. Az esés közben a vizesés felé fordult arcát nem lehetett látni.

Mikor odaért, Joél megállapodott. Miután egy sziklahasadékba erősen belecsimpaszkodott, hangosan kiáltotta:

– Hej!... Uram!...

Az utas odafordította a fejét.

– Ne mozogjon hát, – folytatta Joél; – egy mozdulatot se tegyen és fogódzék meg erősen.

– Ne aggódjék, barátom, alaposan megfogództam! – felelt amaz olyan hangon, amely megnyugtatta Joélt. – Ha nem tartanám magamat erősen, már egynegyed óra óta ott feküdnék a Rjukanfos alján.

– A nővérem lecsuszik önhöz, – folytatta Joél; – és megfogja a kezét. De mig én nem értem önhöz, ne próbáljon fölkelni!... Legjobb, ha meg se mozdul.

– Mozdulatlan maradok, akár egy szikla, – felelte az utas.

Hulda már előre kezdett csuszni, miközben a kevésbé sikos kövezetet kereste és lábát kisebb szakadékokba támasztotta meg, ahol biztos támpontot talált. Mindig bátran, biztosan, amint ettől a telemarki leánytól el lehetett várni, aki jó ismerős a lejtős utakkal.

És amint Joél, ő is így kiáltott:

– Erősen kapaszkodjék meg, uram.

– Igen, erősen fogódzom és fogódzom mindaddig, amig csak bírok.

– Nagyon jól van! Ne féljen; – tette hozzá Hulda.

– Én nem félek!

– Mi megmentjük önt! – kiáltott Joél.

– Remélem is, mert – szent Olafra – saját magamat képtelen lennék megmenteni.

Nyilvánvaló, hogy az idegen megőrizte teljesen lélekjelenlétét. Esés közben karja, keze és lába fölmondta a szolgálatot és amit most tehetett, csak abból állt, hogy jól belekapaszkodjék a kiálló kis szikladarabba, amely a mélységtől elválasztotta.

Hulda eközben lejjebb jött. Pár pillanat múlva az idegen mellett volt és miután lábát egy szilárdabban álló kövön megvetette, megragadta az idegen kezét.

Amaz megkísértette, hogy kissé fölemelkedjék.

– Ne mozduljon, uram!... Ne mozduljon!... – szolt Hulda. – Engem is magával ránthat és nekem nincs elég erőm, hogy visszatartsam. Meg kell várunk a bátyámat. Ha ő itt lesz, akkor megmozdulhat, hogy...

– Hogy fölemelkedjem, kedves gyermekem, azt könnyebb mondani, mint megcselekedni; sőt attól félek, hogy erre alig is leszek képes.

– Talán megsérült?

– Hm; el nem tört és nem rándult ki semmim, legalább remélem, de a lábszáraimat alaposan fölhorzsoltam.

Joél már csak mintegy husz lépésnyire volt a helytől; ahol az utas és Hulda tartózkodtak. A szikla hepehupás része nem engedte, hogy egyenesen hozzájuk mászszék és kerülő uton kellett odakusznia. Ez volt a legnehezebb és a legveszélyesebb munka; ez életre-halálra ment.

– Egy mozdulatot se! – intette utoljára az idegent. – Ha megcsusznak, az én állapotom is oly bizonytalan most, hogy képtelen volnék önt megmenteni és mind a ketten elvesztek.

– Ne aggódj, Joél; – felelt Hulda. – Gondolj magadra és Isten oltalmazzon.

Joél hasmánt kezdett csuszni, miközben igazi kigyómódra tekergetődött előre. Két vagy három izben azt érezte, hogy elveszített minden támpontot, végre mégis sikerült neki, összeszedve minden erejét, az utashoz följutni.

A már kissé éltes, de erőteljes, izmos férfi csinos, megnyerő arca mosolyogva nézett rá, Joél voltaképpen egy fiatal, merész férfit képzelt benne, aki elég meggondolatlan volt ez uton átmenni.

– Ugyancsak nagy oktalanság volt, amit elkövetett, kedves uram; – szolt a fiatal ember félig ledőlve, hogy lélegzetet vehessen.

– Mit, oktalanság? – felelt az utas; – mondja inkább, kedves barátom, hogy igazi örülség volt.

– Ön az életével játszott.

– És az én hibám miatt, ön is azt tette.

– Én... Oh, hisz ez ugyis az én mesterségem; – felelte Joél.

Aztán fölállott.

– Most arról van szó, hogy ismét följussunk. De hát a legnehezebbjén már tuestünk...

– Ah, a legnehezebb!...

– Igen, kedves uram; a legnehezebb az volt, hogy idejussunk önhöz. Most csak egy kis lejtőn kell felkuszunk.

– Ebben már természetesen jó lesz, ha nem igen számít rám, fiatal ember. Egyik lábszáram, úgy látszik, föladja a szolgálatot, épügy most, mint kétségkívül több napig.

– Próbáljon meg fölemelkedni.

– Igen szívesen... illetve az ön segítségével.

– Támaszkodjék a nővérem karjára; én majd toloom hátulról.

– Elég erős, hogy megtartson?

– Elég.

– Nos, jól van, kedves barátom; egészen rátok bizom magamat. Ha már arra szántátok magatokat, hogy megmentsetek, lássátok: hogy boldogultok velem.

Ahogy Joél akarta, oly módon vették utjukat visszafelé. Ha a vállalkozás nem is volt teljesen veszélytelen, mégis könnyebben ment a dolog, semmint remélték. Az utas tényleg minden csonttörés és hibbanás nélkül menekedett meg, csak alapos bőrhorzsolásokat szenvedett, amely sokáig nyomot hagy.

Lábszárait sokkal jobban birta, mint eleve hitte volna, ha nem is minden fájdalomtól menten. Tíz perc alatt mind a hárman biztonságban voltak.

Az idegen itt kissé megpihenhetett volna; de Joél még egy kis megerősítésre serkentette. Arra a gúnyóra gondolt ott a fák között, ahol nővérel pihent, mikor a vizeséshez értek. Az utas készségesen próbált eleget tenni a felszólításnak s egyik oldalról Huldától, a másiktól Joél által támogatva sikerült is neki a vállalkozás, amennyiben csakhamar minden nagyobb fájdalom nélkül odaért a gúnyó ajtójához.

– Lépjjen be uram, – szölt a fiatal leány; – itt jobban pihenhet pár percig.

– Szabad e pillanatnak egy pár negyedórára is kinyulni?

– Hogyne, tisztelt uram; de akkor aztán el kell ám velünk jönnie Dalig.

– Dalba?... Oh, hisz éppen oda szándékoztam menni.

– Tán ön az az utas, aki északról jön ide és akinek Hardangerből való jöttét jelezték nekem? – kérdezte Joél.

– Ugyanaz.

– Engem ugye, ez esetben ön nem a legjobb utat választotta.

– Magam is kétkedem benne.

– És ha előre láthattam volna, ami önnel történt, bizonyára a Rjukanfos tulsó oldalán vártam volna.

– Ez igen szerencsés ötlet lett volna, derék fiatal ember. Ezzel ön egy, koromban meg nem bocsátható oktalanságtól és ennek következményeitől kimélt volna meg.

– Minden korban megbocsáthatatlan, tisztelt uram; – jegyezte meg Hulda.

Mind a hárman beléptek a gunyhóba, amelyben egy egész parasztcsalád: apa, anya és két leány lakott. Valamennyien fölálltak és udvariasan üdvözölték a váratlan vendégeket.

Joél meggyőződött róla, hogy az utasnak csak a térde alatt van egy meglehetősen hosszú sebe a bőr felületén, amelynek gyógyításához egy heti nyugalom föltétlenül szükséges. Lábszára azonban sem nem ficamodott ki, sem nem tört el; egyáltalán csont sem sérült és ez volt a fődolog.

A gunyhó lakói kitűnő tejjel szolgáltak a vendégeknek, fölös mennyiségű eper és egy kis fekete kenyérral, amit ezek szintoly szívesen fogadtak.

Joél nem sokat kínáltatta magát és hatalmas étvágygyal látott hozzá s ha Hulda ezzel ellentétben csak keveset evett, az utas annál inkább követte a fivér példáját.

– Meg kell vallani, hogy ez a testgyakorlat jó étvágyat csinált. De ugyancsak nagy oktondiság a szerencsétlen Eystein szerepére vállalkozni, mikor az ember az apja, sőt a nagyapja lehetne neki.

– Ah, ön ismeri ezt a mondát? – kérdezte Hulda.

– Ha ismerem-e... Már a dajkám is azzal a dallal altatott el, abban a boldog időben, mikor még dajkám volt. Igen, ismerem, kedves, bátor gyermekem és ezáltal még kétszerte hibásnak tűnöm föl. És mondja csak, barátom, Dal nincs egy kissé messzire egy olyan rokkantra nézve, amilyen én most vagyok?

– E miatt ne nyugtalankodjék, uram; – felelt Joél. – A szekerünk lenn várakozik a gyaloguton. Legfeljebb háromszáz lépést kell tennie odáig...

– Hm, háromszáz lépést?...

– És lefelé; – tette hozzá a fiatal leány.

– Oh, ha lefelé kell menni, akkor hagyján, kedves barátom; akkor egyetlen kar támasza is elegendő.

– És miért nem akar kettőt, miután négy is áll rendelkezésére?

– Nos legyen hát kettő vagy négy! Ez már nem kerül többbe, ugy-e bár?

– Ez semmibe se kerül.

– De egy köszönetbe legalább és most jut eszembe: én még köszönetet sem mondtam önöknek.

– Miért, kedves uram? – kérdezte Joél.

– Nos, hát azt gondolom azért, hogy életemet megmentették a saját életük veszélyeztetésével.

– Ha így tetszik önnek; – szólt Hulda, aki felállt, hogy végét vesse minden dicsőretnek.

– Hogyan? természetesen, hogy tetszik!... Ami engem illet, én mindent nagyon szívesen megteszek, amit csak kívánnak.

E szavaknál az utas kiegyenlített mindent, amivel csak tartoztak a gunyhóbeli parasztoknak. És ezzel kissé Hulda, de még inkább Joél által támogatva, megindult a gyalogösvényen, amely a Maon partjához vezetett, ahonnan Dalba torkollik az út. Vigyázatosan lépdelt előre.

Ez persze nem ment minden «Ah!» és «Oh!» nélkül, de a felkiáltások jóízű kacagásba fulladtak mindannyiszor. Végre a fűrészmalomhoz értek és Joél rögtön rendbehozta a kocsit.

Öt perc múlva az utas már ott ült a fiatal leány mellett.

– És ön? – fordult kérdőleg Joél felé. – Én elvettem az ön helyét...

– Amely helyet én szívesen átengedem önnek.

– De tán nehéz szívvél?

– Nem, nem! nekem megvannak épségben a lábszáraim, hatalmas lábszáraim, amely országutra vannak teremtve.

– És ilyen kitűnő országutra, ugy-e fiatal barátom?

És ezzel megindult az uton, amely a Maonhoz vezet.

Joél a ló mellett ment, amelyet zablájánál fogva vezetett, hogy könnyebben kikerülhesse az út hepehupás részeit.

Az idő kellemesen mult hazatérőben, legalább ami az idegent illeti. Már ugy fecsegett, mintha régi barátja lenne a Hansen-családnak. Mielőtt még hazaértek, a fivér és nővér már csak «Sylvius urnak» nevezték és Sylvius ur csak Joélnak és Huldának szólította őket, mintha Isten tudja milyen régi ismerősök lennének mind a hárman.

Négy óra felé előtűnt a fák közül a dali templom tornyának csucsa és pár perc múlva a ló megállt a fogadó előtt. Az utas, bár nem minden nehézség nélkül, leszállt a kocsiról. Hansen asszony megjelent fogadásukra az ajtóban és ha az utas nem is kérte a legjobb szobát, mintha ez már magától értetődnék, mégis oda vezették.

IX.

Hog Sylvius, így hangzott a név, amelyet még azon este bevezettek a vendégkönyvbe és pedig mindjárt Sandgoist neve után. Nem lehet tagadni, hogy e két név közt éppen oly nagy a különbség, mint a két férfi közt, akik viselték. Sem külsejükben, sem jellemükben és fellépésükben nem volt egy hajszálnyi közös vonás. Az egyik bőkezű, a másik kapzsi, fukar. Az egyik maga volt a szivjóság, a másik egy száraz lélek rut hüvelye.

Hog Sylvius még alig volt hatvan éves és sokkal fiatalabbnak látszott. Magas, egyenes tartású, szép növésű; ép lélek ép testben: jó és szeretetreméltó ábrázatával az első tekintetre megnyert mindenkit, akivel csak összekeverült. A simára beretvált arcot deres, kissé hullámos haj kerítette be. Ajkai mosolyogtak, mint szemei; a széles homlok mögött a legnemesebb gondolatok fészkelhettek és a széles mellben egyenes sziv doboghatott. Ez előnyei mellett a jó kedély kiapadhatlan készletével rendelkezett. Előkelő és öntudatos fellépése mellett nyájas, jó természet, amely ha arra került, minden áldozatra kész volt másokért.

Hog Sylvius Christianiából, ezzel elég volt mondva. Ez a név nemcsak Norvégia fővárosában volt ismert, becsült, szeretett és tisztelt, de az egész országban; t. i. Norvégiában. A lakosság másik fele, a Skandináv birodalom ugyanis, tehát a svédek, nem így ítélték felőle.

Ez bővebb magyarázatra szorult.

Hog Sylvius jogtanár volt Christianiában. Más városokban az illető, aki ügyvéd, orvos vagy kereskedő, a legmagasabb társadalmi rangosztályt foglalja el. Norvégiában nem áll az az eset; itt a tanár az első személy.

És amint Svédországban négy osztályt különböztetnek meg, u. m. nemességet, papságot, polgárt és pórt, Norvégiában csak három részre oszlik a társadalom, mert itt teljesen hiányzik a nemesi osztály; itt éppen nincs képviselve a főnemesség, még a legmagasabb hivatalnokok közt sem. Ebben az u. n. kiváltságos országban nem léteznek kiváltságok. A tisztviselő nem egyéb, mint alárendelt szolgája az egész népnek.

Miután Hog Sylvius országának egyik legjelentékenyebb férfja volt, senki sem csodálkozott rajta, hogy a storting² tagjává választották.

Ebben a nagy gyülekezetben úgy tudományos képzettsége, mint magánélete mocsoktalan volta által vezető szerepet vitt, amely előtt az ösz-

² A norvég képviselőház neve.

szes képviselők, akik közt az ország pórjai is nagy számban voltak, készséggel meghajoltak.

1814-iki konstitúció óta joggal el lehet mondani: Norvégia köztársaság, melynek elnöke a svéd király.

Magától értetődik, hogy a kivételes állapotára féltékeny Norvégia önkormányzatát gondosan megőrizte. A storting semmiben sem közös a svéd országgyűléssel. Megérthető tehát, hogy egy olyan rendkívüli befolyásos és hazafias tagot ott amaz ideális határon, mely Svédországot Norvégiától elválasztja, nem valami jó szemmel néztek.

Igy történt ez Hog Sylviusszal is.

Ő azonban szívvél-lélekkel az ő norvégjainak élt, akiknek érdekeit minden alkalommal megvédelmezte.

És mikor 1854-ben az a kérdés vetődött föl a stortingban, hogy ne tőrjenek tovább vicekirályt, sem helytartót a birodalom élén, Hog Sylvius azokhoz tartozott, akik legtöbb eredményyel bocsátkoztak a vitába és győzelemre segítették az elvet.

Érthető tehát, hogy a királyság keleti részén nem valami kedvelt alak volt, ellenben nyugaton annál nagyobb népszerűségnek örvendett. A hegyvidékes Norvégia Christiania környékétől az északi sark utolsó sziklacsucsáig visszhangozta nevét. Igazi norvég volt, de élénk vérű norvég, akiben nem volt meg honfiainak veleszületett flegmája és szóban-tettben sokkal gyorsabb, mint a skandináv véralkat általában.

Elárulta azt szavainak melegsége, mozdulatainak fürgesége és gesztusainak élnksége. Ha Franciaországban született volna, senki se nevezhette volna másképp, mint a dél gyermekének.

Hog Sylvius vagyoni állapotát igen kedvezőnek lehet mondani, habár nem is volt krózus. Mint önzetlen lélek, jóformán sohase törődött magával, de annál többet másokkal. Éppoly kevésbé kapaszkodott magas hivatalok vagy nagy állások után; képviselő volt s ez teljesen kielégítette; többet nem kívánt.

Most éppen három hónapos szabadságát élvezte Hog Sylvius, hogy kipihenje fáradalmait, amelyeket egy munkadus esztendő, törvényhozási tevékenység tett ránézve kivánatosná. Hat hét előtt hagyta el Christianiát azzal a szándékkal, hogy az egész tartományrészt Drontheimig, Hardanger, Telemark, Kongsberg környéke és Dramaig beutazza, szóval meg akarta látogatni a vidéket, melyet még nem ismert saját tapasztalatai nyomán. Így hát tanulmányt és egyidejűleg kéjutazást csinált.

A kéjutazás egy részén már átesett Hog Sylvius és az északi hivatalos járásokból visszatérőben akarta megtekinteni a híres vizesést, a telemarki természeti tüneményt. Helyszínére érve, szemügyre vette az előtte fekvő vasut tervrajzot, mely Drontheimból Christianiába vezet s vezetőt kért, aki

Dalba kísérje és úgy számított, hogy a vezetővel a Maon balpartján találkozik. De minden habozás nélkül, a Maristien csodás látványától csábítva, arra a veszedelmes utra tért, csaknem oktalanságot követve el azáltal, amint tudjuk, amely oktalanság, kevésben mult, hogy életébe nem került. Igen, bizvást állitható, hogy Joél és Hulda idejekorán történt érkezése nélkül, az egész utazás és az utas a Rjukanfos mélységében leli végét.

X.

A skandináv országokban és pedig nem csupán a városok lakosságánál, de künn a vidéken is igen kedvező a népnevelés, amely mindenütt tulterjeszkedik az olvasás, írás és számolás kezdetlegességén. A paraszt élvezettel tanul és általában fogékony eszű; érdeklődik minden közügy iránt és élénk részt vesz mindenben, ami az államot vagy a községet illeti. A stortingban mindig ez osztály képviselője van többségben. Néha az ő eredeti népviseletükben jelentek meg. És jogos az, ha ez osztály világos nézetét, gyakorlatias felfogását dicsérik, habár e felfogás kissé nehézkes is, de emellett minden kételyen fölül áll az ő magasztos megvesztegethetlenségük.

Nincs tehát mit csodálkozni rajta, hogy Hog Sylvius neve ismert volt egész Norvégiában és még Telemark e kissé vadon részében is tisztelettel említették nevét.

Még Hansen asszony is, aki ez általánosan becsült vendéget fogadta, indítatva érezte magát annak kijelentésére, hogy mekkora kitüntetés rá nézve pár napig fedele alatt tisztelhetni őt.

– Nem tudom ugyan, Hansen asszony, hogy ez önre nézve valami különös kitüntetés, – felelt rá Hog Sylvius, – de annyit tudok, hogy rám nézve végtelen kellemes. Oh, én már rég hallottam hiveimtől a vendégszerető dali házat dicsérni és már ez oknál fogva is eltökéltem, hogy legalább egy hetet itt töltök, de szent Olafra mondom: soha se hittem, hogy valaha féllábon érkezem ide.

A kitünő férfi, ezt mondva, szívélyesen és barátilag szorította meg háziasszonya kezét.

– Sylvius ur, – szólalt meg Hulda, – nem parancsolja, hogy fivérem orvost hozzon Bambleből?

– Orvost, Huldácskám?! Csak nem akarjátok, hogy mind a két lábszáram használhatatlanná váljék.

– Oh, Sylvius ur!

– Orvost! és miért nem mindjárt barátomat Boek doktort Christiániából? És mindezt egy egyszerű bőrhorzsolás miatt?

– Még ez az egyszerű bőrhorzsolás is komoly következményeket vonhat maga után, ha nincs helyesen kezelve; – felelt Joél.

– Igazán Joél? És nem lenne szives megmondani: mért akarja, hogy ennek komoly következményei legyenek?

– Én bizonyára nem akarom, Sylvius ur! Dehogysis; Isten óvjon!

– Nos hát meg fogja óvni; engem is, valamint Hansen asszony egész házát; kiváltképpen, ha a szeretetreméltó Hulda vállalja magára az ápolást.

– Föltétlenül, Sylvius ur.

– Nagyon szép, kedves barátaim. Négy vagy öt nap alatt nyoma se lesz az egésznek. Különben, hogy is ne épülne föl az ember hamarosan egy ilyen bájos szobában? Hol találhatna valaki jobb elbánást, mint amilyenben a dali kitűnő fogadóban részesül? És hozzá ez a jó ág az ő jelmondataival, amelyek bizonyára többet érnek, mint a tudós kar undok mintái. Ez az ablak, amely a Maon völgyére néz, a víz mormolása, amely egész a fekvőhelyemig elhallatszik, a vén fák illata, amelyek zöld kerettel fogják körül a házat, a jó levegő, a balzsamos hegyi levegő; nem a legjobb orvosság-e mindez, amelyet csak képzelni lehet? Ha erre az üdítő levegőre áhítozik az ember, csak az ablakot kell kinyitnia és beáramlik magától; erősíti, üdíti a gyöngéledőt és – még nem is fogja szigorú dietára.

Hog Sylvius oly vidáman mondta mindezt, mintha valósággal a szerencse egy váratlan áramlata csapott volna bele a házba. A testvérpárban legalább ezt a hatást keltette, akik egymás kezét fogva hallgatták s mindkettőben ez az érzés támadt szavai hatása alatt.

A tanárt mindenek előtt a földszinti szobába vezették. Félig ülő, félig fekvő helyzetben foglalt helyet a nagy karosszékben, lábát egy kis zsámolyra téve, míg Hulda és Joél ápolás alá vették. Egyszerű hideg borogatáson kívül semmi más gyógyszert nem akart elfogadni és tényleg nem volt egyébre szüksége.

– Jól van, édes barátaim, egészen jól van – szólt Sylvius. – Oh, a ti közbenjárástok nélkül, kevésben múlt, hogy a kellenél többet nem ismerem meg a Rjukanfos csodáiból: úgy legurultam volna a mélységbe, akár egy szikladarab. Új mesével bővült volna akkor ki a Maristien regénye és nekem még kártérítést se adott volna érte. Engem nem várt mátká a tulsó parton, mint ama szerencsétlen Eysteint.

– És micsoda fájdalom lett volna ez Hogné asszonyra nézve, – szólt Hulda. – Soha se vigasztalódott volna meg.

– Hog asszony?... – ismételte a tanár. – Hog asszony bizonyára egyetlen könyvet se ejtett volna.

– De Sylvius ur!

– Nem; mondom nektek és pedig egyszerűen abból az okból, mert semmiféle Hog asszony nem létezik; hogyis tudnám elképzelni: hogyan festene egy Hog asszony; kövér, sovány, kicsi vagy nagy...

– Mint az ön neje, bizonyára szeretetreméltónak, szellemesnek, jónak kellene lennie – vélte Hulda.

– Ej, valóban, kincsem? Jó, jó, nem akarok kételkedni állításában.

– De hát ha szülői, barátai veszik e szerencsétlenség hírét?... – szólt Joél.

– Szülőim épp oly kevéssé vannak, fiam! Barátaim... talán vannak, akikre azonban keveset számíthatok, eltekintve azoktól, akiket a Hansen-házban remélek föltalálhatni. De mondjátok mindenekelőtt, kedves gyermekeim, itt tarthattok engem pár napig?

– Ameddig csak önnek tetszik, Sylvius úr; – biztosította Hulda.

– Ez a szoba teljesen az öné.

– Én már előbb is szándékoztam Dalba jönni, mint minden kéjutazó cselekszi, hogy innen bebarangoljam egész Telemark környékét. Most persze semmi se lesz ebből, vagy ha igen, csak később; ennyi az egész.

– A hét vége előtt, remélem, Sylvius ur, ön ismét tökéletesen helyreáll; – vélte Joél.

– Én is azt remélem.

– És akkor készséggel állok rendelkezésére, hogy elvezessem azokra a vidékekre, ahová óhajtja.

– Azt majd meglátjuk, Joél; arról majd akkor beszélünk, mikor már helyreálltam. Még egy egész hónap szabadságidőm van és ha az egészséget Hansen asszony fogadójában kellene is eltöltenem, bizonyára nem panaszkodnám miatta. Hisz innen még a két tenger közötti nyugati fjordalt is meg kell tekintenem, meg kell másznom a Gusztát és Rjukanfoshoz is vissza kell még egyszer térnem, mert dacára annak, hogy majdnem önkénytes fürdőt vettem benne, tulajdonképpen keveset láttam belőle. És ezt nem szeretném elmulasztani.

– Ön újra vissza fog oda menni, Sylvius úr; – felelt Hulda.

– Nos, hát valamennyien elmegyünk oda, a jó Hansen asszonynyal együtt, föltéve, ha velünk akar tartani. Oh, most jut eszembe, hogy Katet, az én öreg, hű házvezetőnőmet és Finket, vén szolgámat is értesítenem kell pár sorban. Ők nagyon nyugtalankodnának, ha semmi hirt se vesznek rólam és teljes joggal haragudnának rám.

– Nos, de még egy vallomással tartozom. Az eper, a jó tej igen kellemes, üdítő; de mint táplálék, nem igen kiadós, tekintettel arra, hogy én nem vetem alá magam aféle beteg dietának. Önöknek még korán volna, ha ennénk?

– Oh, az nem határoz, Sylvius ur.

– Ellenkezőleg, az nagyon sokat határoz. Hát azt hiszi, hogy Dalban való időzésem alatt az asztalnál és a szobámban egyedül akarok unatkozni? Nem, én veletek és anyáttal akarok enni, ha Hansen asszonynak nincs az ellen kifogása.

Hansen asszonynak még ha szivesebben maradt volna is egyedül, engednie kellett a tanár óhajának; de hisz ép úgy ő, mint övéi nagy tisztességnek vehették, hogy egy képviselővel egy asztalnál ülhetnek.

– Tehát megegyeztünk, – jelentette ki Hog Sylvius; – valamennyien együtt eszünk a nagy szobában.

– Bizonyára, Sylvius úr; – erősítette Joél – és ha az ebéd kész, rögtön átviszem önt karosszékestől.

– Jó, jó, kedves Joél; de ha fel bírok támaszkodni a karomra, odamegyek ugyanis. Hisz, ha jól tudom, még nem amputáltak.

– Amint kívánja, Sylvius ur – felelt Hulda – de ne kövessen el nagyobb vigyázatlanságokat, különben Joélnek mégis orvost kell hívnia.

– Micsoda? Fenyegetés?... No jó, egészen okos és illedelmes leszek és amíg diétát nem szabtok elém, a legengedelmesebb patiens leszek. De kedves barátaim, éppenséggel nem vagytok még éhesek?

– Csak egy negyedórai türelmet kérünk még s akkor minden készen lesz; – felelt Hulda; – akkor szolgálok önnek ribiszkelevessel, maoni pizt-ráanggal és lesz fogoly is, amelyet tegnap hozott Joél Hardangerből; ezenkívül egy üveg jó bor.

– Nagyon jó, kedves gyermekem; előre is köszönet érte.

Hulda kiment, hogy az ebéd készítése körül szorgoskodjék és fölteritse az asztalt a nagy szobában, mialatt Joél visszavitte a szekeret Langling művezetőhöz.

Hog Sylvius egyedül maradván, kire gondolhatott másra, mint a derék családra, akinek vendége és lekötelezettje lett egyidejűleg. Mivel hálálja meg Hulda és Joél szolgálatát? Egyelőre azonban nem sok ideje maradt az elmélkedésre, mert tíz perc múlva már ott ült a főhelyen a nagy asztalnál. Az ebéd kitűnő volt, amely becsületére vált a fogadónak és a tanár a legjobb étvágygyal evett.

Az est kedélyes csevegés közt mult el, melyben Hog Sylvius élénk részt vett. Hansen asszony inkább gyermekeinek engedte át a szót. Ez még fokozta az utas iránta való meleg érdeklődését.

Mikor az éj beköszöntött, Sylvius, Hulda és Joél segítségével visszatért szobájába, szívélyes jóéjt kívánva új barátainak, alig feküdt le a szép tiszta, jelmondatos ágyba, csendes álomba merült.

Mikor másnap reggel hajnalhasadtával fölébredt, újra elmélkedni kezdett, mielőtt ajtaján kopogtak volna.

– Nem, – szólt –, igazán nem tudom mittevő legyek. Mégse lehet, hogy az embert megmentés, ápolják és meggyógyítsák, egy szép «köszönöm» fejében. Én Huldának és Joélnek nagyon le vagyok kötelezve, ez elvitathatatlan; de ezek nem olyan szolgálatok, amelyeket pénzzel lehet megfizetni! Pfuji!... Másfelől úgy látszik oly boldog ez a jóra való család, hogy

boldogságukat én már nem tetőzhetem. Na, de majd csevegünk együtt s ebből kihámozom a megfelelő módot.

A három nap alatt, míg a tanár sérült lábszárát a zsámolyon pihentette, gyakran csevegtek egyről-másról; de sajna, úgy látszott, hogy a két testvér különös tartózkodást árul el. Sem az egyik, sem a másik nem nyilatkozott őszintén anyja felől, akinek hideg, gondteli viselkedése ugyancsak föltűnt Sylviusnak. Gyöngéd érzékük még azt sem engedte meg, hogy elárulják előtte nyugtalanságukat, amely Kamp Ole késése miatt gyötörte őket, mert attól féltek, hogy aggályaikkal esetleg megzavarnák vendégük jó kedvét.

– De talán nem is helyes; – szólt egy alkalommal nővéréhez Joél, – hogy nem vagyunk több bizalommal Sylvius ur iránt. Ő olyan ember, aki jó tanácsot adhatna nekünk és az ő széleskörű ismeretei révén, esetleg felvilágosítana arra nézve, hogy a tengerészethél vajjon megtudhatjuk-e: mi történt a «Viken»-nel.

– Igazad van: helyes lenne, ha mindent megmondanánk neki, de várunk kell, amíg egészsége teljesen helyreállt.

– Oh, az nem tarthat sokáig; – felelt Joél.

A hét végén Hog Sylvius már nem szorult segítségre, hogy szobáját elhagyja, ha sántított is még kissé. Most szívesen tartózkodott a ház előtt a fák árnyékában álló lócán. Innen láthatta a Guszta csucsát, amelyet a nap beragyogott, míg lábainál a Maon hömpölygött, magával sodorva kisebb-nagyobb fatörzseket.

Itt néha Dalból a Rjukanfoshoz vándorló alakokat is látott. Legnagyobb részük kéjutazó volt, akik egy-két órai pihenőt tartottak Hansen asszony fogadójában, hogy megreggelizzenek vagy ebédeljenek. Volt köztük christianiai tanuló is, hátukon tarisznyájuk és a kis norvég kokárdával a sipkájukon.

Ezek természetesen ismerték a tanárt és így gyakran hallatszott a vídám «Jó napot» és szívélyes üdvözlések, amelyek nyilvánvalóvá tették, hogy mennyire kedvelt Hog Sylvius az akadémia egész fiatalsága előtt.

– Oh, ön itt, Sylvius ur?

– Igen, édes barátaim.

– Ön, akit Hardanger legbelsejében képzeltek.

– Ez csalódás. Tulajdonképpen a Rjukanfos mélyén kellene feküdnöm.

– Még csak az hiányoznék. Na, majd mindenütt elmondjuk, hogy ön Dalban tartózkodik.

– Igen, Dalban... És egyik lábam bekötözve.

– De szerencsére jó fekhelye és gondos ápolása van Hansen asszony házában.

– Jobbat már képzelni se lehet.

– Az már igaz, kellemesebb hely nem is létezik ennél.

– És jobb emberek sem találhatók.

– Nem, azok sem! – jegyezték meg vidáman a turisták.

Aztán valamennyien ittak Hulda és Joél egészségére, akik felől Telemark a legjobb véleménynyel van.

– És ha addig maradok itt, míg, leróttam irántuk tartozásomat; – tette hozzá mosolyogva, – úgy uraim, kollegiumom még soká zárva marad és önök végnélküli szabadságot élvezhetnek.

– Oh, tanár ur, – kiáltotta a vidám társaság: – kétségkívül a bájos Hulda az oka ennek, aki visszatartja Dalban.

– Ez egy szeretetreméltó gyermek, barátaim és ezenfelül elbűvölő, és én – szent Olafra – alig vagyok hatvan esztendő.

– Hog tanár ur egészségére!

– És a tietekre, fiatal emberek!

Aztán bucsut vett a vidám sereg és még soká visszhangzott a völgyből «god aften»-jük.

Joélnak időnkint távoznia kellett a háztól, hogy a kékutazókat a Gusztára vezesse. Hog Sylvius is szívesen velük tartott volna azt erősítgetve, hogy lába már teljesen meggyógyult, de Hulda komolyan lebeszélte arról s ha Hulda valamit mondott, ez előtt meg kellett hajolnia.

Ez a Guszta különben csodás egy hegy, melyet hóval telített völgytor-kolatok csikoznak, melyekből a buja fenyő erdővel gallér gyanánt körül-szegett kupola emelkedik ki. Erről a csucsról mesés szép, messze nyíló kilátás kínálkozik: keletről Numedal vidéke, nyugatról egész Hardanger az ő nagyszerű gletserjeivel, míg szorososan a lábánál a Mjös és Tinn-tó közt szerte tekergődő nyugati fjorddal, Dal apró házaival, melyek olyanok, mintha játékdobozból vették volna ki, hozzá a Maon csillogó szalagja, amely itt-ott kivillan a zöld lapályos helyeken.

Egy eféle hegyiut megmászása végett Joél már reggel öt órakor elindult és rendszeren csak este hat órakor tért újra vissza. Sylvius és Hulda eléje mentek és a révész gunyhója mellett várták. Mikor a jármű kikötött, szívélyes kézszorítással fogadták a derék fiut és ismét a legkellemesebb estét töltötték együtt. A tanár még huzta ugyan kissé a lábát, de nem panaszkodott és éppen nem árulta el azt a vágyát, mintha felgyógyulását nehezen várná, mert hisz az egyértelmű volt azzal, hogy elhagyja Hansen asszony vendégszerető házát.

Az idő különben feltűnően gyorsan telt ránézve. Jelentést küldött Christiániában, hogy egyideig még Dalban szándékszik tartózkodni. A rjukanfosi kalandjáról az egész országban tudtak: a lapok terjesztették, szokás szerint erősen kiszínezve. Ennek következtében – eltekintve a napilapoktól és folyóiratoktól – halomszámra érkeztek a levelek a fogadóba. Valamennyit el kellett olvasnia és mindegyikre válaszolni.

És miután leveleiben gyakran emlegette Joél és Hulda nevét, ezek hovatovább ismertek lettek egész Norvégiában.

A Hansen asszonytól való tartózkodás azonban nem nyulhatott a végtelenségig. De Hog Sylvius, mint kezdetben, még e hosszú idő múltán se birt tisztába jönni a fölött: hogyan és miképpen rója le irántuk való tartozását. Ekközben az a gyanu kezdett benne lábra kapni, hogy ez a család még sem olyan boldog, amilyennek ő folyton tartotta. A nyugtalanság, amelylyel a testvérek napról-napra lesték a postát Christiániából vagy Bergenből, a csalódás, sőt a bánat kifejezése, mikor látták, hogy az soha se hoz számukra levelet, nyilvánvaló bizonyítékai voltak utóbb gyökeret vert föltevésének.

Már junius 9-edike volt és még semmi hir a «Viken»-ről. Már két heti késésről volt szó. Egyetlen levél se érkezett Oletől! Semmi, ami Hulda titkos bánatát enyhitené. A szegény leány kezdett kétségbeesni és Hog Sylvius egy reggel vörösre sirt szemekkel találta.

– Mit jelentsen ez? – kérdezte a tanár. – Valami szerencsétlenség, amit rejtegetnék előttem? Talán olyan titka van a családnak, melybe behatolni idegen nem jogosult? De hát még mindig idegen vagyok önökre nézve? Nem, azt még önök maguk se gondolhatják. Nos és ha elutazásomat bejelentem, akkor talán belátják, hogy igaz barát az, aki önöktől válik.

Ugyanaz nap így kezdte hát:

– Kedves barátaim, közeledik hát az időpont, amelyben legélénkebb sajnálkozásomra végre mégis csak el kell önöket hagynom.

– Már, Sylvius ur, már? – kiáltotta Joél olyan hévvel, amelyet alig birt legyőzni.

– Oh, itt, önök közt nagyon is gyorsan telik az idő. Már tizenhét nap óta időzöm Dalban.

– Hogyan?... tizenhét napja? – felelt Hulda.

– Ugy van, kedves gyermekem és szabadságidőm végére jár. Már csak alig egy hetem van hátra, hogy megtehessem az utat Drammaig és Kongsbergig. És a storthing voltaképen csak nektek köszönheti, hogy megvannak kimélve a fáradságtól, hogy képviselői helyemet utóddal töltsék be és a storthing velem együtt zavarban lesz afölött: miféle jutalmat...

– Oh, Sylvius ur!... – esett szavába Hulda, apró kezével be akarván tapasztani a tanár száját.

– Jó, jó, Hulda, engedelmeskedem, hisz tilos erről beszélnem... legalább itt...

– Épp úgy itt, mint máshol!... – mondta a fiatal leány.

– Legyen. E tekintetben teljességgel nem vagyok a magam ura és alá kell magam rendelnem a parancsoknak; de eljönnek egyszer Joéllal Christiániába, hogy engem meglátogassanak, ugy-e?

- Önt meglátogatni, Sylvius ur?...
- Igen, engem meglátogatni... Pár napot házamban, tölteni... természetesen Hansen asszonnyal egyetemben.
- És ha itt hagyjuk a fogadót, ki marad akkor a fogadóba, hogy az utasokat kiszolgálja?...
- De hisz a fogadó el lehet nálatok nélkül, ha az utazási időn túl vagytok. Ugy gondolom hát, hogy azt a tervet ősszel valósíthatnánk meg.
- Ennek megvannak a maga nehézségei, Sylvius ur...
- Dehogyan, kedves barátaim, ez egész könnyű dolog. Ne mondjatok «nem»-et; visszautasítást nem fogadok el. És ha egyszer ott vagytok házamban legszebb szobájában, öreg Katem és hü vén Finkemmel együtt, akkor a gyermekeim lesztek. S mint ilyenek tán őszintén megmondjátok: mit tehetek értetek.
- Hogy mit tehetne, Sylvius ur? – felelt Joél pillantást vetve nővéreére.
- Joél!... – kiáltott Hulda, aki kitalálta fivére gondolatát.
- Beszéljen, fiatal barátom, beszéljen csak nyíltan.
- Nos jó, Sylvius ur, ön igen nagy tisztességben részesíthetne bennünket.
- Én? Mennyiben?
- Valami, ami nem csinált önnek nagy alkalmatlanságot: ön jelen lehetne nővérem esküvőjén...
- Az esküvőjén! – kiáltott elcsodálkozva Sylvius. – Hogyan, az én kis Huldám férjhez akar menni és erről nekem egy árva szót se említettek?...
- Oh, Sylvius ur, – sóhajtott a fiatal leány, akinek szemei könnyekkel teltek meg.
- És mikor lesz az az esküvő?
- Mikor Istennek így tesz, hogy hazavezérelje Olet, Hulda vőlegényét,
- felelt Joél.

XI.

Joél elbeszélte Kamp Ole történetét. Sylvius mély megilletődéssel hallgatta és nagy figyelemmel.

Most mindent tudott. Még az utolsó levelet is olvasta, amelyben Ole visszatértét jelezte; és Ole még mindig nem jött. Mennyi nyugtalanságot, milyen félelmet okozott az a Hansen-családnak.

– És én abban a tévhitben voltam, hogy teljesen boldog emberek közt lakom, – szólta magában a tanár.

De ha visszaidézte egyenkint megfigyeléseit, úgy találta, hogy a testvérpár egészen átadja magát a kétségbeesésnek, holott még nem lehet minden reményt földadni. Ha napról-napra számlálgatta május és június minden egyes napját, sokkal többnek tűnhetett fel előttük, mintha megkésztették volna.

A tanár föltekintett magában, hogy más irányt ad nézeteinek s ha nem is rendelkezett kézzelfogható bizonyosságokkal, de amit mondott, az megszívlelésre méltó, elfogadható ok volt, amelylyel a Viken késését magyarázhatta.

Az arca ugyan meglehetősen komoly kifejezést váltott, Joél és Hulda szomorúsága mélyen hatott rá.

– Hallgassatok meg, kedves gyermekeim, – szólta; – üljetek mellém és beszéljünk még az esetet.

– És mivel vigasztalhatna ön minket, Sylvius ur? – felelt Hulda, akin erőt vett a fájdalom.

– Csak azt akarom mondani nektek, amit valószínűnek tartok; – felelt a tanár – és az a következő: Érett megfontolás után beszélve mindarról, amit Joél közölt velem, azt tartom, hogy türelmetlenségtek kissé túlzott. Távol álljon tőlem, hogy hiába való biztatásokkal akarjalak áltatni, de azért rosszabbnak sem kell képzelni a helyzetet, mint amilyen.

– Oh, Sylvius ur, – kesergett Hulda, – szegény Olem mégis csak tönkrement a Vikennel együtt és én soha se látom őt többé.

– Hulda, kedves Hulda! – szólta kérdőleg Joél – nyugtasd meg magad és engedd Sylvius urat beszélni.

– És őrizzük meg hidegvérünket, kedves gyermekeim. Hát lássuk csak: május 15-20-dik közt kellett volna Olenek Bergenbe érkeznie!

– Igen, – felelt Joél; – május 15-20-dik között, amint levelében értesített és ma már június 9-ike van.

– Így hát 20 napi késés a határidőn túl. Beismerem, hogy ennek van valami jelentősége; de egy vitorlás hajótól nem várhatjuk azt, amit egy gőzöstől.

– Ugyanezt mondtam én is Huldának és még egyre ismétlem – mondta Joél.

– És ezt helyesen teszi, fiam; – jegyezte meg Hog Sylvius. – Aztán lehetséges az is, hogy a Viken egy régi hajó, mint az Ujhollandba járók java, melyek, ha sok a teher rajtuk, nehezen haladnak. Ezenkívül az utóbbi hetekben ugyancsak rossz idő járt. Lehet, hogy Ole attól a naptól, melytől levele szól, nem is mozdulhatott a hajóval. Ez esetben, ha csak nyolc napot késett is, még nem érkezhettek meg a Viken és valószínűleg még levelet is kaptok tőle. Mindez, amit itt elmondtam nektek, elhíhetitek, komoly elmélkedés eredménye. Ezenfelül oly bizton tudjátok, hogy a Vikenre nézve nem kaphatott-e más utasítást; nevezetesen, hogy a teherrel más kikötőben vessen horgonyt?

– Ezt megirta volna nekem Ole, – szólt közbe Hulda.

– És hol rá a bizonyosság, hogy nem irt? – felelt a tanár. – Gondoljátok el, ha Ole hajója az Egyesült Államok valamelyik kikötőjében tartózkodik, ez mindjárt megmagyarázza: mért nem érkezett még tőle újabb levél Európába.

– Az Egyesült Államokban, Sylvius ur?

– Ez megesik néha és elégséges, hogy elszalassza a postahajót s akkor aztán hosszú ideig nem kapnak tudósítást barátai. Különben ez esetben igen egyszerű módja van a dolognak, nevezetesen a bergeni révész-től kérünk bővebb felvilágosítás. Ismeritek őt?

– Igen; azok a Help fivérek.

– Idősb Help fiai? – kiáltott fel Sylvius.

– Igen, ők.

– Oh, hisz azokat én is ismerem. Az ifjabb Help, a junior, amint őt nevezik, habár már az én koromban van, legjobb barátaim közé tartozik. Elég gyakran ebédeltünk együtt Christiániában. A Help fivérek, gyermekeim! Oh, ezek által mentől előbb megtudom: mi van a Vikennel. Még ma irok nekik és ha a szükség úgy hozza magával, személyesen fölkeresem őket.

– Milyen jó ön, Sylvius ur! – kiáltott fel Hulda és Joél egyszerre.

– Oh, csak semmi köszönet! Nem, ezt kikérem magamnak. Megköszöntem én, amit velem tettetek?... Hogyan, most kínálkozik alkalom, hogy némi kis szolgálatot tegyek nektek és ebből mindjárt ilyen nagy dolgot csináltok?...

– De hisz ön ép az imént arról beszélt, hogy haza kell mennie Christiániába, – jegyezte meg Joél.

– Ej mit, ha a szükség úgy hozza magával, akkor Bergenbe utazom.
– De hát el akarna minket hagyni, Sylvius úr, – szólt közbe Hulda.
– Hát csak úgy egyszerűen nem hagylak el benneteket, kedves gyermekem. Én ura vagyok akaratomnak, azt hiszem és amíg rendbe nem hoztam ezt az ügyet, addig nem is mozdulok, ha csak ajtót nem mutatnak...

– Hogy mondhat ilyent, Sylvius ur?

– Nem, nem; sőt kedvem volna Ole visszaérkezéséig Dalban maradni, mert már igazán szeretném ismerni kis Huldám jegyesét. Azt hiszem, derék fiatal embernek kell lenni, olyanféle sütet, mint a mi Joélünk.

– Igen, egészen olyan! – erősítette Hulda.

– Ezt mindjárt gondoltam! – kiáltott föl a tanár, akinek jó kedélye, legalább látszólag, ismét felülkerekedett.

– Ole csak Olehez hasonlít, Sylvius úr, – mondta Joél. – S ennek bizonyítására elég, ha azt mondom, hogy páratlan szive van.

– Elhiszem, kedves Joél; de az csak fokozza vágyamat, hogy láthassam őt. Oh, ez nem tarthat sokáig. Valami azt sugja nekem, hogy a Vikennek rövidesen meg kell érkeznie.

– Isten hallgassa meg önt.

– És miért is ne hallgatna meg? Az Istennek nagyon jó füle van. Igen, én még jelen akarok lenni Hulda esküvőjén, amelyre tulajdonképpen meg is vagyok hívva. Nem marad más hátra, minthogy a storthing pár héttel megtoldja szabadságidőmet; hisz még sokkal hosszabb szabadságidőt kellett volna adnia, ha le hagytok zuhanni a Rjukanfosba, amit meg is érdemeltem volna.

– Sylvius úr, – esett szavába Joél, – hogy mondhat ilyet azzal a sok jóssággal szemben, amit velünk tesz?

– Szivből óhajtom, hogy tehessek értetek valamit, kedves barátaim, mert hisz nektek köszönhetek mindent és csak azt nem tudom...

– Nem, nem, ne is említse többé azt a kis kalandot.

– Ellenkezőleg, mindig visszatérek rá. Hát csak valljátok be: én mentettem ki magamat? Talán én hoztam ki magamat Dalba? Én ápoltam magamat? Oh, én nyakas vagyok, azt még meglátjátok. Nos, ha egyszer a fejembe vettem, hogy jelen leszek Hulda esküvőjén, akkor, szent Olafra, ott leszek.

A bizalom gyakran ragadós. Hogyan állhattak volna ellen a befolyásnak, amit Hog Sylvius gyakorolt rájuk.

Ezt igen jól látta ő maga is ama halvány mosolyból, amely szegény Hulda arcán fölragyogott. Hisz ő csak hinni óhajtott és így örvendett, hogy remélni tudott.

Hog Sylvius szívélyes hangon folytatta:

– Ej, azt se szabad felednünk, hogy az idő repül, azért hát lássunk hozzá mielőbb a menyegző előkészületeihez.

– Már belekezdünk, Sylvius úr, – felelt Hulda, – és pedig már három hét óta.

– Helyes. Ugy hát őrizkedjünk tőle, hogy azt megszakítsuk.

– Megszakítani? – ismételte Joél. – Hiszen már minden készen is van.

– Hogyan, a hitvesi szoknya, a filigran csattos kis derék, a caffrangos öv?

– Igen, még a caffrangok is.

– A csillogó mátka korona, amely úgy fog illeni az én kis Huldámnak, mint egy szentnek?

– Igen, Sylvius ur.

– És a meghívókról is gondoskodva van?

– Minden, minden, – felelt Joél, – még az is, ami leginkább szivünkön fekszik: az öné.

– És a nyoszolyó lányokat Telemark legderekből lányai közül válogattuk ki.

– És a legszebbeket, Sylvius ur, amennyiben az Helmbøe Sigrid kisasszony Bambleből.

– És micsoda hangon mondja ezt a derék fickó – jegyezte meg a tanár – és hogy elpirul hozzá. Ej, ej, hisz hozzátehetjük azt is, hogy Helmbøe Sigrid kisasszony Bambleből arra van kiszemelve, hogy egyszer Hansen Joélné asszony lesz Dalban?

– Igen, Sylvius ur – erősítette Hulda – akit én legjobb barátomnak tartok.

– Szép, dicső! Hát még egy menyegző! – kiáltott Hog Sylvius. – Bizonyos vagyok felőle, hogy arra is meghivnak engem és nem tehetek mást, mint hogy azon is jelen legyek. De így föltétlenül le kell köszönnöm a képviselőségről, mert nyilvánvaló, hogy a jövőben már nem lesz időm az üléseken jelen lehetni. Nos, derék Joél, én vagyok a tanuja az esküvőn, miután, ha nincs kifogásuk ellene, előbb a testvérénél szolgáltam, mint ilyen. Már látom: azt teszik velem, amit akartok, vagy jobban mondva, amit én igaz szivből magam akarok. Öleljen meg, kis Huldám; adja ide a kezét, fiam; és most írjunk Bergenbe barátomnak, ifju Helpnek.

A testvérek elhagyták a földszinti szobát, amelyről a tanár azt ismételtette, hogy örök bérletbe veszi és újabb reménnyel láttak munkájukhoz.

Hog Sylvius egyedül maradt.

– Szegény leánya! szegény leánya! – mormolta. – Igen, egy percre elcsitítottam bánatát, némi megnyugvást csöpögtettem bele!... De ez biz nagy késelem és azon a tengeren, amely ebben az évadban elég bor-

zalmat rejt... Ha elsülyedt volna a Viken!... Ha Ole nem jönne többé vissza!...

Már a következő pillanatban irt a bergeni révészeknek; levelében arra kérte őket, hogy a legapróbb részletekig írjanak meg mindent, ami a Vikennel és a halászokkal összefüggésben van; tájékoztatást szeretne afelől, hogy valami előre nem látott körülmény kergette-e más kikötőbe. Végre azt akarta megtudni, mint vélekednek a bergeni tengerészek és kereskedők e késedelemről. Azután arra kérte barátját, ifjabb Helpet, hogy a legtüzetesebb hirt adja afelől és feleljen postafordultával.

A sürgős levél arról is értesítette a címzettet, hogy miért érdeklődik Hog Sylvius oly melegen a Viken fiatal kormányosa iránt és milyen szolgálat az, amelyért annyira le van kötelezve a jegyessel szemben és hogy mily öröm lenne rá nézve, ha némi felvilágosítást adhatna Hansen asszony gyermekeinek.

Mihelyst a levél le volt ragasztva, gondja volt rá Joélnek, hogy a moeli postára kerüljön, ahonnan a következő napon továbbitják. Junius 11-én a levél Bergenben lesz és 12-én vagy legkésőbb 13-án reggel már megjöhet ifju Help válasza.

Majdnem három napig kell a feleletre várniok. Milyen hosszúnak tűnt föl ez az idő! Az ő vigasztnyújtó szavaival, bátorító okadatolásaival sikerült a tanárnak a feszült várakozás ez idejét elviselhetőbbé tenni. Most, hogy ismerte Hulda titkát, sohasem volt hiján a szívesen hallgatott társalgási témának és milyen vigasztaló volt Joélre és nővérére nézve folytonfolyvást a távollevőről beszélni.

– Hát nem tartozom én most a családotokhoz? – ismételte gyakran Hog Sylvius. – Igen, olyan nagybátyaféle, aki Amerikából került ide.

És mert a családhoz tartozott, nem titkolódzhattak előtte többé.

A gyermekeknek anyjukkal szemben való viselkedésük nem kerülte ki figyelmét. Az a föltűnő tartózkodás, amelyet Hansen asszony tanusított, nézete szerint még más okból is származhatott, mint a nyugtalanság, mely Ole miatt gyötörte őket. Ugy gondolta, hogy ez irányban Joélnél puhatolódzik, de a fiatal ember nem tudta: mit feleljen erre. Ekkor magából Hansen asszonyból akarta kivenni a titkot, de ez oly zárkózottan viselkedett, hogy a tanárnak le kellett róla tennie, hogy e titokba behatolhasson. A jövő majd fölleplezi azt.

Amint Hog Sylvius előre látta, ifju Help felelete 13-án reggel érkezett Dalba. Joél már hajnalhasadtával elment a levélhordó elé. A nagy szobába hozta be a levelet, ahol a tanár Hansen asszonynyal és leányával tartózkodott.

Először pár percnyi mélységes hallgatás uralkodott. Hulda, aki egészen elsápadt, most egy hangot se birt volna kiejteni, úgy vert a szive. Megfogta a bátyja kezét, aki különben maga sem volt kevésbé izgatott.

Hog Sylvius fölszakította a levelet és főnhangon olvasta tartalmát:

A levél írója sajnálkozására szintén csak bizonytalan választ adhatott és a tanár nem titkolhatta csalódását a fiatalok előtt, akik könnyes szemekkel hallgatták.

A Viken előre meghatározott időben tényleg elhagyta Saint Pierre Miquelont, egészen úgy, ahogyan Kamp Ole utolsó levelében jelezte. Ezt a legmegbízhatóbban elmondták más hajósok, akik Ujhollandból már Bergenbe érkeztek azóta. A hajók utközben nem találkoztak a Vikennel, ők is nehéz időjárással küzdöttek Island környékén, de minden baj nélkül megmenekültek.

És mért ne történhetett ugyanigy a Vikennel? Tán csak valamivel hátrább maradt? Hisz ez különben egész kitűnő, jól épített hajó volt, Frikel kapitány vezetése mellett; és oly hatalmas őrsége volt, amely már arravalóságának nem egy kiváló próbáját adta. A Viken elmaradása, ha még soká huzódik, mindenesetre nyugtalanító és akkor mégis féltő, hogy mindenestől tönkrement.

Ifju Help sajnálkozott felette, hogy nem adhat kedvezőbb tudósítást a Hansen-család fiatal rokona felől. Ami magát Kamp Olet illeti, mint kiváló fiatal embert említette, aki teljesen méltó Hog Sylvius érdeklődésére.

Ifju Help nagyrebecsülését fejezve ki a tanár előtt és szivélyes üdvözlét küldve a családnak, azzal az ígérettel zárta sorait, hogy mihelyest valami hirt kap a Vikenről, nyomban küld értesítést.

Hulda félig ájultan roskadt egy székre, mialatt a tanár a levelet olvasta és mikor végére ért, keserves zokogásban tört ki.

Joél összefont karokkal, szó nélkül hallgatta és még egy tekintettel se mert nővére nézni.

Hansen asszony, miután Hog Sylvius elhallgatott, visszahuzódott szobájába. Ugy látszott, hogy ezt a Hiob-hirt ép oly biztosra várta, mint ahogyan előrelátott némely más szerencsétlenséget.

A tanár intett Huldának és Joélnak, hogy jöjjenek közelebb. Még beszélni akart nekik Kamp Oleról; valamit akart nekik mondani, valami akármit, amit vigasztalásukra kigondolt. Hangsúlyozta, hogy valami csodás sejtelve van és nem kell még kétségbeesniök; van arra számtalan példa, hogy a hajók Norvégia és Ujholland közt hosszú ideig vesztegeltek. A Viken, amint egész bizonyosan tudja, jó jármű, megbízható vezetővel és kipróbált legénységgel, következésképpen jobb állapotban van, mint némely más hajó, mely véletlenül már megérkezett a kikötőbe.

– Ne veszítsük hát el a reményt, kedves gyermekeim és legyünk türelmesek. Ha a Viken Island és Ujhollandia közt hajótörést szenvedett volna, lehetséges-e, hogy a számtalan hajó, mely ugyanezen úton haladt, semmi nyomát ne találta volna ennek? Nem, nem! Természetes azonban, hogy nem szabad összetett kézzel lesni a jó szerencsét és mindenáron iparkodnunk kell, hogy kimerítő híreket kapjunk. Ha még e héten se kapunk hírt a Vikenről és Oletól se érkezik levél, visszatérek Christianiába és a tengerészeti hivatalhoz fordulok, mely aztán alaposan utána nézet a dolognak és olyan eredményt ér el, amely mindnyájunkat megnyugtat.

Bármilyen biztonságot mutatott s a tanár, Joél és Hulda mégis kiéreztek ebből, hogy már nem beszél úgy, mint a Bergenből vett levél érkezése előtt; mert hisz ez tényleg olyan levél, mely vajmi kevés reményt hagy fön. Hog Sylvius e pillanatban nem mert több célzást csinálni Hulda esküvőjét illetőleg, habár nyomatékos hangon ismételte is, hogy:

– Nem, ez teljesen ki van zárva! Ole ne kerülne többé vissza Hansen asszony házába! Ole ne venné el az ő Huldáját! Nem, ilyen szerencsétlenséget soha se lennék képes elhinni.

Ez persze az ő személyes meggyőződése volt, amelyet jelleméből kifolyó energiából, veleszületett természetéből merített, amely semmi által se hagyta magát teljesen elnyomni. De hát hogy származtathatta volna ezt át másokra is, kiváltképen azokra, akiknek leginkább a szivükön feküdt a Viken sorsa.

Ezalatt még pár nap telt el. A teljesen meggyógyult Sylvius hosszú sétákat próbált tenni, amelyeknél Hulda és Joél szives kíséretére szorult, de csak azért, hogy ne hagyja magára a testvérpárt.

Egy napon mind a hárman a nyugati fjord mentén fölmentek a Rjukan vizesésegig; a következő napon lefelé tették az utat Moel irányába a Tinn-tóhoz. Egy alkalommal huszonnégy óráig maradtak távol, mert kirándulásukat egész Bambleig terjesztették ki, ahol a tanár megismerkedett Helmboe bérlővel és leányával, Sigriddel. Milyen szívélyesen fogadta ez utóbbi Huldát és mily őszintén igyekezett barátnőjét vigasztalni.

Hog Sylvius itt szintén több reményt öntött a nyugtalankodókba. Irt Christianiába, a tengerészeti hivatalba. A kormányzóság a kezébe vette a Viken fölkeresését, amelyet biztosan föl fognak találni és Ole is visszatér, egy napról a másokra itt lehet. Nem, nem, az esküvőt hat héttel se kell elhalasztani. A kitűnő férfiú oly megingathatlan meggyőződés hangján beszélt, hogy már maga ez is, minden kézzel fogható bizonyíték nélkül, megnyugtatta a kedélyeket.

A Helmboe-családnál tett látogatás igen jótékonynak bizonyult Hansen asszony gyermekeire nézve, mert mikor visszaérkeztek otthonukba, sokkal elszántabbak voltak, mint mikor utra keltek.

Elérkezett június 15-ike. Most már egy teljes hónapot késett a Viken. Miután Ujhollandból a norvég partig csak rövid utról lehet szó, ez a késés tullépett minden eddig tapasztalt késedelmet.

Hulda már jóformán nem is élt és fivére nem talált szavakat, amelyekkel vigasztalhatta, bátorithatta volna.

A sajnálatraméltó fiatalokkal szemben már a tanárnak se sikerült, hogy ébren tartsa bennük a reményt. Hulda és Joél már csak azért lépték át a ház küszöbét, hogy Moel felé pillantsanak vagy egy darabon Rjukanfos felé lépdeltek. Kamp Olenak voltaképen Bergenből kellett volna jönnie, de az sem volt kizárva, hogy esetleg Christianiából jön, ha a Viken tán irányt változtatott.

A legkisebb szekérező, amely a fák közül hallszott, egy kiáltás, mely átrezgett a levegőn, egy emberi alak árnyéka, mely az út kanyarulójánál mutatkozott, elégséges volt, hogy – sajna hasztalan – megdobogtassa sziveiket. A daliak szintén résen voltak és eléje siettek a postásnak, amely a Maon érkezett. Valamennyien meleg részvétet tanusítottak az általánosan szeretett családdal szemben, valamint a szegény Ole iránt is, akit jóformán Telemark gyermekének tekintettek. De sem Bergenből, sem Christianiából nem érkezett levél, amely hirt hozott volna a nyomaveszetről.

16-án sem adta elő magát semmi ujdonság. A tanár már kezdte belátni, hogy személyes beavatkozásra van szükség, ha végét akarja vetni a mind kinosabbá váló állapotnak. Kijelentette tehát, hogy ha másnap se érkezik semmi hír, maga megy Christianiába, hogy meggyőződést szerezzen, ha vajjon kellő buzgalommal folyik-e a kutatás.

Ezalatt természetesen el kellett hagynia Huldát és Joélt; de ezen nem lehetett változtatni és mihelyst a szükséges lépéseket megtette, vissza szándékozott térni.

Már 17-ike is vége felé járt; ez volt talán a legszomorubb nap valamennyi közt. Hajnal óta zuhogott az eső és erős szél rázta a vén fák koronáját s a Maon felőli oldalon megreszkettek az ablaküvegek.

Hét óra volt; végére értek az ebédnek, amelyet oly némán fogyasztottak, mint valami halottasháznál. Még Hog Sylviusnak sem sikerült a társalgást megindítani; ép úgy hijján volt a szavaknak, mint a gondolatoknak. Mit is mondhatott volna, amit már százszor el nem mondott.

– Holnap reggel Christianiába utazom; – szólta a tanár. – Joél, lenne szives gondoskodni róla, hogy valami járművet kapjak? Maga csak Moelig kíséren el és onnan rögtön visszatér.

– Minden bizonynyal, Sylvius úr; – felelt Joél. – Nem akarja tehát, hogy tovább kísérem?

A tanár Hulda felé intve, elutasító mozdulatot tett. Semmi szín alatt sem akarván tőle ok nélkül elrabolni a bátyját.

E pillanatban Moel felől vezető útról előbb halk, de mindig tisztábban kivehető zaj hallatszott. Valamennyien odafigyeltek. Már semmi kétség sem volt benne, hogy ez kocsi robogása, amely Dal felé közeledik. Alig feltételezhető, hogy utas legyen, aki tán a fogadóban akarja tölteni az éjt, mert kényutazók ilyen órában soha se érkeznek.

Hulda reszketve emelkedett fel, Joél az ajtóhoz lépett, kinyitotta és kinézett.

A zaj mind hallhatóbb lett. Lódobogás és szekérekerekek nyikorgása volt.

A vihar azonban úgy dühöngött, hogy Joélnek ismét be kellett tennie az ajtót.

Hog Sylvius alá s föl járt a szobában. Joél és nővére szorosán egymás mellett álltak.

A kocsi már csak harminc lépésnyire lehetett a háztól. Vajjon megáll-e itt?

Valamennyinek szétpattanásig dobogott a szive.

A jármű tényleg megállapodott; egy hívó hang hallatszott. De ez a hang nem volt Kamp Oleé. Közvetlenül erre, kopogtak az ajtón.

Joél kinyitotta.

Egy idegen férfi állt a küszöbön.

– Hog Sylvius tanár ur? – kérdezte.

– Én vagyok – felelt a tanár előrelépve. – Kicsoda ön, barátom?

– Expresseposta, amelyet a christianiai tengerészeti hivatal igazgatója küld önhöz.

– Az én számomra?

– Igen; tessék.

A küldönc ezzel egy nagyalaku iratot adott át, melyen hivatalos pecsét volt.

Hulda már nem birt a lábán állni; a fivére támogatta, hogy egy lócára üljön. A testvérpár nem merte sürgetni a pecsét feltörését.

Végre a következőket olvasta Hog Sylvius:

«Mélyen tisztelt Tanár ur!

Utóbbi levelére válaszolva, mellékelem az idezárt irást, melyet egy dán hajó halászott ki a tengerből június 5-én. Sajnos, ez a dokumentum semmi kétséget se hagy fönn a Viken sorsát illetőleg...»

Időt se adva magának, hogy a levelet végigolvassa, Hog Sylvius kihuzta a boritékból a kérdéses irást, melyet figyelmesen nézegetett és aztán megfordította.

Egy sorsjegy volt. 9672. szám.

A sorsjegy hátlapján e pár sor volt:

«Május 3. Drága Hulda! A Viken sülyed! Egész vagyonom e sorsjegy. Csak Istenre bízhatom, hogy hozzád juttathassa és mivel én már nem lehetek jelen, kérlek, légy ott a huzásnál. Vedd magadhoz utolsó bucsuszavammal... Gondolj rám imádban, Hulda!... Ég veled, szeretett arám, Isten vezéreljen!

Kamp Ole.»

XII.

Ez volt tehát a fiatal tengerész titka, ez volt az a kilátás, amelybe abbeli reményét vetette, hogy jegyesének egy kis vagyont biztosít.

Egy sorsjegy, amelyet elutazása előtt vett... És abban a percben, mikor a Viken sülyedőben volt, Huldához intézett utolsó bucsuszavaival egy palackba rejtette és a tengerbe dobta.

Hog Sylvius most össze volt zuzva. Hol a levelet, hol az iratot nézte, de nem szólt többé. Mit is mondhatott volna még? Mi kétség férhetett volna a Viken sorsát illető föltevéshez és mindazok halálához, akiket Norvégiába kellett volna visszaszállítania?

Mig Hog Sylvius a hozzá intézett levelet olvasta, Hulda még csak birt uralkodni magán és megbirkózott halálos félelmével; Ole utolsó szavai után azonban ájultan roskadt Joél karjaiba. A szobájába kellett vinni, ahol anyja nyújtotta neki az első segílyt. Mikor újra magához tért, egyedül akart maradni és ekkor térdre esett ágya előtt s Ole lelkéért imádkozott.

Hansen asszony visszatért a nagy szobába. Először a tanár felé tett pár lépést, mintha szólni akarna hozzá, de aztán a lépcső felé fordult, ahol eltűnt.

Miután nővérét a szükséges ápolásban részesítette, Joél is kiment. Megfulladt volna ebben a házban, ahol minden zugból a szerencsétlenség vigyorgott rá. Friss, szabad levegőre volt szüksége, mely a vihar után oly tiszta volt és az éj jó részét a Maon partján bolyongva töltötte el.

Hog Sylvius egyedül maradt; e villámcsapás hatása alatt egy pillanatilag mintegy megsemmisülve állt, de aztán csakhamar sikerült energiáját visszanyernie. Miután kétszer-háromszor végig ment a nagy szobán, hallgatódzni kezdett; nem hallja-e a fiatal leány kiáltását? Amennyiben semmit sem hallott, leült az asztalhoz és átengedte magát vadul háborgó gondolatnak.

– És Hulda, – szólt magában, – Hulda ne lássa többé jegyesét! Történhetik ilyen szerencsétlenség?... Nem, ezzel a föltevéssel szemben egész bensőm fellázad. A Viken elsülyedt, ezt megengedem, de bizonyos mindjárt az is, hogy Ole halálát lelte a habokban? Nem bírom elhinni! Igen, kételkedem, kételkedni akarok a legrosszabban, ha sem Joél, sem Hulda nem is értenek velem egyet. Ha a Vikent elnyelte a tenger, nyilvánvaló, hogy egy roncsa sem uszik a felszínen; nem, nem... Semmi azon a palackon kívül, amelybe a szegény Ole az egyetlen értéket rejtette, amelylyel e földön birt.

Hog Sylvius kezében tartotta az írást; sokáig bámult rá, ide-oda forgatta, mintha többet akarna arról a papirosról leolvasni, amelyre a szegény ifju jövője egész boldogságát építette.

A tanár még tüzetesebben meg akarta azt vizsgálni. Hallgatódzott: nem hall-e valami zajt a fiatal leány szobája felől, azután visszavonult saját szobájába.

A sorsjegy a christianiai iskolák sorsjátékára szólt, ez a sorsjáték éppen akkor volt virágzóban Norvégiában, melynek főnyereménye százezer norvég márka értéket képviselt.

Kamp Ole sorsjegyének száma 9672. Utolsó kívánsága volt, hogy Hulda jelentkezék helyette, hogyha, az ottani szokás szerint, a kihuzott nyerő szám tulajdonosát keresik.

Egy alacsony tartóban álló gyertya világánál olvasta el Hog Sylvius, többször egymásután, a hátlapon levő írást, mintha még valami rejtett értelmét akarná annak kihámozni.

A néhány sor tentával volt írva. Tisztán látszott, hogy Ole keze nem reszketett, jeléül, hogy a fiatal tengerész még a hajótörés pillanatában is teljesen megőrizte hidegvérét. Olyan lelkiállapotban volt tehát, mely megengedte neki, hogy minden kínálkozó mentőeszközt ki bírjon zsákmányolni; képes volt, hogy bármily kis hajóroncsban, minden feléje uszó tárgyban megkapaszkodjék, ha nem sodort el utjából mindent a kavargó forgatag.

A Vikent kétségkívül ama viharok egyike ragadta magával, amelyekkel egyetlen vitorlás hajó se képes megküzdeni és ebből kifolyólag valószínű, hogy tán sohase fogják megállapíthatni még az irányt sem, ahol a jármű elmerült.

Ez természetesen olyan körülmény volt, amely még annak a reményét is végkép elvette, aki egyáltalában nem akart kétségbeesni.

Ha csak némi kis utbaigazítás lett volna kezükben, legalább meg lehetett volna kísérteni a kutatást, hogy melyik helyen érte a hajót a katasztrófa, hogy valamelyes felismerhető maradványra akadjanak. Ki tudhatná, hogy egyik vagy másik élőlény a sülyedés pillanatában nem jutott-e szárazföldre, ahol most segély nélkül vergődik, megfosztva még a kilátástól is, hogy újra visszatérhessen hazájába?

Ilyen gondolatok váltakoztak Hog Sylviusban; föltevések, melyeket Hulda és Joél természetesen elfogadhatlannak tartottak volna és amelyeket őrizkedett a tanár bennük fölébreszteni, mennyiben, ha reményeikben újra csalódnak, csak annál fájdalmasabb lett volna rájuk nézve.

– Mindazonáltal, – szólt magában, – ha a darabka írás nem is ad semmi tájékoztatást, arra nézve van némi bizonyosság, hogy mily irányban találják föl a palackot; a levél nem árulja el azt, de a christianiai tengerészeti hivatal előtt ismeretes ez a hely és ebből lehetne valamely hasznot huzni,

ha az irányt s az ott uralkodó szelet összeegyeztetik a dátummal, mikor a hajótörés történt. Okvetlenül újra irok. Ha még oly kevés is a kedvező kilátás, lehető gyorsan meg kell ejteni a kutatást. Nem, én sohasem hagyom cserben a szegény Huldát és amig kétségbevonhatlan tény nincs a kezemben, nem hiszek jegyese halálában.

Igy elmékedett Hog Sylvius. De ugyanekkor elhatározta magában, hogy ez ügyben teendő lépéseiről, melyeknél minden befolyását mérlegre veti, egy szót se fog szólni az ittenieknek.

Igy hát se Hulda, se fivére nem tudtak arról, amit a tanár Christiániába irt. Elhatározta továbbá, hogy a következő napra jelzett utazását bizonytalan időre elhalasztja, vagyis inkább néhány nap mulva el akart ugyan utazni, de azért, hogy Bergenbe menjen. Ott mindent, ami a Vikenre vonatkozik, megtudhat a Help fivérektől; ott akarta tanulmányozni az ily dolgokkal ismerős halászok révén, hogy mi módon kell hozzálátni az eféle kutatásokhoz.

Eközben a tengerészeti hivatal által leadott közlemények alapján a christiániai, majd az összes norvég és svéd, végül egész Európa hírlapjai közölték a sorsjegy hivatalos átszármaztatását. Valami szivig ható volt ebben a hagyományban, melyet a vőlegény tesz arájának és az egész közvélemény mély részvétellel vette e hirt.

A norvég lapok legelőkelőbbje, a «Reggeli lap» hozta először kimerítőbben a Viken és főleg Kamp Ole történetét. A harminchét lap közül, melyek abban az időben megjelentek, egyetlen egy sem mulasztotta el, hogy a legnagyobb részvételt keltő módon ne terjeszsze e hirt. Az «Illustreret Nyheds-Blad» (habár csak képzelet után készült) képet is hozott a hajótörésről. Látni lehetett az alámerülő Vikent, tépett vitorlával, derékon törött árbocokkal és hátsó részét már félig a hullámok alá süllyedve.

A hajó orrán állva, Ole épp a tengerbe veti a palackot, ugyanabban a pillanatban, mikor utolsó gondolatával Huldájához szállva, Isten kegyelmébe ajánlja lelkét. Egy allegorikus kép a távol ködében a fiatal leány lábaihoz sodorja a palackot, melyet a hullám vet ki oda. Az egész kép ama sorsjegy keretébe volt foglalva, melynek száma halványan tűnik elő. Meglehetős naiv megérzékítés volt ez; de annál a népnél, amely még mindig hisz a legendákban, a víz Nixeiben, a Walkürökben, nagy hatást kellett előidéznie.

A szomorú esemény tehát nemcsak Európában, de kiterjedt egész Északamerikáig. A történet Ole és Hulda képmásával a nép közt is elterjedt. Anélkül, hogy valamit is tudott volna róla, a fiatal norvég nő általános figyelem tárgya lett. A fiatal leánynak sejtelve sem volt róla, mennyire az

emberek szájára is került ő; de ez nem is csökkentette volna, fájdalmát, mely mindjobban hatalmába ejtette egész valóját.

Az előzmények után senki se csodálkozhat a hatáson, amit ez az eset keltett, mert hisz az emberi természet szívesen lát minden természetfölöttit. Egy sorsjegy, amelyet ilyen körülmények közt találtak föl, a 9672. szám, mely a gondviselés különös kegyéből a hullámokból került vissza, ennek föltétlenül, hogy így mondjuk, predestinált sorsjegynek kell lennie. Hát nem olybá vehető-e ez, mintha egy láthatatlan kéz jelölte volna ki arra, hogy ez üsse meg a fő–, a százezer márkás nyereményt? Nem olyan vagy-e ez, amelyre Kamp Ole egész gyermekes bizalommal számított?

Senki sem fog hát csodálkozni rajta, hogy Dalból, úgy mint a világ minden városából, a legkomolyabb ajánlatok érkeztek, hogyha Hulda beleegyezik, engedjék át az értékes papirt. Kezdetben csak mérsékelt árakat ajánlottak érte, de ez ár napról-napra magasabbra szökött, mentül inkább közeledett a huzás ideje.

Az ajánlattevők, mint már említve volt, nemcsak Skandináviából kerültek, de külföldről, sőt magából Franciaországból is.

Az annyira flegmatikus angol épp úgy megmozdult, mint utána az amerikai, akik a dollárokat, mikor eféle kevéssé praktikus fantáziáról van szó, nem igen szórják ki az ablakon; röviden egész garmada hasonló tartalmu levél érkezett Dalba. A napilapok nem mulasztották el, hogy hirt adjanak a Hansen-családnak tett ajánlatokról. Azt lehet mondani, hogy egész kis börze támadt, ahol az árfolyam, de állandóan csak hausseban, változott.

Annyira jött a dolog, hogy már több száz márkát ajánltak a sorsjegyért, amelynek alapjában csak egy parányi kilátása lehetett a főnyereményre. Ez kétségkívül balgaság volt, de hát az előítéletes képzelődést nem lehet a megszürt ész mérlegén értékelni. Az emberek képzelődő tehetsége föl volt csigázva és ez mindnagyobb mérveket öltve, ragadta magával.

Nyolc nap mulva már azt jelentették a hirlapok, hogy a sorsjegyért ajánlt összeg ezer, ezeröttszáz, majd kétezer márkára szökött. Egy manchesteri angol már kétszáz font sterlingig (kétezeröttszáz марка) emelte az árat. Egy bostoni amerikai még ezeken felül is árverezett és késznek nyilatkozott rá, hogy ezer dollárt ad a 9672. számú sorsjegyért, azaz ötezer márkát.

Magától értetődik, hogy Hulda a legkevésbé sem törődött azzal, ami bizonyos embereket magukon kívül hozott volna. A sorsjegyet illető levelekről egyáltalán tudni sem akart. A tanár azonban azon a nézeten volt, hogy az érkezett ajánlatokról mégis kell némi tudomással birnia, amennyiben a 9672. számú sorsjegy, mint Kamp Ole hagyománya szállt reá.

Hulda minden kínálatot visszautasított, mert hisz a sorsjegy egyszerűsmind utolsó levele volt Olenak.

Senki se képzelje azonban, mintha a szegény gyermeknek az a hátsó gondolata lett volna emellett, hogy ez a körülmény tán kedvező jel arra, hogy a főnyereményt megüsse. Nem, ő nem látott ebben mást, mint egy hajótörött utolsó Isten hozzádját, egy ereklyét, melyet gondosan meg akart őrizni. Hogyan is gondolt volna olyan esetleges vagyonnal, amit nem oszthat meg Olejával. Mi lehetne meghatóbb, gyöngédebb valami, mint egy emléktárgy illetően kultusza!

Ha Hog Sylvius és Joél közölték is vele az ajánlatokat, távolról se gondoltak arra, hogy legkevésbé is befolyásolják. Csak kövesse szive sugallatát. Mi már tudjuk: mit határozott ez a szív.

Joél egyebekben tökéletesen egyetértett nővérével. Kamp Ole sorsjegyről senki javára és semmi áron se szabad lemondani.

Hog Sylvius tovább ment a puszta veleértésnél; megdicsérte, hogy nem veszi számba az egész ügyet.

Ha eladnák valakinek a sorsjegyet, aki aztán egy másnak kótyavetyélné el, míg nem valódi váltópénzzé lenne a huzás napjáig, amikor aztán valószínűleg egy darabka értéktelen makulaturapapír gyanánt bánnának el vele.

Igen, Hog Sylvius még ennél is tovább ment. Tán őt is előítéletessé tette a véletlen? Ezt nem éppen, de ha Kamp Ole jelen lehetett volna, kétségkívül ezt mondja neki a tanár:

– Tartsd meg magadnak sorsjegyedet, ifju barátom! Először azt mentették ki a hajótörés roncsai közül, aztán téged magadat. Nos, majd elvállik... az ember nem tudja néha... nem... nem lehet tudni...

És mikor Hog Sylvius a jogtanár, a storthing képviselője így gondolkozott, csodálkozhatik-e valaki a tömeg előítéletes voltán? Nem, a legtermészetesebb, hogy a 9672. számú sorsjegy értéke akkorára növekedett.

Hansen asszony házában tehát nem akadt senki, aki csak bele is szólt volna a fiatal leány tiszteletreméltó érzésébe, mely ez eljárást eredményezte; senki, kivéve talán az édes anyját.

Hansen asszony tényleg tett ellenvetéseket, Hulda távollétében, ami nagyon fájdalmas volt Joélre nézve.

– Az anyám, – gondolta magában a fiatal ember – nem marad meg az üres panaszoknál, de titokban többre is képes.

– Ötezer márka ezért a sorsjegyért! – ismételtette többször; – ötezer márkát kínál érte valaki!

A gyöngéd érzésről, amelyből kifolyólag történt a visszautasítás, Hansen asszony nyilván tudni sem akart, ő csak a körülményeikhez képest ugyancsak tekintélyes összegre: az ötezer márkára gondolt. Huldának egyetlen szava a házhoz varázsolhat ekkora összeget!

Ő maga, dacára annak, hogy telivér norvég nő volt, a legtávolabbról se számított a sorsjegy természet fölötti módon beütő értékére. És biztos öt-ezer márkát föláldozni százezer márka eshetőségének, az a föltevés nem fért meg az ő hideg, józan fejében.

A bizonyosat föláldozni a bizonytalanért, ezt nem teheti okos ember.

De újra hangsúlyozzuk, hogy ez a papir nem volt sorsjegy Hulda szemében, de sokkal inkább Kamp Ole utolsó levele és a szive szakadt volna meg a gondolatra, hogy elválják ettől.

Hansen asszony azonban folyton rosszalta leánya magatartását; szávaiból kiérzett ellene való ingerültsége. Napról-napra attól lehetett tartani, hogy komolyan rátámad Huldára, hogy végérvényes határozatra bírja, olyanra, amelyet ő óhajtott. Ilyen értelemben nyilatkozott már egy ízben Joél előtt, aki természetesen minden habozás nélkül, nővére pártjára szegődött.

Hog Sylvius is tudott erről.

Joél beszélt vele időnkint e tárgyról.

– Hát nincs-e tökéletes igaza a nővéremnek és nem helyesen cselekszem-e, hogy ellenállásában támogatom?

– Kétségkivül! – felelt Hog Sylvius. – Számítási alapon édes anyjának ezerszerre igazabbja van. De nem kell ezen a világon mindent a matematikára építeni és a szívügyekhez semmi köze a kétszerkettőnek.

Az utóbbi két hét alatt Huldának valósággal szüksége volt rá, hogy szemmel tartsák. A fájdalom annyira erőt vett rajta, hogy egészségét komolyan féltetni kellett. Szerencsére nem volt hijján a gondos ápolásnak. Hog Sylvius meghívására eljött hozzá a híres Boek doktor, a tanár régi barátja, hogy megvizsgálja a fiatal beteg tüdejét.

Természetesen szigorúan eltiltotta minden testi megerőltetéstől és nyugalmat ajánlt neki. Igazi gyógyszer csak Ole visszatérése lehetne s ezt a szert csak Isten adhatná meg neki. Vigasztalószavakban azonban nem fukarkodott Hog Sylvius és nem szünt meg reményét éberén tartani. És bármily kevés alapot látott erre ő maga is, a tanár még sokáig nem akart, nem birt kétségbeesni.

Tizenhárom nap mult el azóta, hogy a tengerészeti hivataltól küldött sorsjegy Dalba érkezett. Már június 30-ika volt. Két hét mulva kellett végbemenni a huzásnak Christiania egy tágas épületében.

Éppen 30-án kapott Hog Sylvius feleletet a tengerészeti főhivataltól többször ismételt beadványára. Ez fölhatalmazta őt, hogy közvetlen a bergeni tengerészeti hatósággal léphessen érintkezésbe és belátására bizta, hogy állami támogatás mellett nyomban utána lásson a Vikent illető kutatásokhoz.

A tanár úgy gondolkozott, hogy e vállalkozásról egyelőre szó említést se tesz Hilda és Joél előtt. Csak annyit mondott nekik, hogy üzleti ügye miatt utra kell kelnie, mely ut pár napot vesz igénybe.

– Oh, könnyörgök, ne hagyjon el bennünket, kedves Sylvius ur; – esedezett a fiatal leány.

– Elhagyni benneteket... benneteket, akik gyermekeim lettetek!... – felelt Hog Sylvius.

Joél kínálkozott, hogy elkíséri.

Miután azonban a tanár nem akarta sejtetni, hogy Bergenbe megy, abba egyezett bele, hogy Moelig kísérje. Nem is volt tanácsos Huldát egyedül hagyni anyjával. A fiatal leány pár napig ágyban fekvő beteg volt és most kezdett lábbadozni; még nagyon gyönge volt azonban és a szobát kellett őriznie; Joél tehát szintén belátta, hogy nem szabad őt elhagynia.

Tizenegy órára a fogadó elé állt a szekér. A tanár helyet foglalt benne Joéllal, miután meleg bucsut vett a fiatal leánytól. Aztán csakhamar eltűntek az ut kanyarulójánál, a folyó partjának nyírfái közt.

XIII.

Hog Sylvius tehát Bergenbe utazott. A pillanatra megingott szívós természete, energiája ismét felülkerekedett. Egyszerűen nem akart hinni Kamp Ole halálában, nem akart belenyugodni, hogy Hulda arra legyen kárhóztatva, hogy sohase lássa jegyesét viszont. Nem, amíg kézzel fogható bizonyosság nem szól a tény mellett, hamisnak tartotta a hirt és ez a nézet minden ellenmondást legyőzött lelkében.

De hát volt valami alapja, amire bergeni vállalata támaszkodhatik? Minden bizonnyal; habár, ezt el kell ismerni, igen kétes.

Tudta nevezetesen, hogy mely napon dobta a tengerbe Kamp Ole a sorsjegyet és mely napon, milyen tájékon találták meg az azt tartalmazó palackot. E tekintetben felvilágosította a tengerészeti hivatal levele, az a levél, amelynek következtében nyomban személyesen utazott el Bergenbe, hogy ott a Help fivérekkal és ama kikötő legtapasztaltabb tengerészeivel tárgyaljon. Ez tán elégséges lesz arra, hogy megkezdjék a kutatásokat.

Moelbe érve, Hog Sylvius visszaküldte kísérőjét a kocsival együtt és folytatta útját ama nyirfahéjból készült csónakok egyikén, amelyek a Tinn-tón tesznek szolgálatot. Tinosetben, ahelyett, hogy délnek, azaz Bamble irányába vette volna útját, kocsit bérelt, amely Hardangeren át a legrövidebb úton vitte tovább. Majd a Runon, a tengerszoroson állandóan közlekedő kis gőzösön, folytatta útját.

Julius 2-án érkezett a bergeni kikötőbe.

Ez a régi város, melyet Sogne és tulajdonképpen a Hardanger fjord is érint, remek fekvésű, amely tökéletes mása volna Svájcnak, ha egy meszteri kéz a Középtenger vizeit hatalmas hegyei lábáig vezetné. Csodás szép kőrifa sorban halad az érkező a város első házáig. Magas, csucsives épületei vakító fehérségben ragyognak, akár csak az arabs városok és szabálytalan háromszögben torlódnak; ezek adnak hajlékot a harmincezer főnyi lakosságnak. Templomai még a tizenkettedik századból valók és a magas székesegyház messzire kinyulik, mintegy irányjelül az érkező hajósoknak. Bergen határozottan kereskedelmi fővárosa Norvégiának, habár meglehetősen kiesik a rendes közlekedési útból és nagyon távol fekszik a többi várostól, amelyek – Christiania, Thronhjem – politikai tekintetben első és második rangfokozatban állnak a birodalomban.

Más körülmények közt a tanár bizonyára tüzetesebben megsejtelte volna ezt a várost, amely úgy külsejére nézve, mint a néperkölcsök révén

sokkal inkább hollandi, mint norvég, mert hisz ez volt tulajdonképeni célja szabadságidejének.

A maristieni kaland és a Dalba való érkezése óta nagy változást szenvedett ez a program. Hog Sylvius most nem volt a kéjutazó képviselő, aki egyidejűleg politikai és kereskedelmi szempontból akarta ismerni az országot; ez idő szerint nem volt más, mint a Hansen-ház védője, aki Hulda és Joél iránt hálára érezte magát kötelezve; és e hála most minden más érdeket háttérbe szorított. Adós volt, aki bármi áron le akarta róni tartozását és amellet csak csekélységnek tartotta, amit azok érdekében tenni szándékozott.

A Runon Bergenbe érkezve, Hog Sylvius rögtön a Help fivérek lakására sietett.

Természetesen esett az eső, mert Bergenben évente háromszázhatvan napig esik; de biztosabb hajlékot alig találhatott volna, mint ifju Help e célra berendezett vendégszerető házát.

A fogadtatás, amelyben Hog Sylvius részesült, nem lehetett melegebb, szívélyesebb és igazibb.

A tanár rögtön közölte ifju Helppel jövetele okát és a Vikenre terelte a beszélgetést. Megkérdezte, hogy utóbbi levele óta nem érkezett hír a hajó felől és hogy a város tengerészei úgy tekintik azt, mint teljesen nyomaveszettet. Az iránt is érdeklődött, hogy az a hajótörés, amely több bergeni családot is gyászba borított, nem képezte-e kutatás tárgyát az illető tengerészeti hatóságnál?

– Hogyan volna ez lehetséges, – felelt ifju Help, – mikor senki se tudja a helyet, ahol a hajótörés történt?

– Megengedem, kedves Help, de éppen mert nem ismerik a helyet, tájékozást, felvilágosítást kellene ez irányban keresni.

– Hogyan... ez irányban?

– Igen, bizonyára. Ha nem tudják a helyet, ahol a Viken elmerült, azt mégis tudják, hogy hol találta föl a dán hajó ama bizonyos dokumentumot. Ez biztos ráutalás, amelyet, ha nem veszünk tekintetbe, nagy felelősség hárul ránk.

– Hol van az illető hely?

– Hallgasson meg, kedves Help.

Hog Sylvius közölte vele az újabb értesüléseket, amelyeket a tengerészeti főhivataltól nyert és megemlítette a nyert fölhatalmazást is, amelyet saját belátása szerint értékesíthet.

A palackot, amely Kamp Ole sorsjegyét magában rejtette, junius harmadikán halászta ki a brigg goelette «Christian» kapitánya, Mosselman Helsingörből, észak-keleti Islandtól mintegy kétszáz tengeri mértföldnyire délnyugoti légáramlatban.

A kapitány, mielőtt a dokumentum birtokába jutott, mint ezt a kötelesség előírja, segélyére siethetett volna azoknak, akik a hajótörésből esetleg megmenekültek. A sorsjegy hátsó oldalára írott sorok azonban nem jelölik meg a szerencsétlenség színhelyét és a Christian így teljességgel nem tájékozódhatott ez után.

Ez a Mosselman kapitány tiszteletreméltó ember volt, egy más, kevésbé lelkiismeretes ember tán megtartja magának a sorsjegyet; neki ellenben csak egy gondolata volt, hogy címéhez juttassa azt, mielőtt parrot ért. «Hansen Hulda Dalban»; ez elégséges volt; fölösleges lett volna közelebbi tájékoztatást adni.

Kopenhágába érve, a kapitány úgy vélte, helyesebben jár el, ha e dokumentumot a dán hatósághoz juttatja, ahelyett, hogy közvetlen rendeltetési helyére küldte volna. Ez biztosabb volt és inkább megfelelt az általános szokásnak. Tehát így cselekedett és a kopenhágai tengerészeti hivatal azonnal hivatalos jelentést tett róla a christiania-i tengerészeti hivatalnak.

Ez időben a nevezett hatóság már kézhez kapta Hog Sylvius első átiratát, amely a Viken föl kutatására vonatkozott. Az a szerfölkötti érdeklődés, amelylyel a Hansen-család iránt viseltetett a tanár, már nem volt titok. Tudták, hogy Hog Sylvius egyideig még Dalban fog időzni és oda küldték részére a dán kapitány által talált dokumentumot, hogy Hansen Huldának kézbesíttessék általa.

Azóta ez esemény nem szünt meg éberren tartani az általános érdeklődést, amelyet hála a napilapok megható közleményeinek, már tudunk.

Ez volt az, amit Hog Sylvius rövidesen vázolt barátja, ifju Help előtt. Az utóbbi minden közbeszólás nélkül, meleg részvétellel hallgatta és a tanár e sorokkal fejezte be értesítését:

– Egy dolog van, amire nézve nem foroghat fönn kétség, az az, hogy a dokumentumot június 5-én találták kétszáz tengeri mértföldnyire dél-keleti Islandtól, körülbelül egy hónappal a Vikennek Saint-Pierre Miquelonból Európába való utrakelése után.

– És többet nem tud ön?

– Nem, kedves Helpem; de ha összeköttetésbe lépünk a legtapasztaltabb tengeri hajósokkal, olyanokkal, akik a tenger ama táján gyakrabban megfordultak már, akik a szél, illetve áram minden irányát ismerik, nem állapíthatnánk-e így meg a palack utirányát? Tekintettel aztán a gyorsaságra, amelylyel az tovább uszhatott, kiszámítható pontosan: mikor indult utnak s hány óra alatt ért oda, ahol találták, így aztán hozzávetőlegesen meg lehet állapítani azt is: körülbelül hol dobta a tengerbe Kamp Ole, más szóval: hol szenvedtek hajótörést.

Ifju Help hitetlenül rázta a fejét. A kutatás egész folytonossága, amelyet eféle hiányos föltevésekre alapítanak, amelynek kiszámításához annyi kétség fér, ez alig volt egyéb az ő szemében, mint nagy fáradság árán elért balsiker. A révész hideg számító, gyakorlati ember volt, aki jónak látta erre figyelmeztetni Hog Sylviust.

– Megengedem, Help barátom! De ha az ember nem is képes mást elérni, csak bizonytalan jeleket, ez nem ok arra, hogy az egész ügyet elejtse. Én azon a nézeten vagyok, hogy mindent meg kell kísérelni azon szájalomraméltó emberek érdekében, akiknek életem megmentését köszönhetem. Igen, ha a szükség úgy hozná magával, egy pillanatig se haboznám, hogy mindent, amit sajátomnak nevezek, fölálodozzak érettük, azért, hogy Kamp Olet fölataláljam és ismét mátkája, Hulda karjaiba vezethessem.

Hog Sylvius elbeszélte a rjukanfosi kaland egyes részleteit; lefestette, hogy a rettenthetetlen Joél és nővére, mint tették érte kockára életüket, hogy segítségére legyenek és hogy az ő közbejöttök nélkül ma nem lehetne szerencséje Help barátja vendége lehetni.

Ez a Help barát, mint már megjegyeztük, bizonyára nem az az ember volt, akit az illúziók magukkal ragadtak, de nem is mondott ellent még a meddő, lehetetlen vállalkozással szemben sem, ha emberszeretet forgott szóban. Így hát föltétlenül belement, amit Hog Sylvius meg akart kísérelni.

– Syilvius, – felelt a jó barát, – én teljes erőmből segítségére leszek. Igen, önnek igaza van. És ha a legcsekélyebb kilátás lenne is a Viken roncsai közül egy élő is s köztük tán a derék Kamp Olet fölatalálni, akinek arája az ön életet mentette meg, nem szabad ezt elmulasztanunk.

– Nem, Help, nem szabad, még ha a legparányibb kilátás kecsegtetne is.

– Még ma összeterelem legjobb tengerészeimet, kedves Sylvius, sőt fölhívást intézek mindazokhoz, akik az islandi vagy ujhollandiai tengeren szoktak jární. Aztán meglássuk: mit javálnak ezek...

– És amit ők javasolnak, azt meg fogjuk tenni! – felelt Sylvius az ő sajátos, gyújtó melegségével. – A kormányzáság támogatásának is örvendek és föl vagyok hatalmazva, hogy állami segílyt is igénybe vehetek a Viken felkutatása céljából. Ezenkívül számítok arra, hogy senki se fog vonakodni, ha rá kerül a sor, hogy közreműködjék.

– Rögtön megyek s megteszem intézkedéseimet – szólt ifju Help.

– Óhajtja, hogy elkisérjem önt?

– Fölösleges. Oly fáradt lehet...

– Fáradt! Én!... Az én koromban?...

– Mindegy; pihenje ki magát, kedves örök ifju Sylviusom és várja be itt visszatértemet.

A Help fivérek házában még ugyanaz napon összegyűltek a kereskedelmi hajók kapitányai, a tengeri halászok, a révészek, tengerjárók nagy számban, olyanok, akik még most is utaznak és olyanok, akik már nyugalomba vonultak.

Hog Sylvius mindenekelőtt megismertette őket az ügy állásával. Közölte velük, hogy milyen napon, május 3-án dobta Kamp Ole a tengerbe az okiratot és milyen napon, június 5-én és mily irányban – körülbelül kétszáz tengeri mértföldnyire délnyugoti Islandtól találtatott föl a dán kapitány által.

Ezután meglehetősen hosszú és komoly értekezés folyt. Egyebekben a bátor férfiak közt egy se volt, aki ne ismerte volna az islandi és ujhollandiai tenger irányát.

Általánosan megegyeztek abban a nézetben is, hogy a Vikennek Saint-Pierre Miquelonból való utrakelése és amaz időpont közt, mikor a dán hajó kihalásza a palackot, heves viharok dühöngtek az Atlanti Óceán kérdéses részében és egy ily hirtelen támadt vihar okozta nyilván a szerencsétlenséget. Igen valószínű, hogy a Viken nem birt a viharral megküzdeni és a szél ellen fordult, lehet az is, hogy a Viken zátonyra került, amelyet gyakran nehéz kikerülni s egy összeütközés által roncsokra tört.

Igy hangzott az egybegyűlt tengerészek egybehangzó válasza a Hog Sylvius által föltett kérdésekre. Kétségkívül az itt kijelölt módon kell eljárniok. És mégis, amire számíthatnak, csak annyi, hogy a Viken roncsait találhatják föl abban az esetben, ha az netán egy jégtáblával ütközött össze a grönlandi partoknál; mert az ugyancsak kétes, hogy a hajótöröttek közül élőlényekre bukkanjanak. De ha mégis? A tanár látta, hogy kérdéseinek e pontjára a legszakavatottabbak sem tudnak vagy nem akartak válaszolni. Ez azonban nem ok arra, hogy összetett kézzel tétlenkedjenek, ellenkezőleg megegyeztek abban, hogy haladéktalanul munkához látnak.

Bergenben rendszerint horgonyoz néhány norvég flottához tartozó jármű. Ehhez a kikötőhöz tartozik kiváltképen három bejelentett hajó, melyek Trondhjem, Finnmarken, Hammerfest és az északi sark felé járva tesznek szolgálatot a nyugati partoknak. Ép ezekből horgonyoz most egy a kikötőben.

Elkészítve egy iratot, amely az egybegyűlt tengeri hajósok véleményét foglalta magában, Hog Sylvius nyomban a «Telegraf» fedélzetére sietett. Itt közölte a parancsnokkal a különleges missziót, melylyel a kormányzó-ság megbizta.

A parancsnok udvarias előzékenységgel fogadta a tanárt és késznek nyilatkozott a legerélyesebb segédkezésre. Ez a tengerésztiszt hosszú és veszélyes utjai közt már többször bejárta ama tengert, amelyet a tengeri halászok Lofodentől és Finnmarktól az islandi és ujhollandiai halastavakig szoktak fölkeresni. Ő tehát a felebaráti szeretet e tervbevett művénél sze-

mélyes ismereteit is értékesíthette és megígérte, hogy minden erejével ez ügynek szenteli magát.

Teljesen egyértelembe volt az iratban foglaltakkal a hajótörés részleteit illetően. Az ő nézete is az volt, hogy Island és Grönland közt kell a kutatást megejteni, hogy az esetleg életben maradtokra vagy legalább a Viken roncsaira akadhasanak. Ha ez által nem ér célt, a parancsnok a szomszédos vizeken és szükség esetén a tenger keleti részén is folytatni fogja a kutatásokat.

– Én kész vagyok a tengerre szállni, Hog úr, – tette hozzá. – Szén- és élelmiszerszükségletünk teljesen elégséges, a legénység a hajón van és még ma felszedethetem a horgonyt.

– Köszönöm, parancsnok úr; – felelt a tanár; – és mélyen le vagyok önnel kötelezve a szives fogadtatásért. De engedjen meg még egy kérdést. Megmondhatná nekem: mennyi idő szükséges hozzá, hogy a grönlandi tengerhez jusson?

– Hajóm óránként körülbelül 20 $\frac{1}{2}$ kilométert tesz. Amennyiben Grönland Bergentől husz fok, úgy számítok tehát, hogy nyolc nap alatt oda érhetek.

– Igen, siessen, amennyire lehet, parancsnok úr – felelt Hog Sylvius. – Ha néhány hajótörött megmenekedett a katasztrófától, két hónap óta már nagy szükségben lehetnek, éhen halnak valamely elhagyott parton...

– Nem veszítünk egy órát sem, Hog ur. Apály beálltával még ma tengerre szállunk és pedig a legnagyobb gyorsasággal. És mihelyst valami jelre bukkanok, az ujhollandi sürgöny által értesitem a christianiai tengerészeti hivatalt.

– Isten vezérelje önt, parancsnok úr, – fejezte be Hog Sylvius – és koronázza siker fáradozásait.

Még azon a napon egész Bergen lakossága részvételteljes hurrahkiáltásaitól kísérve szedte föl a horgonyt a «Telegraf» és a nézők élénk izgalommal látták az első szoroson átkelni és aztán eltűnt a fjordok utolsó szigeteinél.

Hog Sylvius azonban nem szoritkozott pusztán arra az expedícióra, amelyre a «Telegraf» vállalkozott. Nézete szerint még egyebet is kellett tenni, hogy annál bizonyosabban ráakadjanak a Viken nyomára. Ezenkívül még kétezer márkát tüzetett ki államilag minden jármű részére, mely valamelyes tájékoztatást hoz a nyomavesztett hajóról és ötezer márkát annak, aki az életben maradtak közül egyet is magával hoz.

Ebből látható, hogy Hog Sylvius két napig tartó időzése alatt Bergenben minden lehető megtett arra nézve, hogy a nyomozás sikerét biztosítsa.

Ebben különben készségesen támogatták Helpék és más tengeri utazók.

Help örömmel vette volna, ha egyideig még vissza bírja tartani, Sylvius őszinte köszönetet mondott szívességeért, de semmikép sem volt hajlandó ott tartózkodását meghosszabbítani. Már nagyon vágyott Hulda és Joél után, akiket nem akart tovább magukra hagyni, mint ameddig éppen szükséges volt. Help biztosította, hogy minden érkező újabb hirt haladéktalanul továbbit Dalba.

Miután Hog Sylvius 4-én reggel szívélyes bucsut vett barátjától, ifju Helptől, újra hajóra szállt, hogy a Runon átkeljen a Hardanger fjordon és ha előre nem látható akadályokba nem ütközik, remélte, hogy 5-én ismét visszatér Telemarkba.

XIV.

Ugyanazon napon, melyen Hog Sylvius Bergent elhagyta, fölötte komoly jelenet játszódott le a dali fogadóban.

A tanár elutazása után, úgy látszott, hogy Joél és Hulda jó szelleme az utolsó reményszállal együtt, az életet is magával vitte volna az egész családból. Teljesen kihalt ház volt az, amelyet Hog Sylvius maga után hagyott.

E két nap alatt különben egyetlen kéjutató se érkezett Dalba. Joélnak hát semmi oka sem volt innen távozni és Huldánál maradhatott, akit csak nehéz szívvvel hagyott volna el.

Hansen asszonyon láthatólag mindig jobban-jobban erőt vett a titkos félelem, amely gyermekeit illető minden részvétet, sőt a Viken elsüllyedését is jóformán közömbössé tette előtte.

Szobájába visszavonulva, csaknem teljesen magának élt és csak étkezés idején mutatkozott. És még ha intézett is pár szót Huldához vagy Joélhoz, csak azért történt, hogy nyílt vagy rejtett szemrehányásokat tegyen neki a sorsjegy miatt, amelytől ezek nem akartak megválni.

Erre vonatkozó ajánlatok ugyanis még mindig és ismételten érkeztek a világ minden zugából és végéről. Mintha némelyek valósággal megbolondultak volna e miatt. Nem! Lehetetlennek látszott, hogy a sorsjegy ne arra lenne rendeltetve, hogy megüsse a százezer márkás nyereményt; mintha egyetlen szám lenne ezen az egész sorsjátékon és ez a szám ama 9672! A manchesteri angol és a bostoni amerikai még folyton versenyeztek. Az angol pár font sterlinggel felülárverezett versenytársán, de őt ismét az torcolta le több ezer dollárral. Az utolsó ajánlat nyolcezer márkára szökött fel, amit csak az egész erővel kitört monómánia magyarázna meg.

De bármiként volt is, Hulda kereken visszautasított minden ajánlatot, még a legelőnyösebbet is, aminek természetes következménye az volt, hogy Hansen asszony a legkeservesebb panaszokra fakadt.

– És ha parancsolom, hogy eladd azt a sorsjegyet, – szólott egy napon leányához az anya, – igen, ha parancsolom?

– Ez végtelen fájdalmas volna rám nézve, anyám, de ennek dacára visszautasító lenne válaszom.

– Ha azonban meg kellene tenni.

– Miért «kellene», anyácskám?

Hansen asszony nem felelt. Egészen elsápadt e hozzá intézett nyílt kérdésre és pár érthetetlen szót mormolva, megütközve huzódott vissza.

– Ennek valami nagyon fontos oka lehet és pedig olyan valami, ami anyánkat és Sandgoistot illeti, – vélte Joél.

– Igazad van, Joél, és ebből még nagyon kellemetlen következmények fenyegetnek a jövőre.

– Hát nem vagyunk mi pár hét óta már elég kemény próbának kitéve, szegény Huldám; miféle veszélytől kell még tartanunk?

– Oh, miért késik így Sylvius ur. Ha ő itt van, nem érzem azt a kétségbeesést, amely...

– De hát mit tehetne ő érettünk, – szakította félbe Joél.

Mi is lehetett Hansen asszony multjában, amit így rejtegetett, amit nem akart gyermekei előtt fölleplezni? Miféle érthetetlen önzés akadályozta abban, hogy közölje velük aggodalma okát? Talán volt valami a lelkiismeretén? És miért akart olyan nyomást gyakorolni Huldára Kamp Ole sorsjegyének értékesítése kérdésében? Miért akarta azt mindenáron pénzzé tenni?

Huldának és Joélnak meg kell ezt végre tudnia.

Julius hó 4-én reggel a kis kápolnába kíserte Joél a nővérét, ahol a fiatal leány naponta imádkozott a hajótöröttekért.

Joél megvárta őt ilyenkor és ismét hazavitte.

Ama napon hazatérve, anyjukat pillantották meg az uton, aki gyors léptekkel sietett a fogadó felé.

Nem volt egyedül, egy férfi kíserte; egy férfi, aki hangosan beszélt és akinek egész fellépésében valami parancsoló volt.

Hulda és fivére csodálkozva állapodtak meg.

– Ki ez az ember? – szölt Joél.

– Én fölismerem; – jelentette ki a fiatal leány.

– Te fölismered?

– Igen; ez Sandgoist.

– Sandgoist Drammenből, aki távollétemben már volt nálunk?

– Igen.

– És aki úgy viselkedett, mintha ő volna az ur, akinek jogai vannak az... az anyánk fölött... talán fölöttünk is?

– Ugyanaz és kétségkívül azért jött ma, hogy a jogokat érvényesítse.

– De hát miféle jogok?... Oh, ma tehát megtudom: miféle igényeket tulajdonit magának ez az ember, hogy úgy viselkedik.

Joél elhallgatott, ha neheze is esett és nővérével együtt azon volt, hogy észrevétlenül oldalt kerüljön.

Pár perc mulva Hansen asszony és Sandgoist a fogadóajtóhoz értek. Először Sandgoist lépte át a küszöböt. Az ajtó bezárult mögötte és Hansen asszony mögött és mindketten a nagy vendégszobába mentek.

Hulda és Joél közelebb értek a házhoz, ahonnan kihallatszott Sandgoist boszus szava. A testvérpár megállapodott és hallgatódzott. Most Hansen asszony szólalt meg kérő hangon.

– Lépjünk be, – mondta Joél.

Hulda szorongó szívvel és Joél türelmetlenül, de egyszersmind dühtől reszketve, szintén beléptek a vendégszobába, melynek ajtaját óvatosan zárták be.

Sandgoist a nagy karosszékben ült s egyáltalában nem látszott törődni a testvérpár megjelenésével. Csak éppen feléjük fordította a fejét és pápaszemén át rájuk pillantott.

– Oh, hisz itt a bájos Hulda, ha nem tévedek? – szólott olyan hangon, amely ugyancsak visszatetsző volt Joél előtt.

Hansen asszony alázatosan és félénken állt a férfi előtt. Gyermekeit megpillantva, zavartan egyenesedett ki.

– És ez itt kétségkívül a fivére? – folytatta Sandgoist.

– Igen, a fivére, – felelt Joél határozottan.

Ekkor mindketten egészen közel léptek a karosszékhez.

– Miben szolgálhatunk önnek? – kérdezte a fiatalember.

Sandgoist rosszindulatu tekintetet vetett rá és anélkül, hogy fölemelkedett volna, utálatos érdes hangon mondta:

– Azt majd meg fogja tudni, ifju fickó. Igen, ön voltaképen egészen kapóra jön. Vágytam önt látni és a nővére elég okos hozzá, megértjük egymást.

Sandgoist helylyel kínálta meg őket, mintha a saját házában lenne. Joél egy tekintettel tudtára adta, hogy nem érti a viselkedését.

– Aha, ez nincs az ön inyére? Teringettét, az a fickó nem látszik valami engedékenynek.

– Sem olyannak, akit az ujjá körül forgathat, – felelt Joél; – sem udvariasságot nem tanusít, csak azok iránt, akik hasonlóval viszonzják azt.

– Bátyám, drága bátyám! – tette hozzá Hulda, aki kérő tekintettel nézett rá, hogy uralkodjék magán.

Joélinek nehéz feladat volt e kérelemnek eleget tenni és ellenállni a vágnak, hogy ezt a hencegő alakot ki ne dobja az ajtón s hogy kissé türtőztethesse magát, a szoba egyik szögletébe huzódott vissza.

– Hát beszélhetek már? – kérdezte Sandgoist.

Hansen asszony felelet helyett csak egy beleegyező tekintettel válaszolt; de az, mint látszott, elég volt amannak.

– Nos hát tudja meg, hogy miről van szó és mindhármuktól kellő figyelmet kérek, mert nem szeretem egy és ugyanazt a dolgot kétszer mondani.

Szavaiból nyilvánvaló volt, hogy olyan ember beszél belőle, akinek joga van akaratát másokra erőltetni.

– Az ujságokból értesültem bizonyos Kamp Ole sorsáról, egy fiatal bergeni tengerésről és ezenfelül egy sorsjegyről, amelyet abban a pillanatban küldött mátkájának, Huldának, mikor hajóját, a Vikent baleset érte. És beszéli mindenki, hogy ezt a sorsjegyet, azon körülményekre való tekintettel, ugyyszólván az égből csöppentnek tekintik és biztosra veszik, hogy nagy nyeresémet üt meg a küszöbön álló huzáson. Végre a fülembé jutott az is, hogy tekintélyes összegeket kínálnak érte Hansen Huldának.

Egy pillanatig elhallgatott, aztán folytatta:

– Így van?

E kérdésre kissé késett a felelet.

– Igen, így van, – szolt aztán Joél. – És aztán?

– Mit aztán? – felelt Sandgoist. – Ej, hát aztán: valamennyi ajánlat csak ostoba előítéleten alapszik, ez az én nézetem. De az ajánlat meg van téve és a huzás napjának közeledtével csak növekedni fog az ajánlatok száma és értéke. Az én véleményem az, hogy ez olyan üzlet, amelyet a kezembe kell vennem. Ez okból tegnap utrakeltem Drammenből és Dalba jöttem, hogy Hansen asszonyonnyal ama sorsjegy átengedése miatt értekezsem és rábirjam, hogy nekem adjon előnyt a többi pályázóval szemben.

Első felindulásában Hulda azt a választ akarta adni Sandgoistnak, amit a többiek ajánlatára adott, ha ez nem is közvetlen hozzá intézte szavait; Joél azonban visszatartotta.

– Mielőtt Sandgoist urnák felelnék, – szolt a fiatal ember, – azt szeretném tőle megkérdezni: tudja-e, hogy kié voltaképen ez a sorsjegy.

– Nos, azt hiszem, Hansen Huldáé.

– Ugy van; de abban az esetben hozzá is kellene intéznie a kérdést, hogy vajjon hajlandó-e megválni attól.

– De Joél!... – szolt rája Hansen asszony.

– Engedd, hogy kibeszéljem magam, anyácskám, – folytatta Joél. – Nem atyánkfiaé, Kamp Oleé szabályszerűleg ez a sorsjegy és nincs-e joga Kamp Olenek ahhoz, hogy mátkájára hagyományozza?

– Elvitázhatlanul, – felelt a nem hozzá intézett kérdésre Sandgoist.

– Ugy hát Sandgoist urnák Hansen Huldához kell fordulnia, ha hozzá akar jutni.

– Megengedem, szörszálhasogató ur, – felelt Sandgoist. – Fölkérem hát Huldát, hogy engedje át nekem a Kamp Oletől kapott 9672. számú sorsjegyet.

– Sandgoist ur, – felelt a fiatal leány határozott hangon, – már sok ajánlatot kaptam e sorsjegyre nézve, de mind hasztalan, önnek épp azt a feleletet kell adnom, amit ezideig adtam. Ha jegyesem e sorsjegyet utolsó bucsuszavaival küldte nekem, az volt a szándéka, hogy magamnak tartsam és ne adjam el. Én tehát semmi áron se válhatok meg ettől.

E szavak után Hulda vissza akart vonulni, abban a hitben, hogy a beszélgetés az ő részéről be van fejezve. Anyja egy intésére azonban mégis ott maradt.

Hansen asszony megvetésteljes mozdulatot tett és Sandgoist összevont homlokáról és villogó szemeiből fölgerjedő düh lobogott.

– Igen, maradjon. Hulda, – mondta. – Ez nem lehetett az utolsó szava és ha kitartok kérésem mellett, ennek az a magyarázata, hogy megdönthetlen jogom van hozzá. Azt hiszem azonban, hogy helytelenül fejeztem ki magamat, vagy legalább ön értett rosszul. Magától értetődik, hogy e sorsjegy nyereségi eshetősége nem onnan ered, mert egy hajótörött egy palackba rejtette és azt egy más szerencsésen megtalálta. A nagy tömeg felfogása kiszámíthatatlan és nem fér hozzá kétség, hogy némelyek éppen amiatt kívánták meg azt a sorsjegyet. Ismétlem, hogy ez a dolog ezzel üzleti jelleget ölt és mint ilyet akarom önökkel lebonyolítani.

– Nem kis fáradságába fog azonban kerülni, hogy azt a testvéremmel megértesse, uram, – jegyezte meg ironikusan Joél; – mert ha ön üzletről beszél, ő emellett egy érzésről fog szólni.

– Ezek üres szavak, ifju ember, – felelt Sandgoist, – és ha teljesen ki-magyaráztam magamat, ön be fogja látni, hogy ami jó üzletnek tűnik föl az én részemre, ő rá nézve sem lesz rossz. Megjegyzem még, hogy ez még Hansen asszonyra nézve is jó üzletnek mondható, aki ebben közvetlenül érdekelve van.

Joél és Hulda egymásra néztek. Most tehát megtudják, amit anyjuk oly sokáig rejtegetett előttük?

– Engedje meg, hogy folytassam, – szolt Sandgoist. – Nem kívánom, hogy a sorsjegyet abban az árban engedjék át nekem, amibe Kamp Olenek került. Nem; én kész vagyok áldozatot hozni érte, hogy birását biztosítsam magamnak.

– De hát hallotta ön, hogy Hulda még a legkedvezőbb ajánlatokat is visszautasította, – szolt Joél.

– Igazán! – kiáltott Sandgoist. – A legkedvezőbb ajánlatokat! Mit ért ön ahhoz?

– Az összeg egész közömbös rá nézve; a nővérem kereken megtagadja és én tökéletesen az ő véleményén vagyok.

– Hohó! hát Joéllel, vagy Hansen Huldával van nekem dolgom?

– Nővérem és én egy személy vagyunk, – felelt Joél. – Ezt jegyezze meg magának, uram, ha még nem tudja.

– Mikor árt szabtam az illető sorsjegyért, még azt is hozzá kellett volna tennem, hogy én előnyt akarok önnek biztosítani, amelyet Huldának már övéi érdekében sem szabad szélnek eresztenie.

– Ugyan?

– És végre tudja meg, ifju hübelebalázs, hogy én nem azért jöttem Dalba, hogy nővérét e sorsjegyről való lemondásra birjam. Ezer ördög, nem!

– Hát mit óhajt ön még?

– Én nem óhajtok, én kívánok... én követelek... én akarok!

– És mi jogon merészkedik ön, egy idegen, ilyen modorban beszélni anyám házában? – kiáltott Joél mind ingerültebben.

– Azon a jogon, melyen minden ember beszélhet úgy és akkor, ahogyan és amikor neki tetszik a saját portáján, – felelt Sandgoist.

– A saját portáján!

Joél a legnagyobb dühvel rohant Sandgoist felé, aki nem egykönnyen ijedt ugyan meg, de erre felszökött a karosszékből. Hulda azonban visszatartotta bátyját, míg Hansen asszony arcát kezébe rejtve, a szoba tulsó szögletébe húzódott.

– Bátyám, gondolj anyánkra!... – könyörgött a fiatal leány.

Joél hirtelen megállapodott. Anyjára pillantva, dühe megcsappant; egész lénye elárulta: mennyire hatalmában lehet ennek a Sandgoistnek.

Mikor a férfi Joél habozását látta, ismét összeszedte magát és előbbi helyére ült.

– Igen, a saját portáján! – kiáltott fenyegető hangon. – Férje halála óta Hansen asszony spekulációkba bocsátkozott, amelyek mind balul ütöttek ki. A csekélyke vagyont, amelyet atyátok hagyott, eljátszotta és végre egy christiániai bankártól kellett kölcsönt fölvennie. Mikor végső segédforrása is kiapadt, tizenötezer korona erejéig megterhelte a házat, amely kölcsön ellenében egy törvényesen fölszerelt adóslevelet adott, amelyet a kölcsönzőtől megvettem. A ház tehát az én tulajdonomba megy át, ha a határidőre utolsó fillérig be nem hajthatom a tartozást.

– Mikor van ez a határidő?

– Julius 20-án, tizennyolc nap múlva; – jelentette ki Sandgoist. – És ezen a napon, ha tetszik, ha nem, mint a saját portámon telepszem itt le.

– Az nem fog megtörténni, kivéve, ha addig nem lenne teljesen kielégítve. Én tehát megtiltom önnek, hogy úgy beszéljen anyám és nővérem előtt, amint tette.

– Ő megtiltja nekem!... Nekem!... – kiáltott Sandgoist – És megtiltja az anyja is?

– De hát beszélj, anyám, – szolt Joél, hozzálépve.

– Joél!... kedves bátyám!... – könyörgött Hulda. – Anyánk iránti kiméleltből, kérlek nyugtasd meg magadat.

Fejét lehorgasztva állt Hansen asszony, tekintetét nem birva fiára emelni. A dolog tényleg úgy állt, hogy ő kevéssel férje halála után vakmerő vállalatokkal növelni akarta vagyonát. A kevés készpénz, amelylyel rendelkezett, elröpült, mint a polyva és nyomasztó, biztos romlásukra való

kölcsönöket kellett felvennie. A házra fölvelt jelzálogkölcson adósságlevelle Sandgoist kezébe került, aki Drammen legszivtelenebb teremtménye, országszerte ismert és gyűlölt uzsorás. Őt magát csak azon a napon látta először Hansen asszony, mikor Sandgoist Dalba jött, hogy személyesen győződjék meg az ingatlan értékéről.

Ez volt hát a titok, amely szivét nyomta. Igen, Sandgoistnek kezében volt az eszköz, melylyel óhajának érvényt szerezhethet. A sorsjegynek, melyet ma még birni akart, tizennégy nap alatt tán nem lesz semmi értéke s ha nem adják át neki, ez a bukást, a ház elvesztését, a hajléktalanságot és a legnagyobb nyomort jelenti a Hansen-családra nézve.

Hulda nem mert Joélra nézni; Joél azonban, akit a düh elragadott, halalani se akart a fenyegető jövőről. Csak Sandgoistot látta maga előtt s ha még egyszer úgy beszél ez ember az ő jelenlétében, mint az imént, nem volna képes uralkodni magán.

Sandgoist, aki a helyzet urának érezte magát, még érdekesebb és parancsolóbb lett.

– Én akarom azt a sorsjegyet és meg is fogom kapni. Kárpótlásul nem ajánlok örült összeget ennek értéke ellenében, de kész vagyok a Hansen asszony által aláírt kötelezvényt meghosszabbítani egy évvel... két évvel. Határozza meg ez időpontot ön maga, Hulda.

Amennyiben a meggyötört leány képtelen volt felelni, fivére vette át a szót:

– Kamp Ole sorsjegyét egyáltalában nem adhatja el Hansen Hulda. A nővérem, bármint fenyegetődzik ön, nem tágit. Távozzék hát ön innen!

– Távozni? – szólt Sandgoist. – Nem... még nem távozom. És ha ajánlatomat, mint elfogadhatatlant visszautasítják, úgy tovább megyek... Igen...

Ezzel az asztalhoz ült, ahol papírt, tollat és tentát talált; és aztán újra megszólalt.

– Ime, nézze meg, hogy mit ajánlok.

Nyugtatvány volt az összegről, amelylyel Hansen asszony tartozott s amelynek zálogául a dali házat lekötötte.

Összekulcsolt kezekkel és félig roskadozva nézett Hansen asszony leányára.

– Most azonban, – folytatta Sandgoist, – ide azzal a sorsjeggyel... Akarom, ma akarom... ebben a pillanatban akarom!... Nem megyek el Dalból anélkül, hogy magammal ne vigyem. Akarom, Hulda, birnom kell.

Sandgoist a sajnálatraméltó leányhoz közeledett, mintha meg akarná motozni, hogy erőszakosan elvegye tőle Kamp Ole sorsjegyét.

Most azonban Joél már nem volt képes erőt venni magán, kivált mikor nővére segílyt keresve kiáltotta nevét.

– Hát nem akar távozni? – kiáltott fenyegetőleg az uzsorásra.

Miután Sandgoist még mindig nem akart a parancsnak engedelmeskedni, már rá akarta magát vetni, mikor Hulda közékük rohant.

– Anyám, itt a sorsjegy.

Hansen asszony hirtelen a papir után kapott, de amig kicserélte Sandgoist nyugtájával, Hulda félfájultan rogyott a karosszékbe.

– Hulda! Hulda! – térj magadhoz! – kiáltott Joél. – Oh, drága testvér, mit cselekedtél?!

– Mit cselekedett? – esett szavába Hansen asszony; – mit cselekedett? Én vagyok a bűnös benne. A gyermekeim érdekében akartam megkészszeretni a vagyont, ami apjukról szállt rájuk, igen, egész jövőjüket kockára tettem, szerencsétlenséget zuditottam e békés hajlékra és Hulda... megmentett bennünket!... Hát ezt cselekedte. Köszönet, Hulda, ezer köszönet.

Sandgoist még mindig ott állt. Joél megpillantotta őt.

– Ön itt... még mindig? – kiáltott.

Ekkor Sandgoisthoz lépett, vállon ragadta, fölemelte és ellenállása, jajkiáltása dacára kidobta az ajtón.

XV.

Másnap este Hog Sylvius visszatért Dalba, de semmit sem említett utazásáról. Senki se tudta hát, hogy ez idő alatt Bergenben volt. Miután kutatásai ezideig még nem vezettek eredményre, mindent el akart hallgatni a Hansen-család előtt. Minden levelet és sürgönyt, melyek Christiániából érkeztek, az ő címére és a fogadóba kellett küldeni, ahol szándeka volt megvárni a dolgok fejlődését. És vajjon még mindig remélt? Igen, de be kell vallani, hogy ezt csak előérzetre alapította.

Alig hogy visszatért, a tanár észrevette, hogy távolléte alatt valami nagyon komoly dolog történt. Joél és Hulda viselkedése anyjával szemben arra engedett következtetni, hogy itt vallomásra került a sor. Valami újabb szerencsétlenség érte volna a Hansen-családot?

Természetes, hogy ez mélyen szomorította volna Hog Sylviust. Igazi atyai indulattal viseltetett a két fiatal teremtés iránt.

– Majd kiöntik a szívüket, – gondolta; – hiszen ez nem is lehet máskép. Nem tartozom-e én is a családhoz?

De mennyire is megéreztek távollétét! Mennyire vágytak őt látni, tanácsait hallani, valamint szeretetteljes, bátorító szavát! De hát merjék-e közölni vele, ami köztük és a drammeni uzorás közt történt? És mint tette anyjuk meggondolatlanul kockára az egész család jövőjét? Mit gondolna Hog Sylvius, ha hallaná, hogy a sorsjegy már nincs Hulda kezei közt, ha meghallaná, hogy Hansen asszony arra fordította azt, hogy megszabaduljon hitelezőitől?

Ennek nem szabad előtte titokban maradni. Hogy kitől eredt az első szó: Hog Sylviustól, Huldától vagy Joéltól, azt nem lehet megállapítani. Elég az hozzá, hogy a tanárt csakhamar beavatták az egész ügybe.

Hog Sylvius némán hallgatta a szomorú hírt, melyet Joél nővére jelenlétében közölt a tanárral.

– Azon a sorsjegyen nem lett volna szabad tudadni; – felelt Sylvius hirtelen. – Nem, ennek nem lett volna szabad megtörténni.

– Tehettem-e máskép, Sylvius ur? – szólt mélyen megrendülve a fiatal leány.

– Nem... persze, nem tehetett máskép!... És mégis... Ha én itt lettem volna!...

És mit tehetett volna Hog Sylvius, ha itt lett volna?... E megjegyzést csak magában tette és aztán folytatta:

– Igen, kedves Huldám, igen Joél, ti csak gyermeki kötelességeket teljesítettétek. De ami engem dühbe hoz, az, hogy e Sandgoist csak az emberek előítéletét zsákmányolja ki. Ha valami lehetetlen árt ajánlanak szegény Ole sorsjegyéért, csak neki lesz belőle haszna. De ha a sors valami különös kegyéből a 9672. számú sorsjegy megüti a nagy nyerőt, ez már nevetséges, ez igazán örülség! De mindent összevéve, én bizonyára nem engedtem volna át neki azt a sorsjegyet. Mikor Sandgoist ajánlatát visszautasította, jobb lett volna, ha anyjával szemben is ugyanazt az ellenállást őrzi meg Hulda.

Mindarra, amit Hog Sylvius beszélt, a testvérpár egy szó feleletet se adott. Azzal, amit Hulda tett, csak a gyermeki kötelességet teljesítette és emiatt csak senki se vádolhatja. Az az áldozat, amelyre elszánta magát, az nem az esetleges nyereményről való lemondást jelentette, de legkeserveesebb az volt benne, hogy Ole végakaratóval kellett ellenkeznie, hogy el kellett vesztenie jegyese bucsusorait.

De ezen már nem lehetett segíteni. Sandgoistnak birtokában volt a sorsjegy, mely igaz jusson őt illette és amelyet áruba fog bocsátani. Hát egy nyomorult uzsorás váltsa föl apró pénzre a hajótörött megható Istenhozzáját? Nem, ezzel nem birt megbékülni Sylvius.

Még ugyane napon alkalmat keresett a tanár arra, hogy Hansen asszonnyal beszélhessen, amely beszélgetés nem változtathatott ugyan a dolgok állásán, de amely bizonyos mértékben elkerülhetetlen volt kettőjük között. Tudta azonban, hogy kétségkívül inkább olyan nővel áll szemben, aki esze, mint szive után cselekszik.

– Ön hát megfedd engem, Hog ur? – kérdezte, miután a tanárt kényére ki engedte beszélni.

– Bizonyára, Hansen asszony.

– Ha azért tesz nekem szemrehányásokat, hogy elég meggondolatlan voltam rossz kimenetelű üzletekbe bocsátkozni; hogy eljátszottam gyermekeim vagyonát: akkor igazat adok önnek. De ha azért csinál nekem szemrehányást, hogy ugy cselekedtem, amint cselekedtem, hogy megmentsem magamat, akkor igaztalan. – Mit felelhet erre?

– Semmit.

– Komolyan szólva, vissza kellett volna utasitanom Sandgoist ajánlatát, aki végre tizenötezer márkát fizetett a sorsjegyről való lemondásért. Még egyszer kérdezem: vissza kellett volna ezt utasitanom?

– Igen is, meg nem is, Hansen asszony.

– Nem, itt nem lehet igen vagy nemről, Hog ur, de csakis nemről szó. Ha a helyzetük, beismerem: az én hibámból, nem lett volna oly fenyegető, jó, akkor megértettem volna Hulda vonakodását. Igen, én beláttam volna, hogy ő semmi áron se akar megválni a Kamp Oletől kapott sorsjegytől. De

mikor arról volt szó, hogy pár nap alatt kiüznek a házból, amelyben örökre lezárta az uram a szemét, amelyben gyermekeim először pillantották meg a napot, ily esetben ön sem cselekedett volna másképen, tisztelt Hog ur.

– De igen, Hansen asszony, de igen.

– És mit tett volna ön?

– Előbb mindent megkísérlettem volna, de nem áldozom föl a sorsjegyet, amelyet leányom ilyen körülmények közt kapott.

– Hát ezek a körülmények tán értékesebbé teszik azt a sorsjegyet?

– Ezt sem én, sem ön, de egyáltalán senki se tudhatja.

– Ez se egyéb, mint egy egyszerű sorsjegy, amely kilencszázkilencvenkilencezer kilencszázkilencvenkilencszer veszíthet és csak egyszer nyerhet. És azért tulajdonít neki különös értéket, mert egy, a tengerből kifogott palackban találták?

Erre a különösen föltett kérdésre persze nehéz volt Hog Sylviusnak felelnie. Ismét az u. n. érzésen alapuló oldaláról tekintve az ügyet, így szólt:

– A tényállás a következő: Kamp Ole abban a percben, mikor az elmerülés fenyegette, hagyta Huldára egyetlen értéktárgyát, amelylyel rendelkezett. Még azt is ajánlotta neki, hogy a huzás napján személyesen legyen jelen Christianiában, ha véletlen szerencse az ő kezére játszanék; és Huldának már nincs is kezében a sorsjegy!

– Ha Kamp Ole visszajött volna, – jegyezte meg Hansen asszony, – ő se habozott volna, hogy a sorsjegyet átengedje Sandgoistnak.

– Az lehetséges, – felelt Sylvius; – de egyedül is neki lett volna ehhez joga. Mit mondana ön neki, ha nem halt volna meg, ha nem pusztult el a hajótörésnél, ha visszajönne... már holnap... még ma.

– Ole nem tér vissza; – felelt Hansen asszony sötét hangon. – Ole meghalt, Hog ur, bizonyosan meghalt!

– Ezt ön nem tudja, Hansen asszony! – kiáltott a tanár, feltűnően meggyőző hangon. – Tüzetes kutatás indult meg, hogy a hajótörés után esetleg életben maradtakat fedezzenek föl. Ez sikerülhet, sikerülhet még mielőtt a sorsjegyhuzás meglesz. Önnek hát nincs joga azt mondani, hogy Ole meghalt, addig legalább nem, míg bizonyosság nem érkezett erről. És ha most nem beszélek egész bizonyossággal erről a gyermekei előtt, ez azért van, mert nem akarok bennük hiu reményeket ébreszteni, amelyek esetleg fájdalmas csalódássá válhatnak. Ön előtt azonban, Hansen asszony, kimondom, amit gondolok. És hogy Ole meghalt, nem, ezt képtelen vagyok elhinni... Nem, nem akarom elhinni.

Az erélyesen kimondott szavak után, Hansen asszony nem vitatkozhatott tovább a tanárral. Az alapján szintén előítéletes norvég nő hát hallgatott. Fejét lehorgasztotta, mintha attól félne, hogy Ole minden pillanatban előbukkanhat.

– Ezenfelül, Hansen asszony, – folytatta Hog Sylvius, – mielőtt ily módon járt el Hulda sorsjegyével, egy nagyon egyszerű dolgot tehetett volna, amit ön mégis elmulasztott.

– Mit ért ezalatt, Hog ur?

– Előbb barátaihoz, családjá barátaihoz kellett volna fordulnia; ezek bizonyára nem késtek volna, hogy önnek segítségére legyenek.

– Nekem nincsenek olyan barátaim, akiket éfële szivességre fölkérhetnék, Hog ur.

– Ebben téved ön, Hansen asszony, mert magam is ismerek egy olyat, aki óhaját haladéktalanul, már csupa hálából is teljesítette volna.

– És ki lenne az?

– Hog Sylvius, a storthing képviselője.

Erre nem tudott felelni az asszony, csak meghajtotta magát a tanár előtt.

– De ami megtörtént, az fájdalom, megtörtént! – vette föl Sylvius ismét a szót. – Én hát hálás lennék önhöz, ha e beszélgetésről nem tenne említést gyermekei előtt.

Ezzel elváltak.

A tanár rendes életmódját folytatta és ismét belekezdett rendes napi sétáiba. Néhány nap mulva Hulda és Joél társaságában bejárta Dal környékét. Szobájába visszatérve, nagy kiterjedésű levelezésével foglalkozott és egyiket a másik után küldözte Bergenbe vagy Christianiába. Élénk összeköttetésbe lépett mindazokkal, akik a Viken fölkutatásának emberbaráti munkájában fáradoztak. Minden gondolatát Ole föltalálása foglalta el.

Szükségesnek tartotta azt is, hogy egy napra ismét utra keljen, bizonyára abból az okból, hogy érintkezzék azokkal, akik közelebbi összeköttetésben állnak a Hansen-családdal.

De a legszigorubb hallgatásba burkolódzott arra nézve, amit tett vagy mások által cselekedtetett.

A nehéz próbát kiállt Hulda egészsége lassu léptekkel haladt a gyógyulás felé. A fiatal leány csak Ole emlékének élt, de a reménység, amely ehhez az emlékhöz füződött, napról-napra halványodott. De mellette volt a két lény, akiket legjobban szeretett ezen a világon és ezek folyton bátorították. De hát elég volt ez? Nem kellett-e őt minden áron szórakoztatni? Hogyan tereljük el azonban ama gondolatoktól, amelyek egész lelkét betöltötték.

Igy jött el július 12-ike.

Négy nap mulva kellett megtörténni az iskolák sorsjátéka huzásának Christianiában.

Magától értetődik, hogy ez idő közben már közismert lett Sandgoist spekulációja.

Az uzsorás szorgalmazására fizetett hirdetések jelentek meg a napilapokban a hires, az égből küldött 9672. számú sorsjegyről, amely most Sandgoist ur tulajdona Drammenban; aki azt áruba bocsátja és a legtöbbet ígérőnek engedi át; és hogy a sorsjegy Sandgoist birtokába került, onnan ered, mert magas áron magához váltotta Dalban, Hansen Huldától.

Érthető, hogy az eféle hirdetések a nyilvánosság előtt ugyancsak csökkentették a fiatal leány iránti tiszteletet. Hogyne? Hulda megvesztegette magát, hogy a sorsjegyét, a hajótörött sorsjegyét, Kamp Ole, a jegyese sorsjegyét eladja! Üzérkedett ez utolsó emlékekkel?

De a reggeli lapban csakhamar rá megjelenő tudósítás idejében fölvilágosította ennek olvasóit a dolog mibenléte felől. Ebből kiderült Sandgoist aljas eljárása és a tulajdonképeni oka annak, hogy miért van a sorsjegy most Sandgoist kezében. Ezzel aztán közmegegyezés tárgya lett a drammeni uzsorás, ez a szivtelen hitelező, aki nem átalta kihasználni a szerencsétlen család kényszerhelyzetét. Ennek azután az lett az eredménye, hogy azok, akik, mig Hulda kezében volt az értékpapir, ostromolták érte, most egészen visszahuzodtak, mióta az új tulajdonoshoz került. Mintha iménti értékét teljesen elvesztette volna a sorsjegy, melyet Sandgoist érintése valósággal bemocskolt. Sandgoist tehát nagyon szerencsétlen üzletet csinált spekulációjával és úgy látszik a nyakán marad a hires szám.

Magától értetődik, hogy sem Hulda, sem Joél nem tudtak a szállingó hirekről. És ezt szerencsének lehetett mondani. Milyen kinos lett volna rájuk nézve, ha tudomásukra jut, hogy közszájra került az uzsorással való ügyük.

Julius 12-én ismét érkezett levél a tanár címére.

Ez a tengerészeti hivatalból érkezett irás még egy másikat is foglalt magában, mely Christiansandból, egy kis kikötőből a christianiai tengeröbölből érkezett. Kétségkívül ebből se tudott meg Sylvius semmi különös ujdonságot, mert begyűrte zsebébe és semmi említést se tett felőle akár Huldának, akár Joélnek.

Csak mikor jó éjt kívánva a szobájába akart visszavonulni, akkor szólt így hozzájuk:

– Tudjátok jól, gyermekeim, hogy három nap múlva lesz a huzás. Nem szándékoztok ott jelen lenni?

– Mire volna ez, Sylvius ur? – kérdezte Hulda.

– Nos, – vélte a tanár, – hisz Ole azt kívánta, hogy mátkája legyen ott jelen... Utolsó szavaiban fejezte ki ezt az óhajt és én azt hiszem: tiszteletben kellene tartani Ole végső óhaját és eleget tenni annak.

– De hisz Huldának már nincs birtokában ez a sorsjegy és ki tudja; kinek a kezében van már.

-
- Ez nem változtat a dolgon; – felelt Hog Sylvius. – Meghivlak hát benneteket: kíséretet el mind a ketten Christiániába.
 - Ön hát óhajtja, Sylvius ur? – felelt a fiatal leány.
 - Nem én egyedül, de Ole óhajtja ezt és neki csak engedelmeskedetek kell.
 - Kedves Huldám, Sylvius urnak tökéletesen igaza van, – jelentette ki Joél; – igen, ez tulajdonképpen kötelességünk is. Mikor szándékozik utra kelni, Sylvius ur?
 - Holnap hajnalban és szent Olaf oltalmazzon bennünket.

XVI.

A következő reggel Jengling munkavezető laptikáján foglalt helyet a tanár és Hulda s amennyiben többen nem fértek a kocsiba, a derék Joél a ló mellett lépdelt, amely vigan rázta a fejét.

A Dal és Moel közötti negyven kilométer kicsiség volt az izmos, tagbaszakadt vándorra nézve.

Az ég tiszta volt, az idő pompás. A szél nem fujt tulságos erősen, a nap nem sütött túl melegen.

Hog Sylvius ábrázata csodálatosképen újra vidámabban ragyogott, mióta eljöttek Dalból. Kétségkívül némi önmegtagadásba került, hogy az utat szórakoztatás gyanánt tünteti föl Hulda és Joél előtt.

Másfél órába került, míg Moelbe értek, ahol a kocsisnak meg kellett álapodni a Tinn-tó végénél. Amennyiben uszásra a jármű nem volt berendezve, tovább nem is mehetett. Itt egy u. n. bandiskyde, azaz egy víziállomás volt, ahol egy kis vizijármű állt rendelkezésre.

A szekér a helység kis templománál, egy ötszáz láb magas vizesésnél állapodott meg. Ez a vizesés egy hegyüregben vesz el, mielőtt a tóba kerülne.

Két jármű állt rendelkezésre a part végén.

A tó egész pompájában terült el előttük; már a fölkelő nap magába szivta a felszín párázatát, remekebb nyári napot még kívánni se lehetett volna.

– De hát nem fáradt el nagyon, kedves Joél? – kérdezte a tanár, mikor leszállt a szekérről.

– Nem, Sylvius ur; azt hiszi, nem szoktam én ilyen utakhoz Telemarkon át?

– Az igaz. De mondja csak, tudja a legközelebbi utat, mely Moelből Christianiába vezet?

– Tökéletesen ismerem, Sylvius ur. Tinosetnél a tó végére érve... De most jut eszembe: találunk-e ott alkalmatosságot utunk folytatására, amennyiben nem küldtünk «Forbuds»-t, aki érkezésünket jelezné – az állomáson, ahogyan itt különben tenni szokták.

– Az iránt legyen nyugodt, fiam, – felelt a tanár, – erről én már gondoskodtam. Csak nem lehetett szándékom, hogy az egész utat gyalog tettessem önnel, Dalból egész Christianáig.

– Na, ha éppen kellett volna, – vélte Joél.

– De hát nem kell. De beszéljünk utazásunkról; melyik utra kell, nézete szerint, térnünk?

– Egész egyszerű, Sylvius ur, Tinosetből Viken és Bolkesjön át a Fol-tón Mösébe és onnan Kongsbergbe, hogy Hongfundba és Drammenbe érvünk. Ha ép oly gyorsan tehetjük éjjel az utat, mint nappal, nem volna lehetetlen, hogy holnap délután már Christianiába érvünk.

– Helyes, Joél; látom, hogy ön teljesen ismeri a vidéket és ez kétségkívül rendkívül kellemes utazás lesz.

– Legalább is a legrövidebb.

– Igaz, Joél, de a legrövidebbnek – érti azt? – nem tűnik föl előttem, – felelt Sylvius. – Én egy más utat tudok, amely pár órával meghosszabbítja ugyan utunkat és azt ön is nagyon jól ismeri, ha nem is említette.

– És melyik az?

– Ej, hát a Bamblen át vezető.

– Bamblen át?

– Igen, igen, Bamble! Ne tettesse magát olyan tudatlannak! Bamble, ahol Helmboe bérlő és leánya Sigrid laknak.

– Sylvius ur...

– Erre az utra térjünk hát és ha a Fol-tó déli oldalán megyünk az északi helyett, nem gondolja, hogy ép oly jól eljutunk Kongsbergbe?

– Ép oly jól, sőt még jobban – erősítette mosolyogva Joél.

– Köszönöm a bátyám nevében, Sylvius ur – mondta a fiatal leány.

– És a saját nevében is, kis Hulda, mert azt hiszem: örömet fogok önnek szerezni, hogy arra menőben egyszer ismét viszontlátja barátnőjét, Sigridet.

A csónak utra készen állt. Mindhárman helyet foglaltak a hátsó részben egy zöld levelekből fölhalmozott rakáson.

Evezve és egyszersmind kormányozva indította utnak a járművét a két révész.

Mikor ezen a helyen a parttól eltávolodik az ember, a tó egyszerre kiszélesedik és pedig Haekenoestől, e kis két-három a gaardon (telek) épült házból álló helyen, amely a keskeny fjordban fürdik, ahová a Maonból folyik egy csendes kis ér. A tó még mindig erősen korlátozva látszik lenni, de a keretet képező hegyek lassankint visszahuzódnak és a távolság által végre csak akkor kapjuk meg magasságuknak fönséges képét, mikor a jármű e hegy lábánál siklik el, oly parányivá törpülve, mint egy közönséges vizimadár a hatalmas hegygyel szemben.

Itt-ott mintegy tucat csupasz és zöld sziget tűnik föl egyes halászviskókkal. A víz felületén még egészen faragatlan fatörzsek uszkálnak, a szomszédos fűrészmalomból kikerült gerendák.

Hog Sylvius tréfálkozva szólalt meg, mert hát szeretett alkalom adtán tréfálkozni:

– Ha a skandináv költők szerint a tavak Norvégia szemei, meg kell valani, hogy Norvégiának sok gerenda van a szemében.

Négy óra felé a csónak Tinosetbe ért, a semminemű kényelmet nem nyújtó falucskába. Annak azonban semmi jelentősége sem volt, hogy Hog Sylvius egy órát se szándékozott itt tölteni. Amint Joélnak előre jelezte, a parton egy kocsi várakozott rájuk. Erre való nézvést megkérte Benett urat Christianiában, hogy rég tervbe vett utazása alkalmából legyen gondja rá, hogy kísérőivel együtt föltartóztatás nélkül folytathassa utját. Ez okból találtak ott Tinosetben az élelmiszerekkel bőven ellátott utazókocsit. A tovább való utazás tehát ép úgy biztosítva volt, mint a táplálékuk utközben, úgy hogy most már nem voltak ráutalva a félig kotlott tojásokra, az össze-ment tejekre és a leveskivonatokra.

Tinoset csaknem a Tinn-tó végén fekszik. Itt zuhog a Maon nagyszerű vizesése, ahol aztán szabályos utját folytatja. Az állomásról érkezett lovak már befogva álltak és a kocsi nyomban nekigördült Bamble felé.

Abban az időben az volt az utazás egyetlen módja általában és főleg Telemarkon át és Benett ur kocsijai, laptikájai még ma is sok turistát elvonnak a vasuton való utazástól.

Magától értetődik, hogy Joél a Dal és Bamble közötti utirányt egészen jól ismerte, mert hát sokszor volt alkalma végigméregetni.

Este nyolc órakor érkezett Hog Sylvius a testvérpárral ebbe a kis helységbe.

Habár itt természetesen nem várták őket, Helmboe bérlő részéről mégis a legszívélyesebb fogadtatásban részesültek. Sigrid gyöngéden ölelte meg barátnőjét, akit a sok bánat miatt igen sápadtnak talált. A két fiatal leány rövid ideig egyedül maradt, hogy kiöntsék egymás előtt, ami szívüket nyomta.

– Kérlek, édes Hulda – szólt Sigrid – ne engedd át magad ennyire a fájdalomnak! Én a magam részéről még nem vesztetem el teljesen a bizalmamat. Mért adsz föl minden reményt arra nézve, hogy viszontlásd a szegény Olet? Hiszen értesültünk a lapokból, hogy nagyban fáradoznak abban, hogy újra fölleljék a Vikent. Ezek a kutatások eredményre fognak vezetni!... Határozottan hiszem, hogy Sylvius ur még remél... Hulda, édes szivecském, kérlek, ne ess még kétségbe!

Minden felelet helyett Hulda csak sirt és Sigrid melegen ölelte őt szívére.

Oh, micsoda öröm uralkodott volna Helmboe bérlő házában, itt e derék, egyszerű, jó emberek közt, ha ennek a kis családnak csak némi kilátása is lett volna a boldogságra.

– Önök tehát egyenesen Christianiába mennek? – kérdezte Helmboe bérlő Hog Sylviust.

– Igen, Helmboe ur.

– Hogy jelen legyenek a sorsjáték huzásán?

– Bizonyára.

– De hát mit használ az, mikor Kamp Ole sorsjegye már a gyalázatos Sandgoist kezében van?

– Ole kívánta ezt; – felelt a tanár, – nekünk kötelességünk eleget tenni kívánságának.

– Azt mondják, hogy a drammeni uzsorás nem volt képes vevőt találni erre a sorsjegyre, mely neki oly sokba került.

– Igen, azt mondják, Helmboe ur.

– Így megkapta, amit érdemelt, ez a vén galád róka, ez a gazember; igen. Sylvius ur... annak a gazembernek egész...

– Igaza van, Helmboe ur, egészen jó neki!

Természetes, hogy valamennyiöknek Helmboeéknál kellett vacsorálni. Sem Sigrid, sem atyja nem bocsátották volna el barátaikat, anélkül, hogy a meghívást el ne fogadják. Hosszabb ott tartózkodásra persze gondolni sem lehetett, amikor még a Bambleba való kerülőt is úgy pótolták, hogy éjjel indultak utnak. Kilenc órákor egy fiu hozott lovakat a telepre az állomásról, aki rögtön be is fogta azokat.

– Legközelebbi látogatásom alkalmából, ha kívánja, hat óráig ülünk az asztalnál; – mondta Hog Sylvius Helmboenak, – de ma engedje meg, hogy rövidesen megköszönjük a vacsorát. Adjon kezét; Hulda pedig egy szivélyes bucsucsókot a bájos Sigridnek.

Mikor ez megtörtént, utra kelt a kis társaság.

Ott az éjjeli nap országában még pár óráig tartott az alkonyat. És a látóhatár még naplemente után is sokáig áttetsző maradt, oly tiszta volt ma a léghör.

Egy szép, persze meglehetősen hegyes ut vezet Bambleből Hitterdolon át a Fol-tó déli oldalán egész Kongsbergig. Ezzel átvágja Telemark középrészét, érintve a szomszédos mezővárosokat, tanyákat és gaardokat (telepeket).

Elindulásuk után egy órával, anélkül, hogy itt pihenőt tartottak volna, Hog Sylvius szemügyre vehette a hittedali templomot; egy régi, fölötte csodálatos építmény az ő ormával és minden rendszer nélkül halmozott emeleteivel. Fából van az egész és szorosán egymáshoz ékelt gerendákból a harangállványig zsindeleszerűleg rakott kerítés veszi körül. Ez a tulhalmozott valami nagyrabecsült, értékes emléke a tizenharmadik századbéli skandináv építészetnek.

Lassankint leszállt az éj; amaz éjek egyike, amelyen mindig átragyog a nap utolsó sugara; egy óra felé pedig belevegyül a pirkadó hajnal.

Az első ülésen mély gondolatokba merülve Joél ült; Hulda a kocsi hátsó részébe vetette meg tünődő fejecskéjét. Csak elvétve esett pár szó Hog Sylvius és a kocsis közt, akit gyorsabb hajtásra nógatott a tanár. Aztán nem hallszott más, csak a szerszám csilingelése, az ostor pattogása és a kerekek csikorgása a mélyen fölhasított uton.

Lóváltás nélkül haladtak egész éjszaka.

Fölösleges volt, hogy Listhusban (csak aféle hiányos állomás) pihenőt tartsanak, amely elrejtve fekszik egy völgykatlanban, egy fenyődús hegy lábánál s amely körül még két csoport csupaszig hegylánc emelkedik. Egyenesen neki vágtak Tinessnek, e kis festői helységnek, ahol pár különös kőpillére álló ház emelkedik. A kocsi vasrészei erősen zörögtek a gyors gördülés közben. A kocsisnak nem lehetett szemrehányást tenni, habár félig alva tartotta a gyeplőt a jó öreg. Egész gépileg suhintott időnként az ostorral, amely suhintásokból leginkább a bal oldalon loholó lónak jutott ki; ez onnan eredt, mert a jobboldali ló a sajátja volt, míg a másik a szomszéd-jáé.

Öt órakor reggel Hog Sylvius fölvetette szemét, kényelmesen kinyújtózkodott és élvezettel szivta magában a fenyő illatát, amely az egész levegőt betöltötte.

Kongsbergben voltak. A kocsi a Saagen átvezető hidon haladt keresztül és megállt ennek tulsó oldalán, a Sarbro vizeséstől nem messzire levő templom előtt.

– Kedves barátaim – szólt Sylvius, – ha nincs kifogástok ellene, itt lovat váltunk. Még nagyon korán van arra, hogy reggelizzünk, azért jobb lesz, ha csak Drammenben tartunk hosszabb pihenőt. Ott majd alaposan étkezünk, amiáltal megtakarítjuk Benett urtól kapott élelmiszerkészletünket.

Ehhez képest Joél és a tanár beérték egy pohárka pálinkával a Hôtel des Minesben és mikor egy negyedóra múlva új lovak érkeztek, folytatták az utat.

A város előtt a kocsinak egy meglehetősen meredek hegypályán kellett fölkapaszkodnia, amely merészen volt kivágva egy hegy oldalából. Egy pillanatig mint az égből lenyúló árnyképek, úgy váltak ki a kongsbergi ezüstbányák tornyai; aztán óriási fenyőerdők zárták el az egész látóhatárt, amelyek pincszerű sötétek és hidegek voltak, amennyiben ezekbe éppoly kevésbé képes behatolni a nap fénye, mint melege.

Dél felé előtűnt Drammen végtelen hosszú utáival, festett házaival és folyton élénk kikötőjével, ahol a hatalmas hajók, amelyek az észak termékeit szállítják, alig hagytak egy kis szabad helyet.

A kocsi a Hôtel Scandinavie előtt állt meg. A természetes, fehér szakállu és tudós ábrázatu tulajdonos megjelent a küszöbön. Azzal a találékony-sággal, mely a világ minden fogadását jellemzi, azonnal így szólt:

– Nem csodálkozom, ha a két ur és a fiatal hölgy csakhamar reggelizni óhajtana.

– Tökéletes igaza van: ne csodálkozzék fölötte; – felelt Hog Sylvius – és rendelje meg, hogy tálaljanak, amily gyorsan csak lehet.

– Ebben a pillanatban.

A reggeli nagyon hamar elkészült és semmi kivánni valót sem hagyott. A többek közt volt az a bizonyos fűszeres növényekkel elkészített fjordi hal, amelyet a tanár látható élvezettel fogyasztott.

Félkettőkor ismét a Hôtel de Scandinavie elé állt a kocsi váltott lovaival és mérsékelt ügetéssel folytatta az utat Drammen országutján.

Mikor itt egy kevésbé ajánlatos külsejű ház mellett elhaladtak, amely oly ellentétben volt a szomszédos házak derült színével, Joél képtelen volt elnyomni visszatetszésének kicsattantását:

– Sandgoist! – kiáltotta.

– Oh, ez hát az a Sandgoist ur? – szólt Hog Sylvius. – Tényleg nem valami tetszetős az ábrázata.

Valóban Sandgoist volt, aki pipázva állt ajtaja előtt. Hogy vajjon megismerete-e ő is az első ülésen levő Joélt, az kétséges, mert a kocsi gyorsan gördült a nagy határ vastag gerenda és zszindely közt.

Az utasok végre elérték a tulajdonképpeni Christiania fjordhoz, amely mintegy beleékelve látszik lenni a festői magaslatok közé.

Esti kilenc órákor – még világos nappal – nem valami zajtalanul gördült be a városba az ódivatu kocsi és végig robogott ennek elhagyatott utcáin.

Hog Sylvius parancsára megállapodtak a Viktoria szálló előtt, ahol Hulda és Joél megszálltak a már előre lefoglalt szobában. Szives bucsuzás után, a tanár vén házába ment, ahol öreg szolgálója, Kate és régi szolgálója, Fink nem kevésbé régi türelmetlenséggel várták.

XVII.

Christiania – nagy város Norvégiában – Európa kulturállamaiban legfeljebb mint közepes nagyságu város szerepel. A tüzesetek megismételt pusztításai nélkül még ma is azt a képet nyujtaná, ahogyan a 11-ik században fölépült.

Tényleg csak 1624-ben mozdult meg kissé, amikor Keresztély király újra fölépíttette. Eredeti nevéből: Opsolo, csak ekkor vedlett át Christianiává, az ő királyi újraalapítója tiszteletére. Christiania szabályos város, széles, egyenes utáival, fehér kő– vagy vörös téglaházaival. Egy igen szép kert közepén emelkedik a királyi palota, az Oskarsloh, egy hatalmas négyszögletű s bár joni stilusban tartott, de tulajdonképen minden stilus nélküli építmény. Itt-ott pár templom ötlük szembe, ahol, nyoma sincs a művészeti szépségnek. Végül különböző törvényszéki épületek vannak itt és nyilvános intézetek, ide nem számitva a rotunda formában épült nagy bazárt, amely kül– és belföldi termékek gyűjtőhelyeit képezi.

Mindazok közt, amit felsoroltunk, semmi különös vagy följegyzésre méltó még sincs, ellenben határtalan bámulatra ragad a város fekvése, sok alaku hegyek közepett, amelyek remek keretül szolgálnak annak. Jóformán csak éppen a gazdagabb uj részeiben emelkedik a város, ahol szabálytalan házaival Kasbah-félét képez, melyben a szegényebb néposztály lakik. A fa– vagy téglaházak inkább feltünők a szemre nézve, mint gyönyörködtetők.

Nem kell azt képzelni, hogy ez a Kasbah elnevezés, amely tulajdonképen csak az afrikai városokban használatos, nem volna-e helyesebben kifejezve így: északkeurópai város.

Christianiának a kikötő szomszédságában tényleg vannak olyan városrészei, amilyet Tunisban, Maroccoban vagy Algirban találhatunk és ha itt nem is laknak tunisiak, lakosságát alig lehet többre becsülni.

Szóval hasonlóan ama városokhoz, melyeknek lábát a tenger mossa és feje magas zöld halmokig emelkedik; Christiania fekvése különös festői és méltán hasonlítjuk össze Fjordját a nápolyi tengeröböllel. Amint az utóbbit Sorrento és Castellamare ékíti, amelyek a fenyvesek sötét zöldjében vesznek el és ama könnyü ködpárázatban, amely oly különös légyságot kölcsönöz azoknak.

Hog Sylvius tehát visszaérkezett végre Christianiába, nem törődve azal, hogy utazása éppen nem felelt még a célnak, amelyet kitüzött magának, most csak Joél és Hulda foglalta el minden gondolatát. Saját házába

nem szállásolhatta el őket, mert ez csak akkor lehetett volna, ha még két fölösleges szobával rendelkeznek. A vén Fink és az öreg Kate kétségkívül igen szívesen ellátták volna őket, de nem volt idő rá, hogy még a legszükségesebb előkészületeket is megtehették volna erre. Ez okból a Viktória-szállóba vitte őket a tanár, ahol különös figyelembe ajánlta a fiatalokat.

Míg a tanár ugyanazt az ellátást kötötte ki védenicei számára, amelyben ő maga okvetlenül részesült volna itt, mint Hog Sylvius, a storthing képviselője, úgy Joél, mint Hulda nevét elhallgatta, amennyiben igen fontosnak tartotta, hogy Hansen Hulda megőrizze inkognitóját. Az olvasó jól tudja, hogy a fiatal leányról már mennyit beszéltek s neve mennyire elterjedt és rendkívül kellemetlen lett volna rá nézve, ha az emberek értesülnek róla, hogy Christianába érkezett.

Amint megbeszélték, a tanár másnap reggeli előtt, azaz 11-12 óráig nem találkozik a testvérpárral.

Némely szükséges ügyet kellett elintéznie, melyek az egész délelőttöt igénybe vették és csak ezek lebonyolítása után akarta Huldát és Joélt fölkeresni, hogy aztán ne kelljen elhagynia őket, mert azt remélte, hogy akkor aztán a sorsjáték húzásának idejéig, három óráig náluk maradhat.

Joél mihelyest fölkel, nővéréhez ment. Ez már teljesen felöltözve várta őt szobájában.

Abban a reményben, hogy elüzi nővére fájdalmas gondolatait, Joél azt javasolta, hogy tegyenek egy kis sétát. Hogy fivére akaratával ne ellenkezzék, Hulda elfogadta az ajánlatot és csak úgy céltalanul nekiindultak a városnak.

Vasárnap volt. Egész ellentétben az északi városokban divó szokással, mely szerint vásár- és ünnepnapokon igen csekély a sétálók száma, ma csodálatosan élénkek voltak az utcák. Nemcsak a lakosok nem távoztak ma a városból, de még vidékiek is hemzsegték az utcákon. A Mjöse tó vasutjához, mely átszeli a főváros környékét, külön vonatokat csatoltak, annyi kíváncsit és legnagyobb részben érdekeltet vonzott ide a christianiai iskolák népszerű sorsjátéka.

Sok ember hullámszik tehát az utcákon, egész családok vagy tán egész kis falvak, akiket az a titkos remény csalt ide, hogy utjuk nem lesz hiábavaló. De hát ha meggondoljuk, hogy millió számra fogytak a sorsjegyek és ha csak kétszáz márkát nyernek is egyesek: hány derék embert tesz boldoggá sorsjegye s milyen örömmel térnek haza saeterjeikre, gaardjaikra.

Hulda és Joél a Viktória-szállóból mindenekelőtt lementek a rakpartig, amely az öböl keleti részén húzódik végig. Itt nem volt olyan emberáradat, legfeljebb a vendéglőkben, ahol a sör és pálinka csillapítgatta a folyton szomjazó gégeket.

Míg a testvérek ide-oda lézengtek a raktárak, hosszú hordósorok, magasra halmozott ládák és mindenfajta csomagok közt, figyelmüket egészen magukra vonták a szárazra vont vagy a vizen horgonyzó hajók: hát ha akadnak köztük olyanok, melyek a bergeni kikötőhöz tartoznak, miután a Viken már nem térhet vissza.

– Ole, szegény Olem! – mormolta Hulda.

Joél azon iparkodott, hogy elvigye nővérét az öbölből a város magasabbban fekvő részébe.

Itt az utcákon, tereken és egyes csoportokból ismételt megjegyzéseket hallottak arra nézve, ami őket is közelről érintette.

– Igen, – mondta az egyik, – a 9672. számért tizezer márkát ajánlottak.

– Tizezret? – felelt egy másik. – Én huszezerről is hallottam.

– Vanderbilt ur New-Yorkból harmincezerig vitte föl.

– És Barring urék Londonból negyvenezerig.

– A Rotschild fivérek hatvanezerig.

Tudnivaló, hogy mit tartson az ember az eféle népies tulzásokról. Ha úgy menne tovább az árverés, többet igérnének a sorsjegyért, mint amennyit a főnyerő esetén megüthet.

De ha az újdonsághajhászok nem is birtak megállapodni abban, hogy mit is ajánltak Hansen Huldának a sorsjegyért, arra nézve teljesen egyetértettek, hogy mindannyian elítélték a drammeni uzsorást galád cselekedete miatt.

– Miféle istentelen gazember ez a Sandgoist, akiben nincs irgalom e becsületes emberekkel szemben.

– Oh, egész Telemark jól ismeri a gyalázatost, akinek nem az első gaz csinyje ez.

– Azt mondják, hogy miután meglehetősen drágán magához váltotta Kamp Ole sorsjegyét, nem volt képes túladni rajta.

– Nem, senki sem akarta megvenni.

– Ez nem csoda, Hansen Hulda kezében volt értéke a sorsjegynek, de a Sandgoistében semmi.

– Ez helyes! Bár maradna a nyakán és veszne el a tizenötezer márka, amit adott érte.

– De ha a gazcsont mégis megcsinálná vele a főnyereményt?

– Ó... Na hát az...

– Az rettentő igazságtalanság lenne a sorstól. De nehogy mutatkozzék a huzásnál!

– Akkor ugyan pórul járna!

Ilyenféle nézetek hangzottak Sandgoistot illetőleg. Azt tudjuk, hogy – észszerűségből vagy valami más okból – nem volt szándéka jelen lenni a huzáson, amennyiben még tegnap otthon volt, Drammenben.

Hulda nagyon izgatott volt és Joél érezte, hogy karja mint reszket az övén. Így hát gyorsan tovább mentek, hogy ne halljanak többet.

Ha arra számítottak volna, hogy Hog Sylviust esetleg a városban találják, ez nem teljesedett volna. Pár elejtett szóból azonban, mely fülükhöz jutott, megtudták, hogy a tanárnak Christianiába való visszatéréről itt már értesültek. Már korán reggel látták őt a kikötőbe menni és onnan a tengerészeti irodába amaz ember segítségével, akinek sem kérdezni, sem felelni nincs ideje.

Joél bizonyára minden arra menőt megkérdezhetett volna, hogy hol lakik Hog Sylvius tanár, mert bárki megmondja vagy odavezeti a házhoz. De ő ezt nem cselekedte, attól való félelmében: nehogy szerénytelennek tünjék föl; és mert megbeszélték, hogy a szállóban találkoznak, legjobbnak tartotta, ha ismét visszatérnek oda.

Féltizenegy volt, mikor Hulda fölkérte erre a testvérét. Gyöngéledőnek érezte magát és ama kifakadások, amelyekkel nevét többször említették, fájdalmasan hatottak rá.

Ujra visszatért hát a Viktória szállóba és ott szobájába, hogy bevárja Sylviust.

Joél a földszintes olvasóteremben maradt, ahol időtöltésből átfutotta a christianiai hirlapokat.

Az arca egyszerre halotthalvány lett és szemei elborultak. A hirlap, amelyet olvasott, kiesett a kezéből.

A reggeli lap illető számában a tengerészeti tudósítások közt ez Ujhollandiából érkezett táviratot olvasta:

«A «Telegraf» aviso a hajótörést szenvedett Vikennek semmi nyomát se találta a feltételezett helyen. Épp oly eredménytelenek voltak kutatásai a grönlandi partokon. Így hát – fájdalom – el kell fogadni a föltevést, hogy a Viken személyzetéből egyetlen lélek se maradt életben.»

XVIII.

Leirhatlan embertömeg gyült össze a christianiai egyetem legnagyobb termében, ahol a sorsjáték huzásának kellett végbemenni. Még a folyosókon és udvarokon is tömve volt minden talpalatnyi hely egész a szomszédos utcáig, amennyiben még az udvarok is szűkeknek bizonyultak az érdekeltek befogadására.

Julius 15-dik ama vasárnapján senki se ismerte volna fel az izgatott norvégekben azt a velük született nyugalmat. Vajjon az érdeklődés keverte így föl őket, amit a küszöbön álló huzás keltett bennük vagy a nyári nap hősege? Tán úgy a huzásnak, mint a hőségnek része volt ez izgalomban.

Pontban három óraker kellett a huzásnak végbemennie. A huzáson száz sorsjegy három sorozatra volt osztva, az első kilencven nyeresége száztól ezer márka értékben; a második sorozatra kilenc nyeresmény esett, ezertől kilencezer márkáig; a harmadikra csak egy nyeresmény, százezer márka volt kitűzve.

Ellentétben a szokással, amelyet más hasonló sorsjátékoknál követnek, a főnyeresmény itt utolsónak volt fönntartva; nem az először kihuzott számra esett a nagy nyeresmény, de az utolsóra, azaz a századik számra. Magától értetődik, hogy a figyelem mind feszültebb lett és a jelenlevők szivverése egyre fokozódott. Természetesen fölösleges hangsulyoznunk, hogy az a száz szám, amely egyszer már nyert, több nyeresményt nem csinálhatott és érvénytelennek nyilvánították arra az esetre, ha még egyszer előkerülne az urnából.

Mindez közismert dolog volt. Hogy a várakozás unalmát elűzzék, valamennyien élénken fecsegték Hansen Hulda sajnálatos esetéről. Ha most még birtokában volna Kamp Ole sorsjegye, kétségkívül mindenki – természetesen szeretett énje után – szerencsés sikert kívánt volna neki.

Már többen értesültek a reggeli lap táviratából a szomoru esetről s ki-kí arról beszélgetett a szomszédjával. Csakhamar elterjedt az egész gyülekezetben, hogy az aviso kutatása semmi eredményre sem vitt; ezzel az ügy el volt vágva, le kellett róla tenni, hogy még csak egy darabkájára is rábukkanjanak a Vikennek. A személyzet közül egy lélek se élte tul a hajótörést. Hulda sohase látja viszont a jegyesét.

Egy közbejött eset egyszerre másfelé terelte a figyelmet. Az a hir kezdett ugyanis lábrakapni, hogy Sandgoist mégis elszánta magát rá, hogy Dramment elhagyja s némelyek azt is állították, hogy látták Christiania utcáin. Elég vakmerő lenne tehát arra, hogy megjelenjék e teremben? Ez

esetben legyen elkészülve a gonosz ember a tömeg haragjának kitörésére. Ő... személyesen mer megjelenni a huzáson?... Nem, ez annyira valószínűtlennek látszott, hogy merőben lehetetlennek tartották. Az egész nem egyéb vak lármánál.

Negyedhárom felé bizonyos mozgolódás támadt a teremben.

Hog Sylvius jelent meg az egyetem kapuja előtt. Tudva volt, hogy mennyire részt vesz ő az egész ügyben s hogy mennyire törekszik tartozását leróni Hansen asszony gyermekeinek élete megmentéseért.

A közelben állók azonnal utat nyitottak neki. Barátságos mormolás huzódott végig a tömegben, ami csakhamar éljenzésben tört ki, amire a tanár szivélyes fejbólintásokkal válaszolt.

Hog Sylvius azonban nem volt egyedül. Mikor az első sor félrehuzódott, hogy utat adjon neki, akkor látták, hogy egy fiatal leányt vezet karján, míg mindkettőjüket egy fiatal ember kíséri.

Egy fiatal ember és egy fiatal leány! Mint valami villamos ütés szaladt át a derék embereken egy gondolat; mint az áramfejlesztőből kipattant szikra, oly egyszerre ötlött valamennyinek az eszébe:

– Hulda!... Hansen Hulda!...

Ez a név tolult akaratlanul minden ajkra.

Igen, Hulda volt; de oly izgatott volt, hogy alig birt a lábán állni. Sylvius támogatása nélkül bizvást összeroskadt volna. De a tanár erősen tartotta karján az ünnepélyes óra bájos hősnőjét, ki mellől csak Kamp Oleja hiányzott. És mégis mennyivel szivesebben maradt volna dali kis szobájában és mennyire szeretett volna eltűnni e résztvevő kíváncsiak tekintete elől. De hát Hog Sylvius akarta ezt, hogy idejőjön és eljött.

– Helyet, helyet! – kiáltoztak minden oldalról.

Bármennyire egymás hátán állt is a tömeg, mégis kitért Hog Sylviusnak, Huldának és Joélnak. És mennyi kéz nyult feléjük, hogy barátilag megszorítsa az övékét! Mennyi szivélyes üdvözlés hangzott el és milyen látható elégtelenséggel fogadta Hog Sylvius az önkéntes hódolatot.

– Igen, ő az, kedves barátom!... Ez az én kis Huldám, akit magammal hoztam Dalból! – szolt a tanár.

Aztán megfordult.

– És ez Joél, az ő derék fivére.

Majd azt tette még hozzá:

– Csak azt a szivességet tegyétek meg, hogy ne szorítsatok agyon csupa szeretetből.

És mig Joél erélyesen viszonzta a kézszorításokat, a tanár gyöngébb keze majd összetört e szivós üdvözlések alatt. Szemei azonban ragyogtak az örömtől, mig pilláin egy könny csillogott a meghatottságtól; ez a kis könyecsepp azonban majdnem nevetett.

Jó negyedórába került, míg át birtak verődni az egyetem udvarán s bejuthattak a nagy terembe, ahol elfoglalták üléseiket, amelyeket a tanár részére tartottak fenn. Végre, bár nem minden fáradság nélkül, sikerült. Hog Sylvius Joél és Hulda közt foglalt helyet.

Fél háromkor a terem hosszába fölállított emelvényen fölnyilt egy ajtó s megjelent az iroda elnöke; komolyan és méltóságosan, az ismert uralkodói ábrázattal; azzal a különös testtartással, amelyet azoknál láthatni, akiket abban a megtiszteltetésben részesítnek, hogy elnöklésre szemelik ki. Két nem kevésbé komoly ülnök követte az előbbit. Aztán hat, szalagokkal és virágokkal diszitett leánya lépett be, mindannyi szőkehaju, kék szemü és rózsás kezü, amiről tisztán látni a kéz ártatlan voltát és akik a számok huzására voltak kiszemelve.

E jelenetet általános zaj fogadta, mintegy az öröm kifejezéséül, amely a közönséget a christianiai sorsjáték igazgatóságának láttán eltöltötte, de egyszersmind a türelmetlenség is megnyilatkozott ebben, amiért ily soká nem mutatkoztak az estradon.

Hogy hat leánya jelent meg, ennek oka az, hogy hat urna volt az asztalon, amelyekből minden egyes huzásnál hat számot kellett kihuzni.

E hat urna mindegyike tiz számot tartalmazott 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 és 0, melyekből az egyesek, tizesek, százások, ezresek, tizezresek, százezresek, a millió alakultak ki. A millió számára nem volt hetedik urna, mert a huzás úgy volt berendezve, hogy az egyszerre kihuzott hat nulla jelentette a milliót, ami által minden számra egyforma nyerési kilátás esett.

Egyszersmind úgy volt határozva, hogy a számokat egymástán huzzák az urnákból és pedig először azokat, amelyek a jelenvoltaktól bal-kézre estek.

A nyerőszám ugyszólván a nézők szeme előtt képződött, először azok a számok, amelyek a százezret adták ki, azután az ezresek és így le egész az egyesekig.

Ennél a rendszernél elgondolható, hogy minden ujjabb szám előtüntekor mekkora izgalom uralkodott, mikor mindenki a saját nyerőszámát leste.

Mikor a három órát elütötte, az elnök jelt adott és megkezdettnek nyilvánította a huzást.

Pár percig tartott a zúgás, amely e kijelentést követte, ami után általános némaság lett.

Az elnök főlemelkedett. Meghatottan mondott egy rövid alkalmi beszédet, sajnálkozását fejezve ki afölött, hogy nem minden számra eshetik egy nagy nyeremény. Azután jelt adott, hogy kezdjék meg a huzást az első sorozattal. Az az első sorozat, mint tudjuk, kilencven nyereményt tartalmazott.

A hat leányka gépies szabatosággal látott hozzá feladata megoldásához, anélkül, hogy egyszer is próbára tette volna a jelenlevők türelmét.

Az érték növekedésével természetes, hogy a számok huzása alkalmával a feszültség is arányban növekedett és senkinek se jutott eszébe, hogy helyét elhagyja, még azoknak sem, akiknek kihuzott száma már nem nyitott kilátást több nyereeményre.

Igy telt el egy teljes óra minden különös esemény nélkül. Valamennyien meggyőződhetek amellet, hogy a 9672 számot még nem huzzták ki, ami által minden kilátása elesett arra nézve, hogy megüsse a százezer márkát.

– Ez már jó előjel a gazember Sandgoistra nézve! – jegyezte meg a tanár egyik szomszédja.

– Ej, mégis csoda volna, ha éppen ő reá esnék a legnagyobb nyereemény, jóllehet, hogy nevezetes száma van, – felelt egy másik.

– Igazán, nevezetes szám! – erősítette Hog Sylvius; – de ne kérdezzétek, hogy miért, mert most képtelen volnék ezt megmagyarázni.

Ezután megkezdődött a második sorozat huzása, amely kilenc nyereeményt foglalt magában. Ez már fölötte érdekes volt, mert a kilencvenegyedik szám ezer márkát nyert, a kilencvenkettedik már kétezret és így tovább a kilencvenkilencedikig, amelyre kilencezer márka esett. A harmadik sorozat végre, amint az olvasó emlékszik rá, csak az egyetlen főnyereeményből állt.

A 72521. szám ötezer márkát nyert. E sorsjegy egy derék tengerészé volt a kikötőből, akit minden jelenlevő megéljenzett s aki egész méltósággal fogadta e hódolatot. A második, 823.752 szám hatezer márkát nyert. Mennyire örvendett Hog Sylvius, mikor Joél megsugta neki, hogy e szám a bájos Sigridé Bamlebenen.

Általános moraj keletkezett azonban és nagy mozgolódás, mikor a kilencvenhetedik számot kihuzzták, amelyre hétezer márka esett és rövid ideig azt hitték, hogy ebben Sandgoistnak kedvezett a szerencse.

Ennek a nyereeménynek a száma 9627 volt; negyvenöt egyes hiányzott tehát, hogy Kamp Ole számát kiadja.

A két következő szám igen messze esett egymástól: az egyik 775, a másik 76287 szám volt.

Ezzel oly magas fokra hágott a nézők izgatottsága, hogy ezt még távolról se lehet leírni.

Először olyan hosszan tartó mozgás keletkezett, amely a nagy teremből az udvarokra és onnan az utcára huzódott. Jó néhány perc kellett hozzá, míg a zaj csillapodott. Lassankint aztán egy decrescendóba ment át, amelyből olyan némaság következett, mintha az egész tömeg tetszhalott lenne. Az a benutság volt ez, amely akkor fogja el az embert, mikor a vesztőhelyre látja lépni az elítéltet. Ez alkalommal persze csak arról volt

szó, hogy el ne veszítse a fejét, akinek ez a szerencse jut, hogy rá esik a százezres főnyeremény.

Karjait keresztbe fonva, céltalanul bámult Joél maga elé; az egész tömegben ő volt tényleg a legkevésbé izgatott.

Hulda, aki egész megtörve ült ott, csak az ő szegény Olejára gondolt és szemei oly merőn keresték őt, mintha a végső pillanatban elő kellene tűnnie.

Ami Hog Sylviust illeti... de nem, le kell tennünk arról, hogy Hog Sylvius lelkiállapotát vázoljuk.

– A százezer márkás nyeremény huzása! – kiáltott az elnök.

Micsoda hang! Mintha a lelke közepéből szakadna föl ennek az ünnepiesen komoly embernek. Az onnan is eredt, hogy neki magának is több sorsjegye volt, amelyek közül még egyet se huztak ki s amelyből egy most éppoly könnyű szerrel megüthetné a főnyereményt.

Az első kis leány kihuzott egy számot a baloldali urnából és fölmutatta a nézőknek.

– Nulla, – kiáltott az elnök.

Ez a nulla semmi különös hatást sem keltett; sőt csaknem úgy tűnt föl, mintha várták volna.

– Nulla! – ismételte az elnök, a másik leányka által huzott számot jelelve.

Két nulla. Érthető dolog, hogy a nyereségi esély ezáltal minden egyes számnál egytől kilencvenezerkilencvenkilencig tetemesen növekedett. Kamp Ole sorsjegye azonban, amint tudjuk, 9672 szám volt.

Különös, Hog Sylvius úgy kezdett nyugtalankodni az ülésen, mintha hullámokon hánykódó hajón lenne.

– Kilenc! – kiáltott az elnök, mikor a harmadik kis leány által huzott számot hirdette.

Kilenc! ez az első száma Kamp Ole sorsjegyének.

– Hat! – folytatta az elnök.

És a negyedik leányka tényleg egy hatost mutatott fel, amelyre olyan tekintetek tapadtak, mintha valamennyi egy-egy töltött pisztoly volna, amelyekről szinte megrebbent.

A nyereségi esély most egytől kilencvenkilencig bármely számra eshetett.

Tehát tényleg százezer márkát varázsoljon Kamp Ole sorsjegye a gyalázatos Sandgoist zsebébe? Akkor igazán megrendülne az ember hite a Gondviselésben.

Az ötödik kis leány belemélyesztette kezét az ötödik urnába és kihuzta az ötödik számot.

– Hét, – mondta az elnök, de oly elfojtott hangon, hogy még a legelső sorokban is alig érthették.

De ha nem is értették, látták, mert az öt kis leány a következő öt számot mutatta föl:

00967.

A nyerőszám tehát feltétlenül 9670 és 9679 között lehetett.

A feszültség elérte legfőbb fokát.

Hog Sylvius fölegyenesedett, és megfogta Hansen Hulda kezét. Minden tekintet a szegény leányra volt szegezve.

Tehát mikor odaadta Kamp Ole utolsó emlékét, tényleg egy vagyont áldozott föl, amelyet jegyese az ő részére szánt.

A hatodik kis leánynak nehéz volt kezét az urnába mélyeszteni. Reszketett a kis jószág. Végre előkerült a szám.

– Kettő! – kiáltott az elnök.

És az izgalomtól félig elfulladva rogyott székére.

– Kilenycezerhatszázhetvenkettő! – hirdette ki érces hangon az egyik ülőnök.

Kamp Ole sorsjegyének száma volt ez, amely most az uzsoráskodó Sandgoist birtokában van. Mindenki tudta ezt és senki előtt se volt titok, hogy milyen módon jutott hozzá a zsugori. A dörgő hurrázás helyett, amelytől visszhangzott volna a nagy terem, ha a sorsjegy még mindig Hansen Hulda kezében van, halotti csend keletkezett.

Vajjon előlép-e a gaz Sandgoist a sorsjeggyel, hogy besöpörje az összeget?

– A 9672. számra esett a százezer márka nyeremény; – ismételte az elnök. – Ki tart igényt rá?

– Én!

Egy fiatal ember volt; egy sápadt ábrázatu fiatal ember, akinek vonásai, mint egész lénye hosszú nélkülözés jelét árulták el, de mégis élt, – élt!...

E hang hallatán Hulda fölugrott s oly éleset sikoltott, hogy az egész gyülekezet meghallotta, aztán ájultan rogyott össze.

A fiatal ember már áttört a tömegben és karjai közt tartotta az öntudatát vesztett leányt.

Kamp Ole volt.

XIX.

Igen, Kamp Ole volt, aki csodálatosképen túlélte a Viken hajótörését.

Hogy a «Telegraf» visszatértek nem hozta egyidejűleg magával Európába, ennek egyszerű oka az, hogy az aviso már nem találta az általa felkutatott vidéken.

Nem volt ott, mert akkor már egy Christianiába hazatérő hajó fedélzetén tartózkodott.

Igy hangzott Hog Sylvius előadása, amelyet mindenki előtt megismételt, aki hallani akarta és elképzelhető, hogy erre mindenki kíváncsi volt. Igazi győzelmes kifejezéssel beszélt el a menekvés történetét és szomszédai tovább adták azoknak, akiknek nem jutott az a szerencse, hogy elég közel álljanak hozzá. Így terjedt az ujság csoportról-csoportra, ki az udvart, az utcákat ellepő tömegig.

Pár perc alatt egész Christiania tudta, hogy a Viken fiatal hajótöröttje visszakarült és hogy az iskolák sorsjátékának főnyereményét megütötte.

Hog Sylviusnak már rá kellett adnia a fejét, hogy elbeszélje a történetet; Ole maga nevezetesen nem tehetette, mert Joél, mikor Hulda lassanként magához tért, a karjaiba szoritotta, úgy, hogy majd megfojtotta.

– Hulda, kedves Hulda! – Ole csak ezt ismételte. – Igen... én vagyok... A jegyesed és nemsokára a férjed.

– Már holnap, gyermekeim, már holnap! – ujjongott Hog Sylvius. – Még ma este visszautazunk Dalba és ha még soha se történt, a jogtudomány egy tanárát, a storthing képviselőjét láthatják ott táncolni, úgy, mint Telemark legvásottabb fickóját.

Hogy Hog Sylvius tudta Kamp Ole történetét, az nyilvánvaló volt az utolsó levélből, amelyet a tengerészeti hivatalból küldtek címére Dalba. Az a levél az utolsó, amelyet kapott és amelyről senkinek se tett említést, ugyanis egy Christianiából keltezett másik iratot tartalmazott, amelyből a következőket tudta meg:

«A dán brigg, a Genius ép most szedte föl horgonyait és fedélzetén pár életben maradt van a Vikenről, többek közt Kamp Ole, a fiatal kormányos, aki három nap múlva Christianiában lesz.»

A tengerészeti hivatalból érkezett levél még azt tette hozzá, hogy a hajótöröttek a kiállott rettenetes szenvedések folytán a képzelhető leggyöngültebb állapotban vannak. Ez okból Hog Sylvius semmit sem akart szólni Huldának jegyese visszatérte felől.

Feleletében szintén a legszigorubb titoktartást kérte a visszatérést illetőleg, titoktartást az egész nyilvánossággal szemben.

Hogy a «Telegraf» aviso sem roncsot, sem egyetlen élő nem talált a Vikenből, az most nem szorul magyarázatra.

Egy erős vihar alatt ugyanis a Vikennek északnyugot felé kellett menekülnie, akkor mikor mintegy kétszáz mértföldnyire volt délfelé Islandtól. Egy hirtelen támadt éjjeli szélvész egy óriási jéghegyhez lökte, amelyet a grönlandi tengerről sodort oda. Az összeütközés rettenetes volt, oly erős, hogy a Viken öt perc alatt a mélységbe süllyedt.

Epen akkor vetette papírra Ole sorait a sorsjegyre a jegyese számára és egy palackba rejtve, a tengerbe dobta.

A Viken személyzetének nagy része, köztük a kapitány is, az összeütközésnél elveszett. Ole és négy társa még fel birt ugrani a jéghegy egy törmelékére, abban a percben, mikor a Viken éppen elmerült. Az ő nyomorult haláluk ezzel természetesen csak elhalasztódott volna, ha egy szörnyű szélvihar nem hajtja északnyugot felé a jégtáblát. Két nap múlva a hajótörésből menekültek kimerülve, az éhségtől félholtan a grönlandi partokra menekülhettek, amaz elhagyott partokra, ahol Isten kegyelmére voltak bizva.

A néhány nap múlva érkezett segély nélkül itt is nyomorultul elpusztultak volna, amennyiben teljesen ki voltak merülve arra nézve, hogy halászszanak vagy eljussanak a tulsó partra a dán telepítvényekhez.

Ekkor tünt föl véletlenül a vihar által utjából szintén elsodort Genius brigg. A hajótöröttek jel által adtak hirt magukról, fölverték a hajóra és ezzel meg voltak mentve.

A Grönlandból Norvégiába való aránylag rövid ideig tartó átkelés előtt, a kedvezőtlen szelek miatt mégis sok késést szenvedett a Genius. Ez magyarázza meg, hogy mért érkeztek csak július 12-én Christiansandba és 15-én reggel Christianiába.

Éppen ezen reggel ment Hog Sylvius a nevezett hajóra, ahol még fölötte gyöngye állapotban találta Olet, ami Saint-Pierre Miquelonból küldött levele óta történt. Aztán magával vitte lakására, egyidejűleg mély hallgatásra intve a Genius személyzetét. A többit tudja a nyájas olvasó.

Aztán megbeszélték, hogy ha Ole erősnek érzi magát, legyen jelen a sorsoláson.

Nos hát az erején nem mulhatott az elmenetel, mikor tudta, hogy Huldát is ott találja. De hát volt a huzásnak más érdeke is ránézve? Bizonyára, a legnagyobb érdek ugy ő rá, mint mátkájára.

Hog Sylviusnak ugyanis sikerült a sorsjegyet visszavenni Sandgoist kezéből, amennyiben kifizette érte ugyanazt az árat, amit a drammeni uzsorás Hansen asszonynak adott érte és Sandgoist még fölötte örvendezett is

azon, hogy megszabadulhatott tőle, amennyiben most már senki se kínált érte semmit.

– Derék Olem – mondta Hog Sylvius – mikor visszaadta neki a sorsjegyet, én semmikép se akartam ezzel Huldában hiábavaló reményt ébreszteni, csak az ön utolsó istenhozzáját akartam neki visszaadni.

Meg kell adni hogy a tanárt jó szelleme vezette, jobb mint a gaz Sandgoistot, aki a falba szerette volna verni a fejét, mikor a huzás eredményét megtudta.

Most egyszerre százezer márka került a dali házhoz; igen, kerek száz-ezer márka, mert Hog Sylvius semmi szín alatt se fogadta el, amit a sorsjegy visszaváltásáért fizetett.

Ugy tekintette a tanár azt, mint egy kis hozományt, amelyet örvendett, hogy átadhat az ő kis Huldájának menyegzője napján.

Talán kissé csodálatosnak találják, hogy éppen a 9672. szám vitte el a főnyereményt, amely úgy fölköltötte az általános figyelmet.

Nos, igen, ez kissé csodálatos is; de hát ez tény.

Hog Sylvius, Ole, Hulda és Joél még ugyanazon estén elhagyták Christianiát. Bamble felé tértek haza, hogy átadják Sigridnek az összeget, amit sorsjegye nyert. Mikor itt elhaladtak a Hitterdali kis templom előtt, eszébe jutottak Huldának a szomorú gondolatok, amelyek még két nap előtt gyötörték; de Ole látása visszahozta a szerencsés valóságba.

Szent Olafra elbájoló volt Hulda a ragyogó mátkakoronával, mikor négy nap múlva férje, Ole karján kilépett a dali kis kápolnából.

Olyan vigasság volt ez, amely Telemark legtávolabbi gaardjaira is elhalatszott. És mind kimondhatatlan boldogak voltak: Sigrid, a helyre nyoszolyó leány, atyja, Helmbøe bérlő, ennek jövendőbeli veje, Joél és Hansen asszony, akinek már nem kellett remegnie Sandgoist szellemétől.

Tán azt a kérdést veti föl valaki, hogy vajon valamennyi barátjuk, az összes meghívottak, idősb és ifju Help fivérek és sok mások eljöttek-e, hogy tanui legyenek az új pár boldogságának, vagy hogy Hog Sylviust, a jogtudomány tanárát, a storthing képviselőjét táncolni lássák? Főösleges kérdés! Magától értetődik, hogy táncolt az őt megillető méltósággal és miután a bált kedves Huldájával megnyitotta, a bájos Sigriddel rekesztette azt be.

Következő nap ugyan elutazott az egész lakosság hurrázása mellett, azzal a biztosítással kelt azonban utra, hogy pár hét múlva visszatér a Joél esküvőjére.

Ez alkalommal a bájos Sigriddel nyitotta meg a tanár a bált és Huldával zárta be.

Milyen boldogság lakozott az előbb oly kemény próbára tett dali házban! Kétségkívül ez Hog Sylvius műve volt, de az nem akarta ezt elismerni és csak folyton azt ismételte:

– Jó, jó, de azért én még mindig adósa vagyok Hansen asszony gyermekeinek.

Ami a nevezetes sorsjegyet illeti, húzás után visszaadták azt Kamp Olenak. Ma is ott diszeleg csinos fakeretben, főhelyen a dali fogadó nagy szobájában. De nem a jelentőségteljes 9672. szám van kifelé fordítva, hanem a hátlapjára irt utolsó istenhozzád, amelyet a hajótörött Kamp Ole irt egykor mátkájához, Hansen Huldához.

Vége.